

Bulletin slovenskej advokácie

**Stanovisko
Európskej komisie
pre demokraciu
prostredníctvom práva
(Benátska komisia)**

**Mobilné aplikácie
ako dôkaz
v trestnom konaní?**

**Predmet útoku
pri trestných činoch
proti ľudskej
dôstojnosti**

Spoliehanie sa
daňového subjektu na
**správnosť odbornej
rady daňového
poradcu** z trestno-
právneho hľadiska

**Trestný čin
porušovania
povinnosti pri správe
cudzieho majetku**
zo strany člena
štatutárneho orgánu

MÁTE PRÁVO NAKUPOVAŤ VÝHODNE!

Spolahlivý parták

do vašej firmy alebo domácnosti.

EPSON®
EXCEED YOUR VISION

Epson EcoTank L15160

Robustné multifunkčné zariadenie formátu A3+
Duplexná tlač, skenovanie, kopírovanie
Wi-Fi/Ethernet pripojenie, 3 zásobníky na papier
3 roky záruka po registrácii zadarmo

Cashback

Všetky informácie a podmienky programu
nájdete tu: www.alza.sk/advokati

 alza.sk

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 000 ks

Redakčná rada

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
prof. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.
doc. JUDr. Marek Kordík, LL.M., PhD.
doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
JUDr. Soňa Mesiarkinová
JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Eva Sihelniková, PhD.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
prof. JUDr. Marek Števec, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.

Redakcia

Výkonná redaktorka:
PhDr. Nadá Ondrišová (02 204 227 28)
ondrisova@sak.sk
Administrácia:
Darina Stračinová (02 204 227 26)
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:
Ing. Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Printhall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:
Darina Stračinová (02/204 227 26)
darina.stracinova@sak.sk

reg. č. MK SR: 4161/10
ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 1. 11. 2021
Uzávierka redakčnej časti: 16. 11. 2021
Toto číslo vyšlo 22. 11. 2021

AKTUÁLNE

- 4 **ROZHOVOR**
Etika ako predpoklad spravodlivého súdneho konania
- 10 **DISKUSIA**
Odporovací rozsudok ako exekučný titul?
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

PRÁVNA TEÓRIA A PRAX

ČLÁNKY

- 12 Mobilné aplikácie ako dôkaz v trestnom konaní?
doc. JUDr. Rastislav Funta, Ph.D., LL.M.
- 19 Predmet útoku pri trestných činoch proti ľudskej dôstojnosti
prof. JUDr. Margita Prokejinová, PhD.
- 24 Spoliehanie sa daňového subjektu na správnosť odbornej rady
daňového poradcu z trestnoprávneho hľadiska
JUDr. Peter Šamko
- 31 Trestný čin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku
zo strany člena štatutárneho orgánu (2. časť)
JUDr. Tomáš Pobijak

JUDIKATÚRA

- 39 Zákonnosť prerušenia daňovej kontroly
v dôsledku žiadosti o medzinárodnú výmenu informácií
- 41 Nárok starostu na preplatenie nevyčerpanej dovolenky
v prípade opätovného zvolenia do funkcie

ADVOKÁCIA

SAK

- 44 Aktuálne udalosti
- 45 Profesor Suchoža deväťdesiatročný
- 46 Zo zasadnutia Predsedníctva SAK
- 48 Stanovisko Európskej komisie pre demokraciu prostredníctvom práva
(Benátska komisia)
- 56 Povinnosť advokáta zdržať sa poskytovania právnych služieb
počas prerušenia výkonu advokácie
- 57 Pýta(j)te sa predsedníctva

ZAHRANIČIE

- 58 Nečinnosť advokáta vo veci klienta
- 60 *Bulletin advokácie* prináša...
- 61 Lawyers + Exchange = Lawyex

ZAUJÍMAVOSTI

LITERATÚRA

- 62 Hľadáme obraz advokáta a spravodlivosti v slovenskej literatúre
doc. JUDr. Mgr. Martina Gajdošová, PhD.

Pokyny pre autorov príspevkov

1. Do redakcie (**ondrisova@sak.sk**) treba poslať rukopis v elektronickej podobe (Microsoft Word), **ktorý doteraz nebol publikovaný v inom periodiku. Odborný a vedecký článok nesmie byť popisný a svojim obsahom musí byť prínosom k riešeniu aktuálnych problémov právnej praxe.**
 2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, prípadne vedeckú hodnosť, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
 3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (**perex**) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzititulkami.
 4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb je potrebné uviesť akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, prípadne vedeckú hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
 5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní treba uvádzať bibliografické údaje podľa nasledovnej schémy:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: Názov diela. Prípadný podtitul. Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
 6. Autor pripojí krátku **anotáciu v rozsahu do 600 znakov** vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
 7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu o svojom aktuálnom odbornom pôsobení** a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu 290 × 343 pixelov** (rozmer 25 × 29 mm pri rozlíšení 300 dpi), ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške.
 8. **Maximálny odporúčaný rozsah** odborného a vedeckého článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. Rozsah poznámok pod čiarou nesmie prekročiť 25 % rozsahu textu. K recenzii je potrebné dodať scan obálky knihy, pričom od jej vydania by mal uplynúť maximálne 1 rok.
 9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku. **Redakčná rada posudzuje anonymizované články.**
 10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzititulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
 11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
 12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.
 13. **Všetky príspevky sú povinne recenzované.**
Recenzné konanie sa riadi princípmi anonymného, objektívneho posudzovania príspevkov, rešpektu k názorom autorov a takej pomoci autorom, ktorá umožní publikovanie príspevkov po ich úprave, prepracovaní alebo doplnení.
Recenzenti sú určení redakčnou radou Bulletinu slovenskej advokácie v počte zodpovedajúcom povahe príspevku. Vedecký alebo odborný príspevok však posudzujú vždy najmenej dvaja recenzenti. Posudzovatelia postupujú v recenznom konaní podľa všeobecne platných zásad na posudzovanie príspevkov zasielaných do vedeckých a odborných právnických časopisov, **postupujú objektívne a nestranne na základe vopred stanovených hodnotiacich kritérií so zohľadnením náročnosti spracovania témy, aktuálnosti, odbornej úrovne a používania odbornej terminológie, formálneho spracovania, použitia vedeckých metód spracovania, vedeckého prínosu a primeranosti rozsahu.**
Kvalita príspevku sa posudzuje najmä podľa jeho originalnosti a dôležitosti pre poznanie a rozvoj práva. Záver o chýbajúcej originalnosti alebo bezvýznamnosti príspevku musí byť podložený odkazom na už uverejnené práce alebo na skutočnosti, z ktorých vyplýva, že príspevok neprináša žiadne poznatky pre vedu alebo prax.
Recenzenti predložia recenzné posudky redakčnej rade v lehote, ktorá zodpovedá zložitosti posudzovaného textu alebo v rovnakej lehote navrhnú jeho úpravu, prepracovanie alebo doplnenie.
Požiadavky na úpravu, prepracovanie alebo doplnenie príspevku sa autorom zasielajú výlučne v mene redakčnej rady. Na úpravu, prepracovanie alebo doplnenie príspevku sa autorovi určí primeraná lehota. Po jej uplynutí redakčná rada posúdi, do akej miery autor splnil určené požiadavky a podľa výsledku rozhodne, ako naloží s príspevkom.
Po recenznom konaní o publikovaní všetkých príspevkov rozhoduje redakčná rada. Výsledok recenzného konania nezaväzuje redakčnú radu; redakčná rada však zásadne vychádza z jeho výsledku.
-

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

počas svojej advokátskej praxe som sa nestretol s takým záujmom širokej verejnosti o právo a špecificky o trestné konanie ako dnes. Na prvý pohľad by nám, ktorí sa trestným právom profesionálne zaoberáme, mohlo imponovať, že verejnosť sa konečne okrem bulváru zaujíma aj o čosi iné, napríklad o trestné konanie. Uvedené však platí naozaj len na prvý pohľad.

Je zrejme, že práve trestné konania známych osôb sa stali novým bulvárom našej spoločnosti, intenzívne živým médiami a niektorými politikmi, ktorí okamžite po tom, ako policajná akcia voči verejne známej či na politiku alebo politikov prepojenej osoby skončí vzatím takejto osoby do väzby, konštatujú, ako spravodlivosť víťazí. Tá istá spravodlivosť však „utrží ranu“ vo chvíli, keď je obvinený – takýmto subjektom už vopred a definitívne odsúdený – z väzby prepustený, alebo jeho trestné stíhanie je zastavené.

Spoločnosť je rozpoltená tak, že vyšetrovateľov, prokurátorov aj sudcov delí na dobrých a zlých na základe jediného kritéria – či konajú alebo rozhodujú podľa vo verejnosti živej predstavy, ako majú rozhodovať, alebo naberú odvalu rozhodnúť aj inak, ako sa vo verejnosti a v politike (samozrejme, a žiaľ!) bez znalosti veci očakáva.

Ani náhľad na nás, advokátov, v naznačenom ponímaní nevyzerá lepšie. Aj my sme niektorí dobrí, iní, naopak, zlí, odvodzujúc hodnotenie od klientov, ktorých zastupujeme. Akurát sme vo väčšine prípadov hodnotení zrejme v opačnom garde ako policajti, prokurátori, či sudcovia rozhodujúci v súlade s očakávaniami verejnej mienky.

Toto pritom znamená absolútnu devalváciu dôvery v inštitúcie garantujúce fungovanie právneho štátu, medzi ktoré jednoznačne patrí aj nezávislá advokácia.

Ako už Slovenská advokátska komora uviedla po stretnutí najvyšších predstaviteľov justície v Slovenskej republike, ktoré iniciovala a hostila a na ktorom som sa za komoru zúčastnil, základom náležitej činnosti inštitúcií je rešpektovanie ich postavenia a právomocí, ktoré im priznáva právny poriadok. Je, samozrejme, správne, ak sú inštitúcie podrobené aj primeranej vecnej kritike zo strany médií či politikov, ktorá sa však nesmie zamietať s neprimeraným nátlakom alebo zasahovaním do ich rozhodovacej činnosti, čo má v konečnom dôsledku negatívny vplyv na zdravý stav občianskej spoločnosti.

Pripravovaná veľká a dúfajme, že aj koncepcná novela trestných kódexov, ktorú sľubuje ministerstvo spravodlivosti, bude snáď novým začiatkom postupného obnovovania dôvery v jednotlivé inštitúcie aj právny štát ako taký.

Budeme konečne svedkami depenalizácie a dekriminalizácie spoločnosti, o ktorej sa hovorilo ešte pred prijatím trestných kódexov v roku 2005, aj ich mnohých noviel?

Azda konečne po šesnástich rokoch dôjde k úprave výšky škody nevyhnutnej pre trestnú zodpovednosť v Trestnom zákone, pretože pod vplyvom vývoja spoločnosti a nárastu cien sa kriminalizujú konania, ktoré, zohľadniac uvedené, trestne postihnuteľné ani len nemali byť a okrem iných aj z tohto dôvodu dávno neplatí „ultima ratio“ trestného práva.

Snáď sa konečne (napríklad cez novelu zákona o výkone väzby, ktorá je momentálne v pripomienkovom konaní, ale aj cez zmenu narýchlo a opäť raz pod politickým a verejným tlakom prijatej novely Trestného poriadku vo vzťahu k väzbe, ktorá však evidentne zaostáva za európskymi štandardmi) dočkáme úpravy dôvodov väzby a jej výkonu tak, aby právna úprava rešpektovala zásadu humanity trestného práva, alebo možno iba to, že žijeme v 21. storočí a v civilizovanej Európe.

Neviem zaručiť, či novela pripravovaná ministerstvom spravodlivosti nádeje naozaj naplní; viem však zaručiť, že za Slovenskú advokátsku komoru prostredníctvom vecných a odborných pripomienok v legislatívnom procese vynaložíme maximálne úsilie, aby to tak bolo.

JUDr. Martin Puchalla, PhD.
podpredseda SAK

ROZHOVOR

Etika ako predpoklad spravodlivého súdneho konania

Pri príležitosti Európskeho dňa advokátov Slovenská advokátska komora zorganizovala 26. októbra 2021 panelovú diskusiu na tému *Etika ako predpoklad spravodlivého súdneho konania*. Diskusiu moderoval novinár Adam Valček. Pozvanie do nej prijali **JUDr. Alena Poláčková, PhD.**, sudkyňa Európskeho súdu pre ľudské práva, **JUDr. PhDr. Karel Šimka, LL.M., Ph.D.**, predseda disciplinárneho senátu Najvyššieho správneho súdu ČR, **Mgr. Pavol Žilinčík**, člen Súdnej rady SR, zakladateľ VIA IURIS a **JUDr. Viliam Karas, PhD.**, predseda Slovenskej advokátskej komory. Prinášame prepis časti tejto podnetnej a zaujímavej diskusie.

■ **Adam Valček:** V liste *amicus curiae* v prípade Ribár bol citát, parafrázujem, že úlohou advokáta nie je hľadať materiálnu pravdu a pomáhať orgánom činným v trestnom konaní, ale niekedy jednoducho aj sťažiť ich úlohu. Previažem to, asi Úrad špeciálnej prokuratúry alebo polícia uvoľnila do médií nahrávku odposluchov, ktorá zaznamenáva komunikáciu minimálne troch členov SAK. V niektorých prípadoch to vyzerá ako porada klienta, v iných ani nie. Čo hovoríte na obsah nahrávok?

Viliam Karas: Z môjho pohľadu je absolútne nešťastné – opakujeme to už dlhodobo – že tieto nahrávky boli sprístupnené médiám. Podľa mňa neexistuje žiadny zákonný ani spoločenský dôvod na zverejnenie nahrávok, osobitne predtým, než ich súd pripustí ako dôkaz. Čiže, buď niekto mal obavu, či ten dôkaz bude vôbec pripustený, alebo nerozumiem vôbec dôvodom. Skôr to iba leje benzín do ohňa v tom, že sa spoločnosť ďalej rozdeľuje a trestné konanie pôsobí ako nástroj na vedenie mediálnej kampane. To nie je pre krajinu dobré, je to vec dôstojnosti vedenia konania, spravodlivého procesu, práva na riadny súdny proces garantovaný ústavne a medzinárodnými dohovormi. Mediálnym tlakom vedieme mediálny proces, ktorý je paralelný riadnym súdnym procesom. SAK dlhodobo apeluje, aby nedochádzalo k úniku, aby sa im zabránilo – a tu dokonca dochádza k aktívnym krokom, aby sa veci púšťali a stávali sa, vytrhnuté z kontextu, predmetom komunikácie.

■ **Adam Valček:** A vo vzťahu k tomu, že tam boli advokáti?

Viliam Karas: Už sme dostali podnety na konkrétne osoby, budú predmetom prešetrovania Revíznou komisiou SAK (RK SAK) a ja by som nerád prejudikoval pozíciu SAK. Je to však otázka základných zásad výkonu advokácie. Vo všeobecnosti, bez prejudikovania rozhodnutia RK SAK, na ktoré ani nemám vplyv, ak má byť advokácia nezávislá, musí byť

nezávislá od štátnej moci a rešpektovaná (vrátane dôverného vzťahu advokáta a klienta) a je neprípustné, aby štát do toho vstupoval, aby monitoroval ich komunikáciu a používal štátny aparát aj na analýzu taktiky obhajoby. Potom už nemôžeme hovoriť o rešpektovaní ústavného práva na obhajobu. Advokátsky poriadok však jasne hovorí, aké sú práva a povinnosti advokáta pri zastupovaní klienta. Advokát má postupovať striktné zákonne v zmysle právnych predpisov, advokátskej etiky a pravidiel. Treba poznamenať, že advokát má plné právo vyhladávať a overovať si skutkové okolnosti, dokonca môže obstarávať a overovať si dôkazy. Kým na strane štátu je celá štátna mašinéria s obrovským aparátom, advokát je často sám so svojou kanceláriou na to, aby vyvážil tento tlak a hľadal argumenty a dôkazy v prospech klienta. Samozrejme, podľa Advokátskeho poriadku nesmie dochádzať k ovplyvňovaniu svedka, navádzaniu na nepravdivú výpoveď a podobne.

■ **Adam Valček:** Pani Poláčková, videli ste to video, prípadne čítali prepisy?

Alena Poláčková: Ja som video nevidela, ale ak išlo o odpočúvanie komunikácie medzi klientom a advokátom, to je neprípustné. To požíva najvyššiu ochranu čl. 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach a to nie je ospravedlniteľné ničím.

■ **Adam Valček:** Činnosť advokátov smerujúca k zmene výpovede, k prehováraniu na mlčanie či diskreditácia vyšetrovateľov. Je to v poriadku v rámci limitov?

Viliam Karas: Určite nie. Úlohou advokáta nie je meniť okolnosti, ako sa stali. Dokonca nesmie produkovať, fabulovať. K tomu máme rozsiahlu (aj publikovanú) disciplinárnu prax, kde sú konkrétni advokáti uznaní za vinných za to, že produkovali nepravdivé veci, alebo podhodili nepravdivú listinu a podobne. To je neprípustné konanie. Rovnako diskreditácia, fabulovanie, vymýšľanie si – to nepatrí k výbave advokáta.

Panelová diskusia

Pri príležitosti Európskeho dňa advokátov

Etika ako predpoklad
spravodlivého súdneho konania

■ Adam Valček: Ale čo v prípade, ak je diskreditácia založená na pravdivých informáciách?

Viliam Karas: Potom tomu nemôžeme hovoriť diskreditácia. Diskreditáciou je, ak generujete nepravdivé a falošné veci. Ale ak využívate všetko, čo je dostupné a zákonne dovolené, aby ste pomohli svojmu klientovi, to je dokonca povinnosť advokáta. Advokát musí uprednostniť záujmy klienta pred svojím vlastným záujmom, čiže aj keby jemu hrozil mediálny útok, advokát to musí ustáť. Málokomu je zrejmé, aká obtiažna je práca obhajoby. V dnešných dobách my vlastne mediálnym tlakom stotožňujeme advokáta s jeho klientom a myslíme si, že ak zobral zastupovanie takého človeka, určite je taký istý; tým je spoločenská mienka nesprávne ovplyvnená, že jednoducho dnes budú mať mnohí ľudia problém nájsť si obhajcu, keď ho budú potrebovať.

■ Adam Valček: Aké sú mantinely výkonu advokátskeho povolania v kontexte s akceptovateľnou a neakceptovateľnou diskreditáciou?

Pavol Žilincík: Mne sa javí, že tak ako v súdnictve, aj v advokácii prechádzame zobudením sa zo sna, že všetko je jasné, všetci postupujú v súlade so zákonom, sudca má predsa zákon a svedomie, ktorým sa riadi, advokát má svoje stavovské princípy, ktorých sa drží. Tohto sme sa pomerne dlho držali a magnitúda tragédie, do akej sa slovenské právnické povolania dostali, je výsledkom toho, že sme na tieto veci nebdali, považovali sme ich za nudu, teoretické „bláboly“ – a teraz sa nám to vracia. Nemáme ujasnené základné koncepty. U sudcov nezávislosť, medze kontaktu s advokátom, sloboda prejavu sudcu a vyjadrovanie sa k politickým témam, kontakty s politikmi, u advokátov veľmi zaujímavá téma mlčanlivosti a nezávislosti. Sledoval som prípad azerbajdžanskej investigatívnej novinárky Chadídži Ismailovej, ktorá odhalila množstvo nelegálnych aktivít prezidenta, už by ju „upratili“

v rámci trestného práva, ale mala právnych zástupcov, a tí sa stali bariérou pre štát. Oni sa teda stali terčom tlaku a na ich elimináciu boli využité etické pravidlá. Tak, ako sme to zažili za harabinizmu u nás, kedy sa odbojní sudcovia stali predmetom disciplinárnych konaní, tak v Azerbajdžane sa stali advokáti tými, kto to „sychtal“. Ismailovú nakoniec vyťahla z najväčšieho problému až advokátka Amal Clooney. No nie každý má to šťastie, že ho zastupuje manželka Georga Clooneyho a preto je veľmi dôležité, aby bol garantovaný nezávislý výkon advokácie bez zásahov štátu. Lenže tak, ako niekto nezávislosť sudcovskú či advokátsku vybojuje, v každom stave sú aj predátorské typy, ktoré ju zneužijú. A my teraz podľa mňa prechádzame stretom medzi vybojovateľmi, široko koncipovanými princípmi a realitou ľudského psyché a ľudských žiadostí a slabostí a v rámci nich si upratujeme, ktoré medze výkonu jednotlivých povolání sú také, aké chceme, ktoré sú šedá zóna a ktoré sú „NO GO“ zóna. Ja takéto akcie považujem za najdôležitejšie preto, že sa konečne čistí šedá zóna.

■ Adam Valček: Ja nevidím v zásade rozdiel medzi tým, že partia ľudí sa dohaduje na diskreditácii vyšetrovateľov, a tým, že operatívni pracovníci polície sa dohadujú, čo svedok vypovie počas úkonu. Prípadne tým, že sa partia ľudí dohaduje na diskreditácii niekoho na základe informácií, ktoré sa môžu javiť pravdivé, a tým, že orgán verejnej moci pustí informácie do médií zjavne s cieľom nakloniť si verejnú mienku. Vidíte rozdiel v tom, keď to robí jedna profesia a keď to robí iná, alebo by mali platiť na všetkých rovnaké nároky?

Pavol Žilincík: Myslím si, že aj po rozhodnutí v kauze vraždy Jána Kuciaka sa ukázalo, že vyjasňovanie mantinelov nie je len záležitosťou sudcovského, prokurátorského alebo advokátskeho stavu. Je čo robiť aj v novinárskej obci. A vyčisťovanie zón nás čaká aj pri orgánoch policajného zboru.

■ Adam Valček: Čo sú v dnešných dňoch výzvy pre sudcovský stav?

Alena Poláčková: Ja vnímam dnešnú situáciu ako veľmi nešťastnú pre atmosféru strachu, mediálneho tlaku, ovplyvňovania verejnej mienky a áno, aj takzvaný chilling efekt (mrazivý efekt s odstrašujúcim účinkom), ktorým sa pomenúva v judikatúre ESĽP k článku 10, jednoducho povedané, zastrášovanie novinárov. Mám pocit, že chilling efekt je teraz na Slovensku namierený voči všetkým sudcom. Napríklad zavedenie novej skutkovej podstaty trestného činu ohýbania práva, ktorá absolútne nemá dôvod byť v našom trestnom poriadku - mali sme a máme trestný čin zneužitia právomoci verejného činiteľa, v kontexte odňatia možnosti určitej ochrany bariéry sudcom pred trestným stíhaním. Zažívame tiež, že vysokopostavený sudca Najvyššieho súdu SR je zadržaný a následne prepustený, bez vysvetlenia. Takto sa nedá budovať dôvera v justíciu. Určite vo všetkých povolaniach sa vyskytujú čierne ovce, ale pokiaľ existuje podozrenie zo spáchania trestného činu, toto musí byť zákonným spôsobom preukázané. Tiež vnímam, že zo strany verejných činiteľov - a nemyslím len politikov, ale aj predstaviteľov justície - dochádza k vyhláseniam, ktorými komentujú prebiehajúce súdne konania, čím môže dochádzať k ovplyvňovaniu súdnych konaní, čo je podľa Európskeho dohovoru o ľudských právach nepripustné. Je neuveriteľné, čo všetko sa zverejňuje z prípravných konaní a ako sa "masíruje" verejná mienka. Druhá vec je, že, samozrejme, novinári ako „strážni psi“ demokracie majú mantinely širšie, majú právo dostať sa k informáciám, povinnosť chrániť svoje zdroje, ale aj u nich v zmysle judikatúry Štrasburského súdu musí ísť o poskytnutie pravdivých informácií o veciach verejného záujmu v dobrej viere a v súlade s novinárskou etikou. To sú veci, ktoré mi pri tom, čo sa deje na Slovensku, chýbajú.

■ Adam Valček: Môže sa dať sudca ovplyvniť mediálnym tlakom?

Alena Poláčková: Sudcovia nikdy nesmú podliehať pokúšaniu uveriť svojmu presvedčeniu. Pokiaľ sudca podľahne svojmu presvedčeniu, tak vlastne prejedikuje svoje rozhodnutie, je zaujatý, mal by sa okamžite namietať. Sudca môže rozhodovať veci len na základe zákonov a legitímne získaných dôkazov.

■ Adam Valček: Často zaznieva od sudcov kritický názor na trestný čin ohýbanie práva. Ja som zistil, že disciplinárny senát NSS ČR pomerne bežne rieši ako disciplinárne previnenie materiálne rozhodovanie sudcov. Naopak, na Slovensku disciplinárne senáty rozhodujú v prevažnej miere o prieťahoch v konaní, o slušnom správaní sudcu, ale nie je bežné, že by riešili extrémne „hlúpe“ rozhodnutia sudcov. Čím to je, že v ČR je to bežné a ani to nie je téma a nikomu nenapadne povedať, že ide o zásah do nezávislosti justície?

Karel Šimka: Aj u nás v Čechách to, pravdaže, aktérom napadá, že môže ísť o zásah do nezávislosti justície a naša judikatúra je extrémne opatrná. Ale je pravdou, že sú bežné prí-

pady, kde sme rozhodovali o rozhodovacom excese sudcu, to znamená rozhodovanie buď zjavne mimo zistených faktov alebo mimo právny rámec, ktorým je sudca viazaný. Má to dimenziu skutkovú i právnu a naša judikatúra, keď ju zjednoduším, je takáto: pri posudzovaní konania v rámci rozhodovacej nezávislosti musíme byť ako kárny senát extrémne obozretní a je tam široká šedá zóna, kde v pochybnostiach to má ísť v prospech sudcu. Ale na druhej strane, v momente, keď sa sudca odpúta od dobre zistených faktov a začne súdiť podľa svojho presvedčenia, tak ide presne o situáciu, keď to môže byť v extrémnej forme i kárne previnenie. Aj ja osobne som v senáte riešil prípad sudkyne, ktorá urobila skutkový záver úplne v rozpore s tým, čo vyplývalo z dôkazov vykonaných v spise. Druhou dimenziou je právny exces, teda vybočenie z právneho rámca. Toto sa u nás najčastejšie vyskytuje vo forme nedodržania pokynu vyššej inštancie. Tu musíme byť opatrní v tom, že justícia na jednej strane musí produkovať konzistentné výstupy, to znamená, že vo chvíli, keď vyššia inštancia jednoznačne povie „je to tak a tak a ty to musíš dodržať“, pre nižšiu inštanciu v podstate neexistuje výhybka. My vždy nechávame únikové cesty, napríklad výhrada svedomia a tak ďalej, alebo zmena skutkového stavu. Ale vo chvíli, ak nie sú únikové možnosti naplnené, sudca musí poslúchnuť, to je pravidlo systému. Myslím si, že náš prístup je rozumný. Stále zdôrazňujeme, aby sme napríklad sankcie dávali skôr nižšie a ukladali ich obozretnejšie, pretože ide o jadro sudcovskej činnosti a len čo by sme vzbudili v sudcoch strach rozhodovať nezávisle, alebo tak, aby sa zapáčili, aby vyhovel, to je to najväčšie nebezpečenstvo, ktoré môže v justícii vzniknúť. Potrebujeme sudcov odvážnych a sebavedomých, ale na druhej strane takých, ktorí budú držať piliere systému.

■ Adam Valček: Kde je pre vás hranica judikatúrneho excesu? Kde je rozdiel medzi tým, za čo ma potenciálne ako sudcu potrestáte, a tým, že jednoducho ja si prečítam dôkazy a moji kolegovia na inej inštancii ich môžu posúdiť úplne inak?

Karel Šimka: Pokiaľ ide o zisťovanie skutkového stavu, sudca sa vysporiadava s neistotou a na to, aby ju zmenšil, má dôkazy. Dôkazy sú často protichodné a nejednoznačné a sudca musí byť schopný povedať, čo z dôkazov plynie, v čom sú nejednoznačné. Pri hodnotení dôkazov v podstate vždy môžeme povedať „toto nie je presvedčivé preto a preto“ a takto môžeme ísť až na hranicu, kedy ostáva už len „verím - neverím“. Vo chvíli, keď sa dostaneme na hranicu, ktorá už nie je externe overiteľná, nie je žiadny protidôkaz, žiadne prekontrolovanie, v tomto štádiu už sudca nemôže byť postihnutý za svoj názor. Ale ak boli možnosti pravdivosť dôkazu preveriť a sudca to mohol urobiť, ale neurobil, pri zisťovaní skutkového stavu je priestor na zlyhanie. V praxi sme to viackrát riešili pri prokurátoroch. V jednom prípade napríklad štátnej zástupkyňi obhajoba predkladala naozaj relevantné dôkazy proti jej právnomu názoru a štátna zástupkyňa ich ignorovala. Vo chvíli, keď štátny zástupca toto ignoruje, môže to

byť kárnym previnením. Je zrejme, že v práve môžeme mať rôzne názory, ale väčšinou sa dá vyargumentovať názor absurdný, názor obhájitelný, názor väčšinový. Sudca je povinný pohybovať sa v medziach obhájitelného a vysvetliť, prečo sa prípadne odchyľuje od názoru väčšinového. Ak to dobre vysvetlí, menšinový názor môže byť vo výsledku správnejší ako väčšinový. To sa stáva. Ale dôležitá je argumentácia a presvedčivosť.

Pavol Žilincík: Ja si myslím, že by mal byť aj spôsob, ako zasiahnuť pri sudcovi v prípade excesov pri rozhodovacej činnosti. Európske softlaw hovorí jednoznačne: disciplinárne konanie za rozhodovaciu činnosť môže byť vedené v prípade hrubej nedbanlivosti a zlého úmyslu. Trestné stíhanie len v prípade zlého úmyslu. Mne sa zdá, že naše trestné právo nie je úplne prispôbené z hľadiska konceptu skúmania úmyslu v tej miere zlého úmyslu označovaného v angličtine ako „malice“. Myslím si, že naše trestné právo nedostatočne nuansuje, aká veľká musí byť preukázaná chyba sudcu z hľadiska jeho úmyslu, aby mohol byť trestne stíhaný za rozhodovaciu činnosť.

■ Adam Valček: V kauze Búrka bol prípad, že sudca napísal draft rozhodnutia kolegovi, toto myslíte?

Pavol Žilincík: Nie celkom. Skôr ide o prípady, že ak bolo zo všetkých dôkazov zrejme, že sudca nemal na čom postaviť svoj zámer, a nebudaj sa ešte ukázalo, že nie je motivovaný rozhodovať len vo vzťahu k zákonu a svojmu svedomiu, ale aj vo vzťahu k očakávaniam na neho kladeným. Myslím si, že takú situáciu sme tu už mali. Ide o obdobie, kedy sudca nebol stíhaný zo strany politickej moci, ale zvnútra sudcovskej moci. My sme jednoducho vybudovali pyramídu – pevnosť justičnej nezávislosti a tejto pyramídy sa chopili ľudia, ktorých štandardy boli ďaleko od tých, ktoré očakávame od sudcu. Výsledkom bolo, že sa likvidačným spôsobom rozbehlo viac ako 15 disciplinárnych stíhaní sudcov, ktoré mali vyslať signál, že keď budeš ticho, budeš sa mať dobre a keď sa budeš priečiť, budeš mať problém. Tlak bol taký veľký, že hĺstka sudcov, ktorá sa ozvala, bola veľmi malá. Pre mňa je zaujímavé sledovať, kedy sudcovská komunita reaguje na aký veľký tlak ako razantne. Očakával by som určitú proporcionálnosť. Vo vzťahu k tomu, že dnes je protestný hlas veľmi silný, ja sa z toho na jednej strane teším, lebo konečne sa aj sudcovia zapájajú, ozvú sa, to je v princípe dobrá vec. Len by sme si mali uvedomiť, že počas vyšetrovaní káuz, ktoré odhalila Threema, už máme výpovede sudcov, ktorí popisali, ako to fungovalo, čo všetko boli schopní „zariadiť“. Tejto miere problému potom zodpovedá aj miera regulačného entuziazmu na strane politických aktérov, ktorí vnímajú, že niečo tu nefunguje dobre.

■ Adam Valček: Takže je potrebný takýto regulačný zásah?

Pavol Žilincík: Ja som na druhej strane kritický aj k prílišnému regulačnému entuziazmu. Myslím si, že niektoré návrhy, ktoré zaznievali v parlamente, boli naozaj scestné a že tá

deklarovaná rýchla očista v skutočnosti nefunguje. Je dávno preukázané, že jej výsledky sú krátkodobé, že narýchlo šité guľometné paľby používajú metódy, ktoré sme dovtedy kritizovali, nemajú trvácnosť. Ale nezabúdam ani na to, aký veľký problém sme mali, pretože také odhalenie korupčných praktík, aké sa stalo na Slovensku, neviem, že by sa stalo v akejkoľvek inej krajine EÚ.

Karel Šimka: Nie je to podľa mňa až tak extrémne v rámci stredovýchodnej Európy. Ja by som sa však nesebatryžnil ako Slováč, lebo podľa môjho názoru to naozaj výrazne nevybočuje z východo-stredoeurópskeho štandardu. Myslím si, že to ani vysoko nevybočuje zo štandardu niektorých ďalších krajín niekoľko desaťročí späť, napríklad Taliansko v 60-tych – 70-tych rokoch. My máme predstavu o dokonalo čistom Západe a špinavej východnej a strednej Európe, ale ten pohľad je podľa mňa potrebné mať realistickejší. Ak západná Európa o korupcii niečo vie, tak to, že vie byť viac pokrytecká a viac držať navonok formu, v ktorej sa však tiež niekedy skrýva podobný obsah, ako vidíme trebárs na Slovensku“

Pavol Žilincík: Ja zase bez toho, aby som si idealizoval západnú Európu, si myslím, že kultúra stavu a toho čo považujú jednotlivé právnické povolania za O. K. a dovolené, je v západnej Európe vyspelejšia, pretože sa dlhšie tvorila. Nie sú lepší ľudia, len mali dlhší čas na to, aby si základné koncepty upratali.

■ Adam Valček: Aké sú podľa vás hranice zdržanlivosti medzi prokurátormi a sudcami? Na Slovensku akoby sa málo vysvetľovalo, že prokurátor má dvojakú úlohu. V prípravnom konaní má byť nezávislým arbitrom a v konaní pred súdom mu nikto neupiera myslieť si o obžalovanom, že je vinný. Ale akoby spoločenský naratív bol daný tým, že od vznesenia obvinenia je človek viac-menej vinný a čaká sa len na „štampel“ súdu. Minimálne v pertraktovaných prípadoch. Kde sú hranice pre komunikovanie medzi sudcom pre prípravné konanie a prokurátorom? Komisia pre právny štát prišla s nápadom utajiť rozvrh práce ako riešenie toho, že prokurátori dávajú návrhy na vzatie do väzby a ITP na dni, kedy majú službu ich „spriatelení“ sudcovia.

Karel Šimka: Môj názor je, že prokurátor je zástupca štátnej moci a má byť neutrálny, nemá mať mentalitu „loveckého psa“. Ak vidí podozrenie z trestného činu, tak ho, samozrejme, má stíhať. Ale európske poňatie prokuratúry je, že prokurátor má byť nestranný aj v situáciách, kedy má pocit, že pred sebou má zločinca. Pretože my tu máme veľmi silný štát, ktorý má možnosti všemožných zásahov do ľudských práv jednotlivca, a štát sám seba musí zviazať, aj v rovine prokurátorskej. Napríklad pravidlo, že prokurátor musí vyhľadávať dôkazy tak v neprospech obvineného, ako v jeho prospech. Zmyslom toho predsa je nájsť pravdu. Advokát má inú úlohu. Advokát nehľadá pravdu, ale bráni klienta, dokonca aj za pomoci ľži klienta. A klient ako obvinený môže klamať, to je všeobecne uznávané. Môžeme o tom z hľadiska morálky diskutovať, ale je to tak. Prokurátor má byť schopný zdržanlivosti a nemá sa za každú cenu snažiť obvineného „dostať“, to nie je jeho

OBJEDNÁVKA

Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2022

Odberateľ:

IČO:

DIČ:

IČ DPH:

Číslo účtu:

Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky:

Závazne si objednávame výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2022 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Vybavuje:

Telefón:

E-mail:

Dátum:

Podpis:

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:

Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
alebo odmailujte na darina.stracinova@sak.sk

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + 20 % DPH **spolu 60 eur s DPH** (vrátane poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve budú dvojčísla.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco zníži.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo fakturovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli do dátumu doručenia objednávky, **je možné dohodnúť individuálne.**

Objednávka sa nevzťahuje na advokátov zapísaných v zozname SAK, ktorým je Bulletin doručovaný bezplatne.

úloha. Aj policajt má byť neutrálny a má to brať ako prácu, nie ako poslanie, kde on je ‚šerif‘, ktorý postrieľa zločincov. V takom prípade sa od toho odvíja i vzťah k súdu, sudca v prípravnom konaní, samozrejme, musí koordinovať úkony s políciou a prokuratúrou. Niekedy treba rozhodovať veľmi rýchlo, lebo ide o neodkladný úkon. Myslím si, že je nutná dobrá koordinácia medzi súdom a prokuratúrou, ale za predpokladu, že nejde práve o ‚spriateľných‘ sudcov, ktorí vždy vyhovejú. Sudca by mal v niektorých prípadoch povedať ‚nie, ja ti ten odposluch nepovolím, nemáš dosť silné argumenty na to, aby si takto výrazne zasiahol do práv obvineného‘. Tak by to malo byť. Možno to povedie k tomu, že niekoho nezatkne, že v nejakom percente prípadov niekoho neodsúdime, lebo nebudú dôkazy. Ale aj to je súčasťou systému, lebo on má mať v prvom rade na mysli pravidlo, že nesmie zavrieť nevinného. Keď dodržiavam toto pravidlo, môže sa stať, že nezavriem aj niektorých, ktorí asi vinní sú, ale neviem im to preukázať. To je súčasť hry.

Pavol Žilinčík: Na verejnosť prenikali informácie, že je to z oboch strán. Že orgány činné v trestnom konaní čakali na sudcu, ktorý sa v téme vyzná, pretože už riešil X podobných prípadov a netreba mu tému vysvetľovať. Na druhej strane – ak je o niekom známe, že inklinuje k nejakému typu rozhodnutia, a preto sa čakalo práve na neho, to je pre mňa menej pochopiteľné a dobré. Princíp by podľa mňa mal byť taký, že by malo ísť o náhodný výber, nemalo by sa tam nijako špekulovať ani kalkulovať.

■ Adam Valček: Sú dnes súdy pod väčším tlakom mediálneho naratívu? A je to zlé alebo dobré?

Alena Poláčková: Ja to vnímam tak, že áno, ale mediálnemu tlaku sa nedá vyhnúť. Média sú na to, aby sledovali situáciu v spoločnosti a poukazovali na veci, ktoré sa „vymykajú z normálu“. Druhá vec je, keď sudca mediálnemu tlaku podľahne, keď v ňom skrsne chuť byť slávny, keď si zakladá na tom, že po vyhlásení rozsudku mu obecenstvo tleskalo. To je veľmi nebezpečné. Sudca nesmie podliehať tomu, že chce byť populárny, sudca sa musí snažiť byť rešpektovaný. Nedávno som zachytila verejne prezentovný názor, že je prejavom hrdinstva sudcu, ak po vyhlásení rozsudku predstúpi pred kamery a komentuje svoje rozhodnutie. Toto je scestné vnímanie. Za sudcu hovorí jeho rozsudok. Nemôže v komentári povedať viac, ako je napísané v rozsudku. Sudcovia sú hrdinskí v tom, že nepodliehajú tlaku, že rozhodujú podľa najlepšieho vedomia a svedomia a na základe zákona. Je veľmi jednoduché ísť s vlnou a byť vnímaný pozitívne, ale veľmi nebezpečné.

■ Adam Valček: Sčasti si s týmto dovoľím nesúhlasiť v tom, že tlak médií je skôr na zrozumiteľnosť súdnych rozhodnutí, nie na mediálne vystupovanie sudcov. Inak povedané, každý novinár si rozhodnutie vie prečítať, ale ak nedáva odpovede na zásadné otázky, tak tam tlak na vysvetlenie bude.

Karel Šimka: My komunikáciu s novinármi pri kárnych veciach riešime. Ako predseda kárneho senátu som zaviedol

prax, že sa snažím dôsledne si pripraviť odôvodnenie rozhodnutia v pojednávacej sieni tak, aby tomu relatívne rozumeli aj neprávnicki. A potom, ak chcú „hovoriacu hlavu“ do médií, pár viet si pripravím tak, aby čo najviac zhrnuli jadro odôvodnenia a veľmi rozmyšľam, čo médiám poviem.

Pavol Žilincík: K mediálnemu tlaku by som sa aj ja rád vyjadril. Spomínajúc si na obdobie, keď bol tlak na sudcov zvnútra súdnej moci z najvyšších poschodí, som presvedčený, že práve mediálny tlak, to, že novinári chodili na pojednávania, zachránilo krk mnohým slovenským sudcom. Som si istý, že preto právny štát neskolaboval viac. Teraz tu máme o dekádu iné obdobie a názory na charakteristiku mediálneho tlaku sú oveľa pestrejšie. Absolvoval som veľmi dynamickú diskusiu na sociálnej sieti práve po rozhodnutí vo veci vraždy J. Kuciaka a M. Kušnírovej, kde som vnímal, že vytvorené očakávania vyprodukovali obrovskú mieru nedôvery u ľudí. Dokonca to bolo formulované ako „vážení sudcovia, vy vyzeráte, že ste masívne skorumpovaní a kým nás vy nepresvedčíte, že si to zaslúžite, tak my vám skrátka nemáme dôvod veriť a ku každému rozhodnutiu budeme pristupovať s veľkou mierou skepsy a nedôvery“. A toto sa mi zdalo nesmierne nebezpečné a kontraproduktívne. Pretože ak my celý sudcovský stav strčíme do skorumpovaného vreca, absolútne zlikvidujeme všetkých, ktorí sa snažia, robia najlepšie, ako vedia – a nakoniec sa im to nijak neoplatí, aj tak majú na čele nálepku členov skorumpovaného stavu. Z tohto dôvodu si myslím, že je nesmierne dôležité aj na strane médií aj na strane verejnosti rozlišovať, nespadať do plošného odsudzovania, učiť sa chápať aj zložité právne veci, vyjadrovať sa k nim, byť kritický, ale rozlišovať.

■ **Adam Valček: Pán Karas, ako vnímate túto situáciu vy z pohľadu advokátov?**

Viliam Karas: Ja osobne hľadám cestu z patovej situácie, lebo Slovensko je v patovej situácii. Slovenská advokátska komora zorganizovala z mojej iniciatívy prednedávnym stretnutím všetkých najvyšších predstaviteľov justície. Zúčastnili sa predseda a podpredseda ústavného súdu, predseda a podpredsedníčka najvyššieho súdu, predseda najvyššieho správneho súdu, generálny prokurátor a jeho námestník. Prečo? Pretože sme videli, že sa treba stretnúť a vyslať signál verejnosti, že inštitúcie fungujú. Podpísali sme historicky prvú spoločnú deklaráciu adresovanú občanom, nie politikom či novinárom. Deklarácia zapadla prachom, médiá ju neprevzali, dokonca mi niektorí novinári volali, že čo som si to dovoľil sadnúť si vedľa generálneho prokurátora. Rozumiete? Novinári sa pýtajú predsedu advokátskej komory, ako si mohol sadnúť k stolu s riadne zvoleným generálnym prokurátorom SR. My sme naozaj v patovej situácii, keď je potreba, aby predstavitelia justície apelovali na rešpektovanie autorít, rešpektovanie riadne zvolených predstaviteľov inštitúcií. Dokonca sme všetci za stolom konštatovali, že sme zvolení po takzvanej zmene režimu. A cítime, že treba zachraňovať právny štát, lebo situácia je naozaj vážna a všetci si to uvedomujú. Skúste v ktorejkoľvek krajine zorganizovať vysokých predstaviteľov

s tak plným programom, aby vám za 48 hodín zareagovali a prišli na stretnutie. Ale médiá si to nevšimli. Podľa mňa, ak by sme mali mať vyváženú diskusiu, tak sa mali všetci pýtať: prečo ste sa stretli? Čo vás viedlo k tomu, že ste podpísali deklaráciu? Čo je v deklarácii? To ja očakávam od médií – poctivosť. Už sa tu spomínal dobrý a zlý úmysel. Ten by mal byť posudzovaný aj pri médiách. Pýtam sa – spytujeme si svedomie všetci, či je dobrý úmysel za tým, prečo dávam informáciu, akú dávam, alebo chcem len podporovať nejaké predstavenia, zábavu národa, čo sa nám ale vráti. Vráti sa to celej krajine. Ja sa toho obávam.

■ **Adam Valček: Pani Poláčková, keď sa bavíte s kolegami v Štrasburgu, oni ako vnímajú dianie na Slovensku?**

Alena Poláčková: Z pochopiteľných dôvodov sa k prebiehajúcim kauzám vyjadrovať nebudem. Čo však môžem opísať je napríklad spôsob, akým bola vnímaná spomínaná Deklarácia – výzva najvyšších justičných predstaviteľov. Rozprávala som sa o tom s kolegami a to nie z môjho podnetu. Napriek tomu, že sledujem slovenské médiá, nevedela som o tom, lebo táto Výzva sa nikde neobjavila. Následne, keď som sa o to začala zaujímať, videla som, že na Slovensku nikoho nezaujímá, prečo sa najvyšší predstavitelia justície odhodlali k takémuto stretnutiu a k takejto Výzve. Ono totiž zo spomínanej Výzvy (možno keď si ju čítate, nepôsobí takým vážnym dojmom, ale v dokumentoch podobnej úrovne sa číta medzi riadkami) naozaj cítiť, že sa tu deje niečo zlé. Je to výzva k občanom, aby dôverovali v právny štát. A takto presne to bolo vnímané kolegami, ktorí ma na to upozornili a pýtali sa ma, čo viedlo najvyššie justičné špičky k tomu, aby vydali takúto „volanie o pomoc“. Teda z tohto dôvodu bola debata o tom, čo sa to na Slovensku deje.

■ **Adam Valček: Čo s tým chcete robiť?**

Viliam Karas: Byť poctivý, snažiť sa spájať ľudí s dobrým úmyslom a otvárať dialógy. Čo iné môžem ja robiť z pozície predsedu advokátskej komory? Jednoducho otvárať dialóg, otvárať cestu, robiť okrúhle stoly. Predstavitelia justície nám vravia, aby sme to robili, lebo nikto iný to nerobí, nerobí to MS SR, nerobí to NR SR, nerobí to ani tretí sektor, ktorý doteraz zachraňoval určitú objektivizáciu. Nikto tu nedokáže iniciovať a spájať, tak sme sa toho skúsili ujať my a vidím, že toto je naša cesta, ako môžeme ďalej ísť a komunikovať. Len na to, samozrejme, potrebujeme aj mediálny priestor. Ja si ho neviem kúpiť. Ale čo viem urobiť, je, že viem dávať signály, viem spájať ľudí s rovnakým hodnotovým nastavením. Aj preto som vďačný všetkým panelistom, že akceptovali naše pozvanie.

Prepis je redakčne krátený a upravený v snahe o zachovanie zmyslu povedaného.

Celú diskusiu si môžete pozrieť na youtube kanáli Slovenskej advokátskej komory.

DISKUSIA

Odporovací rozsudok ako exekučný titul?

Námety na nové témy, krátke glosy alebo poznámky do diskusnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu **office@sak.sk**. Vaše podnety publikačne spracuje **JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.**

Odporovateľnosť právnych úkonov podľa Občianskeho zákonníka je považovaná za pomerne nezrozumiteľný a zahmlený inštitút, ktorého plnohodnotné pochopenie rozhodne neuláhčuje strohá úprava v § 42a a § 42b OZ. Tento stav je do značnej miery historicky podmienený, keďže s účinnosťou Občianskeho zákonníka z roku 1964 odporovateľnosť z nášho právneho poriadku vymizla. Tým, samozrejme, vymizla aj z vysokoškolských učebníc, odborných komentárov a predovšetkým z judikatúry.

Tento stav nastal napriek tomu, že tzv. stredný Občiansky zákonník z roku 1950 upravoval odporovateľnosť komplexne v § 46 až 52 a jemu predchádzajúca rakúska a uhorská legislatíva z rokov 1884, 1914 a 1931 bola považovaná za pokrokovú a efektívnu. Zmenu, s ktorou žijeme dodnes, priniesla až veľká novelizácia OZ zákonom č. 509/1991 Zb., s účinnosťou od 1. 1. 1992. Úplná absencia právnej úpravy teda trvala bezmála 28 rokov a spôsobila aj to, že po znovuoobnovení tohto inštitútu chýbali pre jeho náležitú aplikáciu základné teoretické východiská.

Paradoxne, aktuálny príspevok nebude venovaný pretrvávajúcej polemike o význame slovného spojenia „vymáhateľná pohľadávka“ v § 42a ods. 1 OZ, s čím sa naďalej borí judikatúra ústavného a najvyššieho súdu. Dlhodobo už totiž v praxi rezonuje ďalší interpretačný problém, ktorý sa týka praktických účinkov úspešného odporovania a s tým spojeného vedenia exekúcie v prospech ukráteného veriteľa.

Ustanovenie § 42b ods. 4 OZ (pred bodkočiarkou) uvádza, že právny úkon, ktorému veriteľ s úspechom odporoval, je právne neúčinný a veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku. Zo znenia § 42a ods. 1 OZ je navyše zrejmé, že takýto právny úkon je neúčinný iba voči veriteľovi (žalobcovi). Voči ostatným subjektom je naďalej účinný a úspešným odporovaním nie je nijako dotknutá jeho platnosť.

Výrok rozsudku je teda určovací a deklaruje, že konkrétny právny úkon je voči žalobcovi neúčinný. Takýto rozsudok nie je samostatným exekučným titulom, pretože nepriznáva

právo, nezaväzuje k povinnosti, ani nepostihuje majetok (§ 45 ods. 1 EP). Je potrebné zdôrazniť, že žalovaným nie je dlžník, ale ten, kto mal z odporovateľného právneho úkonu dlžníka prospech; teda kupujúci, obdarovaný a pod.

Ak je konkrétny právny úkon voči veriteľovi neúčinný, jeho následky sa v právnej sfére veriteľa neprejavujú; avšak iba v tom zmysle, že sa môže domáhať uspokojenia z predmetu odporovaného úkonu *de facto* rovnako, ako keby k tomuto úkonu nedošlo a išlo naďalej o majetok dlžníka. V exekúcii vedenej proti dlžníkovi na základe osobitného exekučného titulu to umožňuje exekútorovi, aby v prospech oprávneného veriteľa postihol majetok tretej osoby, a to žalovaného z odporovacieho konania.

Nemožno však pripustiť zexekvovanie iného majetku než je predmet odporovaného úkonu, ani vedenie samostatnej exekúcie voči žalovanému z odporovacieho konania na základe odporovacieho rozsudku. Žalovaný z odporovacieho konania totiž nie je veriteľovým dlžníkom a nie je povinný poskytnúť mu žiadne plnenie, okrem povinnosti strpieť speňaženie dotknutej časti svojho majetku.

Túto základnú teóriu vnímala odborná verejnosť zdanelivo bez výhrad. Príčinou ale nebola obsahová jednoznačnosť a zrozumiteľnosť právneho inštitútu, ale pomerne nízka frekvencia výskytu, málopočetné praktické skúsenosti a s tým súvisiace zriedkavé zložité prípady s komplikovaným skutkovým základom.

V roku 2008 však vydal Najvyšší súd SR pomerne známy rozsudok zo dňa 30. 6. 2008 sp. zn. 3 M Cdo 5/2008 (publikovaný aj v: Zo súdnej praxe 4/2008 pod č. 45), v ktorom dospel hneď k dvom kontroverzným záverom. V prvom rade konštatoval, že právoplatnosťou odporovacieho rozsudku dochádza k zákonnému prechodu pôvodnej povinnosti z dlžníka na toho, kto mal z odporovaného úkonu prospech (žalovaný), čo umožňuje priame vedenie exekúcie proti tejto osobe. Zároveň zdôraznil, že v takejto exekúcii možno postihnúť aj iný majetok povinného a exekútor nie je obmedzený iba na speňaženie predmetu odporovaného právneho úkonu.

V nadväznosti na toto rozhodnutie prebehlo na Slovensku uvedeným spôsobom niekoľko exekúcií a samotný Najvyšší súd SR dokonca obdobne rozhodol napr. uznesením zo dňa 30. 3. 2015 sp. zn. 3 M Cdo 4/2013. Toto uznesenie bolo podrobené ústavnoprávnomu prieskumu, pričom Ústavný súd SR v uznesení o odmietnutí sťažnosti zo dňa 25. 10. 2016 sp. zn. II. ÚS 751/2016 uzavrel, že rozhodnutie dovolacieho súdu považuje za správne a stotožňuje sa s názorom, že za daných okolností možno na základe odporovacieho rozsudku bez ďalšieho viesť samostatnú exekúciu priamo proti tomu, kto mal z odporovaného úkonu prospech (ods. 10.2). K obdobným záverom dospel Ústavný súd SR aj v uznesení zo dňa 20. 6. 2018 sp. zn. II. ÚS 319/2018, odvolávajúc sa práve na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 M Cdo 5/2008 (ods. 33 a 35).

V odôvodneniach týchto rozhodnutí absentujú závery ohľadom principiálnych otázok, ktoré sa s takouto interpretáciou spájajú. Odhliadnuc od absencie zákonnej úpravy je totiž nesporné, že odporovací rozsudok nespĺňa definíciu exekučného titulu, žalovaný z odporovacieho konania nie je veriteľovým dlžníkom, veriteľ nemá voči nemu vymáhatelnú pohľadávku a exekúcia proti žalovanému z odporovacieho konania umožňuje duplicitné vedenie dvoch plnohodnotných exekúcií na uspokojenie tej istej pohľadávky.

Opačný názor, v súlade s odbornou literatúrou a prevládajúcou právnou teóriou, prezentoval Najvyšší súd SR v uznesení zo dňa 13. 10. 2011 sp. zn. 3 M Cdo 15/2010, ktoré bolo publikované v: Zo súdnej praxe 1/2012 pod č. 1 s nasledujúcou právnou vetou „Pasívne legitimovaným v exekučnom konaní je povinný a nie osoba, ktorá na základe právneho úkonu, ktorý bol rozhodnutím súdu v zmysle § 42b OZ vyhlásený za neúčinný, nadobudla od dlžníka exekúciou postihnutý majetok; rozhodnutím o odporovacej žalobe nedochádza k zmene subjektu povinného. Vlastník draženej nehnuteľnosti má postavenie účastníka exekučného konania v časti vykonávanej predajom nehnuteľnosti.“

K definitívnemu zjednoteniu rozhodovacej praxe ohľadom tejto zásadnej otázky zatiaľ nedošlo. Dovolací súd neprijal v danej súvislosti žiadne rozhodnutie veľkého senátu a v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR nebolo uverejnené žiadne rozhodnutie ani stanovisko príslušného kolégia.

Zároveň je však potrebné zdôrazniť, že aktuálna rozhodovacia prax dovolacieho súdu sa pomerne jednoznačne stotožňuje s názorom, že právoplatný odporovací rozsudok nie je samostatným exekučným titulom (pokiaľ nebolo rozhodnuté o náhrade podľa § 42b ods. 4 OZ za bodkočiarokou), neumožňuje priame vedenie exekúcie proti tomu kto mal z odporovaného úkonu prospech, ani postihnutie iného majetku než predmetu odporovaného úkonu. Na základe takéhoto rozhodnutia je exekútor, v exekúcií vedenej proti dlžníkovi, oprávnený speňažiť v prospech veriteľa predmet odporovaného úkonu, ako majetok žalovaného (tretej osoby) z odporovacieho konania. Žalovaný, ako osoba, ktorá mala z odporovaného úkonu prospech, je povinný strpieť takéto exekučné postihnutie svojho majetku.

V aktuálnom uznesení zo dňa 28. apríla 2021 sp. zn. 1 Cdo 172/2017 dokonca Najvyšší súd SR, do značnej miery nadnesene, uvádza „(...) prevažujúca judikatúra dovolacieho súdu (R 88/2001, R 5/2008, sp. zn. 3 M Cdo 15/2010) akceptuje záver, že samo rozhodnutie o určení neúčinnosti právneho úkonu nepredstavuje priamo exekučný titul a tie rozhodnutia, ktoré potvrdzovali priamu existenciu exekučného titulu možno považovať za exces z doterajšej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorú však nie je potrebné zjednotiť.“ V prospech týchto záverov svedčí aj judikát R 34/2020 (porovnaj ods. 13.3).

K relevantnej zmene názoru dospel medzičasom aj Ústavný súd SR, a to hneď v dvoch svojich rozhodnutiach z roku 2020. Ide o uznesenie zo dňa 15. 4. 2020 sp. zn. II. ÚS 153/2020 (ods. 23) a uznesenie zo dňa 10. 11. 2020 sp. zn. IV. ÚS 575/2020, ktoré bolo uverejnené v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 2020 pod č. 82/2020 s nasledujúcou právnou vetou „Ústavné konformnému výkladu ustanovenia § 42b ods. 4 OZ zodpovedá, že neúčinnosť právneho úkonu nespôsobuje zmenu povinného z exekučného titulu. V prípade naplnenia prvej hypotézy dotknutého ustanovenia má veriteľ možnosť požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo ušlo z dlžníkovho majetku, nie však proti tomu, kto tento ušlý majetok dlžníka nadobudol. Pasívne legitimovaným v exekučnom konaní je preto dlžník a zmena osoby povinného by prichádzala do úvahy, len ak by malo dôjsť k uspokojeniu vymáhatelnej pohľadávky veriteľa na základe druhej hypotézy uvedenej v § 42b ods. 4 OZ.“ ■

Martina Gajdošová – Peter Kerecman

Prvé ženy v slovenskej advokácii

Pred stopäťdesiatimi rokmi bolo slovo *advokátka* neznáme. Na Slovensku sa stalo realitou až v období Československa. Advokácia bola mužskou doménou.

*Ako sa advokácia zmenila,
keď do súdnych siení vstúpili ženy?
Aké to bolo, keď sa prvý advokát v krajine
rozhodol zamestnať prvú ženu ako osnovníčku,
čo ho k tomu viedlo a koľko to vydržal?
Ako a prečo sa pridávali ďalší?*

Od zápisu prvej ženy – advokátskej osnovníčky do zoznamu osnovníkov advokátskej komory uplynie v roku 2015 práve 90 rokov. Dnes je v advokácii približne rovnako veľa mužov ako žien. Čo ženy do advokácie priviedlo, ako vykonávali osnovnícku a advokátsku prax, ako sa im darilo, ako a prečo sa postupne rozširovali a znižovali ich počty – práve o tom je táto kniha.

Cena: 9 eur Kontakt: PhDr. Ondrišová,
tel.: 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

Mobilné aplikácie ako dôkaz v trestnom konaní?

doc. JUDr. Rastislav Funta, Ph.D., LL.M.

Tento príspevok si kladie za cieľ preskúmať problémy spojené s prípustnosťou dôkazov z mobilných aplikácií v trestných konaniach s dôrazom na autentifikáciu dôkazov. Preto budeme najskôr pojednávať o vlastnostiach moderných aplikácií, v porovnaní s inými formami tradičnejších elektronických komunikačných platforiem, vrátane e-mailu a textových správ. Následne budeme skúmať základné požiadavky týkajúce sa prípustnosti dôkazov a súčasnú judikatúru o týchto požiadavkách. Na záver zhrnieme stav poznania v tejto oblasti, pokiaľ ide o prípustnosť týchto dôkazov v trestných konaniach.

1. Úvod

Aplikácie ako WhatsApp alebo WeChat umožňujú mobilným používateľom odosielať textové správy, hlasové správy, obrazové správy, videosprávy alebo súbory v reálnom čase jednotlivcom alebo skupinám priateľov. Už pred niekoľkými rokmi Mark Zuckerberg, ktorého spoločnosť Facebook vlastní dve z popredných aplikácií na trhu, WhatsApp a Facebook Messenger, oznámil, že objem správ v službách Facebook Messenger a WhatsApp je trikrát väčší ako celkový globálny objem všetkých SMS správ. Popularita týchto aplikácií bude pravdepodobne v budúcnosti naďalej rásť a v konečnom dôsledku povedie k výraznému zníženiu tradičného prenosu „textových správ“. Na moderné aplikácie okamžitého zasielania správ sa dá pozeráť ako na hybrid medzi tradičnými textovými správami SMS a tradičným počítačovým programom zasielania okamžitých správ. Rovnako ako SMS sa aplikácia okamžitého zasielania správ vo veľkej miere používa na mobilných zariadeniach a správy sa vymieňajú prostredníctvom bezdrôtovej sieťovej infraštruktúry, ktorú vlastní alebo prevádzkuje jeden alebo viac operátorov mobilných sietí. Na druhej strane, podobne ako pri službe tradičného počítačového programu zasielania okamžitých správ (na rozdiel od SMS) umožňujú aplikácie okamžitého zasielania správ svojmu používateľovi zachovať jednu identitu na viacerých klientskych zariadeniach.

1.1 Vlastnosti aplikácie okamžitého zasielania správ

Rovnako ako pri tradičnom počítačovom programe zasielania okamžitých správ, ale na rozdiel od SMS, moderná aplikácia okamžitého zasielania správ často využíva proprietárny protokol,¹ čo znemožňuje používateľom rôznych moderných aplikácií okamžitého zasielania správ vymieňať si správy navzájom. Mnoho moderných aplikácií okamžitého zasielania správ podporuje rôzne funkcie vrátane zabudovaného hlasového chatu, videohovoru, služby internetového hlasového protokolu (VoIP),² prenosu súborov, sociálnych sietí, online hier, spracovania mobilných platieb a digitálnej reklamy. Preto je namieste povedať, že moderné aplikácie okamžitého zasielania správ sa stávajú niečím ešte väčším než len službou zasielania správ. Stávajú sa z nich platformy, portály a v niektorých ohľadoch dokonca operačné systémy kvôli zvýšeniu prínosu týchto aplikácií.³ Jedinčnú povahu modernej aplikácie okamžitého zasielania správ možno lepšie pochopiť porovnaním s inými formami populárnej elektronickej komunikácie. V e-mailovej komunikácii sa strany, ktoré si vymieňajú e-mailové adresy, spravidla osobne poznajú. Správcovia serverov uchovávajú protokoly strán, IP adresy a dokonca kópie e-mailov, niekedy aj na neurčito. Preto môžu byť účastníci konverzácie schopní identifikovať e-mailové dôkazy alebo byť schopní predložiť

1 Komunikácia sa musí riadiť istými pravidlami (v sieťach tieto pravidlá nazývame protokoly). Protokol je popis, ktorý stanovuje formát, význam a spôsob prenosu správ. Proprietárny protokol si jeho výrobca chráni ako intelektuálne vlastníctvo. Nezverejnil jeho popis, resp. si jeho časti alebo celý protokol patentoval, popr. požaduje za jeho používanie poplatky.

2 VoIP služby môžeme rozdeliť na manažované VoIP služby ktoré poskytujú prístup do verejnej telefónnej siete s prepájaním okruhov. Takéto služby sú definované ako verejná telefónna služba a v zmysle zákona č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov tiež aj elektronická komunikačná služba a nemanážované VoIP služby ktoré poskytujú hlasovú komunikáciu iba medzi užívateľmi Internetu (tu nejde o verejnú telefónnu alebo elektronicú komunikačnú službu, a preto táto kategória nespadá pod reguláciu). Elektronicá komunikačná služba je

služba spravidla poskytovaná za odplatu, a ktorá spočíva v prenose signálov, telekomunikačných služieb a prenosových služieb. V zmysle § 2 písm. a) zákona č. 22/2004 Z. z. o elektronickom obchode, služba nie je poskytovanie obsahu ani zabezpečenie alebo vykonávanie redakčného dohľadu nad obsahom prenášaným pomocou sietí a služieb a teda nezahŕňa služby informačnej spoločnosti, ktoré nespočívajú úplne alebo prevažne v prenose signálov v sieťach. Verejná služba predstavuje verejne dostupná služba, o ktorej používanie sa môže uchádzať každý záujemca. Verejná telefónna služba je verejná služba na priame alebo nepriame realizovanie a prijímanie národných a medzinárodných volaní pomocou jedného alebo viacerých čísel národného alebo medzinárodného číslovacieho plánu.

3 Funta, R.: Úvod do počítačového práva. Brno : MSD, 2019.

4 Commonwealth v. Williams, 456 Mass. 857, (2010).

5 Bond Pharmacy, Inc. v. Cambridge, 338 Mass. 488, (1959).

6 Funta, R. Privacy on Facebook: who owns my data? In: „Law 4.0“ – Challenges of the Digital Age“, 2019.

7 Neszméry, Š.: Zverejňovanie fotografií osôb podozrivých zo spáchania trestného činu v médiách. In: Počítačové právo, UI, ochrana údajov a najväčšie technologické trendy, Brno : MSD, 2019. Napr. v prípade snímok obrázkov zo Snapchat ich súd označil za „kľúčový dôkaz“ v procese (Anthony A. Keith v. State of Indiana, 33A01-1712-CR-2981, 2018).

protokoly a IP adresy účastníkov zo servera. Dôkaz o tom, že meno obžalovaného je uvedené ako autor e-mailu alebo že elektronická komunikácia pochádza z e-mailu alebo webovej stránky sociálnej siete, ako je Facebook alebo MySpace, ktoré nesú meno obžalovaného, nestačia na autentifikáciu elektronickej pošty v tom zmysle, že by boli odoslané odporcom.⁴ V súvislosti s overením e-mailu platí, že e-mail môže byť ako dôkaz overený jednak všeobecnými technickými rozlišovacími znakmi e-mailov, ale aj svojou úpravou, obsahom, prípadne inými vlastnosťami charakteristickými pre e-maily (napr. obsah e-mailu sa zhoduje s obsahom telefonických rozhovorov svedkov a obžalovaného). Pri telefonickom rozhovore sa identifikácia zvyčajne realizuje pomocou autentifikácie hlasu po začatí konverzácie. V prípade telefonických rozhovorov, keď svedok prijal telefónny hovor a nemôže identifikovať hlas volajúceho, dôkaz, že sa volajúci označil za žalovaného, nestačí na overenie pravosti rozhovoru.⁵ Pokiaľ ide o textové SMS správy, bezdrôtový operátor uchováva záznamy o tom, kedy boli určité správy vymieňané medzi určitými telefónnymi číslami. Rovnako ako pri bežnom telefonickom rozhovore existuje domnienka, že uvedený vlastník mobilného telefónu, z ktorého bola odoslaná textová správa, je ten, ktorý správu z telefónu skutočne odoslal. V počítačových programoch okamžitých správ sa strany identifikujú pomocou „používateľského mena“. Je ťažšie preukázať totožnosť „používateľského mena“ iba na základe nepriamych dôkazov, pretože k nim nie je pripojená žiadna fakturačná adresa. Väčšina poskytovateľov služieb okamžitých správ si však vedie denník prihlásení používateľov, vrátane IP adries používateľov, z ktorých bol klient prihlásený, ktoré sa tak dajú použiť na vypátranie používateľa. Niektorí poskytovatelia služieb okamžitých správ (napr. Facebook, Google, Yahoo)⁶ tiež uchovávajú protokol skutočného obsahu správy, ktorý je možné na požiadanie ľahko vytvoriť. Proces registrácie často vyžaduje platnú e-mailovú adresu alebo funkčné číslo mobilného telefónu alebo obidve. Aj keď niektorí poskytovatelia služieb okamžitého zasielania správ môžu uchovávať určité prihlasovacie informácie, milióny telefónov zdieľajú mobilné IP adresy, ktoré sa neustále menia v závislosti od použitých rádiových staníc. Preto zahraničný cestovateľ, ktorý navštívi obľúbený turistický cieľ na dovolenke, mohol teoreticky používať rovnakú mobilnú IP adresu, akú pred niekoľkými sekundami používala osoba, ktorá disponuje pornografickým materiálom.⁷ Ak sa však používateľ opakovane prihlási z konkrétnej IP adresy, môže to znamenať, že príslušná IP adresa je s týmto používateľom spojená. To sa môže stať, ak používateľ často používa aplikáciu okamžitého zasielania správ prostredníctvom Wi-Fi hotspotov. Väčšina poskytovateľov služieb okamžitého zasielania správ nezaznamenáva skutočný obsah správ sama. Využívajú sa pokročilé šifrovacie protokoly, ktoré znemožňujú overenie skutočného obsahu príslušných správ aj samotným poskytovateľom služieb. Na druhej strane, veľa moderných aplikácií okamžitého zasielania správ obsahuje akúsi polopermanentnú funkciu profilu sociálnych sietí. To platí najmä pre také služby okamžitého zasielania správ, ako sú Twitter Direct Message alebo Facebook Messenger, ktoré pôvodne začínali ako komponenty súkromných správ pre už existujúce tradičné počítačové sociálne sieťové služby, a ktoré sú teraz poskytované ako neoddeliteľná súčasť komplexných platforiem sociálnych médií. Takéto funkcie môžu v skutočnosti uľahčiť identifikáciu skutočnej osoby. S výnimkou WhatsApp a Facebook Messenger, ktoré obidve vlastní spoločnosť Facebook, vlastní osem z desiatich najpopulárnejších aplikácií okamžitého zasielania správ zahraničné spoločnosti so servermi v zahraničných jurisdikciách.

Doc. JUDr. Rastislav Funta, Ph.D., LL.M.

je absolventom Právnickej fakulty TU v Trnave, postgraduálneho LL.M. štúdia na fakulte porovnávacieho štátneho práva a právnej kom-

paratistiky na Andrassy Gyula Deutschsprachige Universität v Budapešti v spolupráci s Ruprecht Karls Universität v Heidelbergu a Ph.D. štúdia teoretické právne vedy

medzinárodného práva, európskeho práva a ústavného práva na Karlovej Univerzite v Prahe. Úspešne ukončil habilitačné konanie (docent) v oblasti vedy o štáte a práve na Széchenyi István Univerzite v Győri. V súčasnosti pôsobí ako právnik, docent na vysokej škole a ako národný právny expert pri College of Europe/Európska Komisia. Je autorom a spoluautorom viacerých monografií, učebníc a odborných publikácií. Vo svojej praxi sa zameriava najmä na právo EÚ, súťažné právo, GDPR, počítačové právo a regulácie umelej inteligencie.

1.2 IP adresy a osobné údaje

Údaje o prihlásení zhromažďujú aplikácie, webové stránky a platformy na rýchle zasielanie správ na zaznamenávanie interakcií medzi používateľom a systémom.⁸ Súbory denníka obsahujú záznam aktivity na webovom serveri a dajú sa použiť na identifikáciu skutočností, ako napr. kto navštívil náš web alebo použil našu aplikáciu, polohu návštevníka alebo aktivitu návštevníka na našom webe alebo v aplikácii. V minulosti sa vyskytla otázka, či sa IP adresy, najmä dynamické IP adresy, ktoré sa menia zakaždým, keď sa používateľ pripojí k internetu,⁹ považujú za osobné údaje. Súdny dvor Európskej únie rozhodol vo veci *Brewer/Nemecko*,¹⁰ že „dynamická IP adresa, ktorú poskytovateľ online mediálnych služieb uchováva v súvislosti s prehliadaním si určitou osobou internetovej stránky, ktorú tento poskytovateľ sprístupnil verejnosti, predstavuje pre tohto poskytovateľa osobný údaj v zmysle tohto ustanovenia, ak má k dispozícii právne prostriedky, na základe ktorých dokáže identifikovať dotknutú osobu vďaka ďalším informáciám, ktorými disponuje poskytovateľ internetového pripojenia tejto osoby.“ Pretože tieto údaje sa dajú použiť na identifikáciu osoby, malo by sa s dynamickými IP adresami zaobchádzať ako s osobnými údajmi. Toto potvrdzuje všeobecné nariadenie o ochrane osobných údajov (GDPR),¹¹ napríklad v recitále č. 30 „Fyzickým osobám môžu byť pridelené online identifikátory, ktoré poskytujú ich prístroje, aplikácie, nástroje a protokoly, ako napríklad IP adresa, cookies, alebo iné identifikátory, ako napríklad štítky na rádiových frekvenciách na identifikáciu. Tieto môžu zanechávať stopy, ktoré sa najmä v kombinácii s jedinečnými identifikátormi a inými informáciami získanými zo serverov môžu použiť na vytvorenie profilov fyzických osôb a na ich identifikáciu.“¹²

1.3 Dôkazná hodnota správ vs. zásah do súkromia

Obzvlášť problematické je napätie medzi mimoriadne vysokou dôkaznou hodnotou správ (napr. z Whatsapp)¹³ a zásahom do súkromia alebo dôvernosti komunikácie počas procesu vyšetrovania. Pri spracúvaní osobných údajov a medziludskej komunikácie si treba vždy položiť otázku, do akej miery je možné splnomocniť štát takýmto spôsobom a ktoré základné práva¹⁴ by prípadne mohli byť porušené. V prípade monitorovania komunikácie je dotknuté telekomunikačné tajomstvo. V prípade tajného online monitorovania dochádza k zásahu do základného práva na integritu a dôvernosti systémov informačných technológií. V prípade rozhodnutia kasačného súdu v Taliansku¹⁵ prepis rozhovorov z WhatsApp bol akceptovaný na dôkazné účely. U priemerného jednotlivca existuje dôvera v súvislosti so správami odosielanými prostredníctvom platforiem. Toto odôvodnené očakávanie ochrany súkromia je však obmedzené vo vzťahu k jednotlivcom, ktorí podliehajú profesionálnym štandardom alebo pracujú v inak regulovaných odvetviach (napr. lekári). Na účely zistenia, či existuje odôvodnené očakávanie ochrany súkromia, musí súd posúdiť všetky okolnosti prípadu vrátane obsahu správ, postavenia jednotlivcov a prijatia určitých obmedzení ich súkromného života.

2. Aplikácie okamžitého zasielania správ ako dôkaz v trestnom konaní

Na možné použitie aplikácie okamžitého zasielania správ ako dôkaz v trestnom konaní musí byť splnených niekoľko základných požiadaviek. Po prvé, dôkazy musia byť relevantné. Po druhé, v prípade potreby musia byť dôkazy autentické. Po tretie, predložené dôkazy musia byť dôveryhodné na preukázanie zistených tvrdení. Po štvrté, dôkaz musí byť buď originál alebo sekundárny dôkaz.¹⁶ Po piate, ich dôkazná hodnota nesmie v zásadne prevažovať nad nebezpečenstvom nesprávneho predsudku¹⁷ alebo inými obavami o spravodlivosť.

2.1 Relevantnosť

Dôkazy aplikácií okamžitého zasielania správ musia byť relevantné, aby boli prípustné v trestnom konaní. Dôkazy aplikácií okamžitého zasielania správ, ktoré nesúvisia so žiadnym skutočným problémom v konaní, môžu byť neprípustné. Napríklad, v prípade zabitia v dôsledku drogovej

8 Funta, R.: Internet Platforms and Digital Economy. In: EU Law Journal, No. 1, 2020.

9 Statická IP adresa je taká, ktorá je pridelená určitému zariadeniu natrvalo.

10 Rozsudok Súdneho dvora z 19. októbra 2016, Patrick Breyer proti Bundesrepublik Deutschland, C-582/14, ECLI:EU:C:2016:779.

11 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov).

12 Hudcová, I. – Cyprichová, A. – Makatura, I. a kol.: Nariadenie o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov – Veľký komentár. Bratislava: Eurokódex, 2018.

13 *Forse and others v. Secarma Ltd and others* [2019] EWCA Civ 215. Prípad slúži ako veľmi užitočná pripomienka, že všetky elektronické údaje, a to aj zo sociálnych médií a platforiem okamžitého zasielania správ, môžu byť potenciálne predmetom zverejnenia v súdnych konaniach. V prípade rozhodnutia Corte di Cassazione, sezione VI penale, sentenza 17 gennaio 2020, n. 1822 majú správy z WhatsApp charakter dokumentu.

14 Judikatúra súdov opakovane zdôrazňuje, že základné práva, najmä pokiaľ ide o neustále sa meniace možnosti moderných informačných systémov, je potrebné interpretovať vo svetle ich vývoja (pokroku). Bundesverfassungsgericht (BverfGE) 106, 28 (36); 115, 166 (182); 120, 274 (307); 46, 120 (144).

- 15 Corte di Cassazione, sezione V penale, sentenza 19 giugno 2017, n. 49016.
- 16 Klátik, J. a kol.: Trestné právo hmotné. Všeobecná časť, 2. vydanie. Plzeň : Aleš Čeněk, 2020. Sekundárny dôkaz je dôkaz, ktorý bol reprodukován z pôvodného dokumentu alebo nahradený pôvodným dokumentom. Napr. fotokópia dokumentu alebo fotografie by sa považovala za sekundárny dôkaz.
- 17 Strémy, T.: Dokazovanie v trestnom konaní. In: Trestné právo procesné, 3. prepracované vydanie, Plzeň : Aleš Čeněk, 2019. „Nesprávny predsudok“ v jeho kontexte znamená neprímeranú tendenciu navrhovať rozhodnutie na nesprávnom základe, obvykle, aj keď nie nevyhnutne, emotívnom. Vyžaduje sa tada skutočné riziko nespravodlivej ujmy z dôvodu pripustenia takehoto dôkazu
- 18 Kurucová, Z. – Demovičová, A.: Introduction to the U. S. Law. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017.
- 19 People v. Singleton. Supreme Court, Appellate Division, First Department, New York. Apr 19, 2016. 139 A.D.3d 208 (N. Y. App. Div. 2016).
- 20 Klimek, L. – Záhora, J. – Holcr, K.: Počítačová kriminalita v európskych súvislostiach. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016.
- 21 State v. Smart, 788 SE2d 442 (Ga. 2016).
- 22 Pravidlo najlepších dôkazov nezakazuje použitie „kópií“ elektronických záznamov (vrátane e-mailov, textových správ a iných počítačových dátových súborov), pretože v tradičnom zmysle slova „originál“ neexistuje. Commonwealth v. Amaral, 78 Mass. App. Ct. 671, (2011).

transakcie bol žalovaný drogový diler obvinený zo zabitia jedného z jeho zákazníkov počas zápasu, ktorý nasledoval, keď dvaja zákazníci opustili svoje vozidlo a napadli ho uprostred drogového obchodu. Obžalovaný tvrdil, že súd prvej inštancie sa dopustil chyby, keď vylúčil z dôkazov správy z Facebooku, ktoré si vymieňali medzi jedným z jeho útočníkov a svedkyňou, ktorá bola tiež prítomná na mieste incidentu. Podľa obžalovaného bola vylúčená konverzácia na Facebooku dôležitá pre jeho obhajobu, pretože podporovala jeho teóriu, že útočník a svedkyňa mali motív napadnúť ho a spoločne sa sprisahali, že ho napadnú v deň udalosti. Najvyšší súd USA¹⁸ rozhodol, že prvostupňový súd správne vylúčil dôkazy o zasielaní správ z Facebooku ako irelevantné. Správy na Facebooku iba posilnili inak pravdivé svedectvo útočníka, a preto neslúžili nijakému účelu obžaloby. Ďalej bolo pri súdnom konaní prvoradé, či bol obžalovaný oprávnený použiť smrtiacu silu na svoju obranu proti útočníkom. Správy z Facebooku neposkytli svedectvo o tom, či bolo použitie smrtiacej sily rozumné.¹⁹ Takéto prípady ukazujú, že dôkazy aplikácií okamžitého zasielania správ musia súvisieť so skutočným problémom v procese, aby sa mohli považovať za relevantné, a teda prípustné.

2.2 Autentickosť

Relevantné dôkazy aplikácií okamžitého zasielania správ musia byť identifikované predtým, ako ich súd môže pripustiť ako dôkaz. Identifikácia používateľa je kľúčom na autentifikáciu dôkazov aplikácií okamžitého zasielania správ. Poskytovatelia aplikácií okamžitého zasielania správ používajú na sledovanie totožnosti svojich používateľov rôzne postupy. Väčšina aplikácií okamžitého zasielania správ vyžaduje pre svojich používateľov platnú e-mailovú adresu, aby sa mohli zaregistrovať do svojej služby. Mnohé z nich tiež vyžadujú uvedenie platného telefónneho čísla a prihlásenie sa do služby. Používanie jednorazových e-mailových adries alebo telefónnych čísel však umožňuje tieto obmedzenia obísť. V tomto kontexte nie sú IP adresy také zmysluplné ako ich tradičné náprotivky. Je tomu tak, pretože sa neustále menia. Rovnaká IP adresa je zdieľaná medzi rôznymi zariadeniami. Používanie IP adries na zisťovanie totožnosti používateľa preto nemusí byť reálnou možnosťou pri zisťovaní totožnosti používateľa. Pretože sú aplikácie zvyčajne vždy zapnuté, zatiaľ čo je zapnuté mobilné zariadenie, telefón, ktorý bol pôvodne prihlásený z jedného miesta, možno použiť na príjem správ v mieste a čase vzdialenom od času a miesta pôvodného prihlásenia. To môže sťažiť identifikáciu používateľa iba na základe prihlasovacích údajov.²⁰ Vzor opakovaného prihlásenia z konkrétnych IP adries pre používateľské meno však signalizuje súdu, že tieto konkrétne IP adresy sú pripojené k používateľskému menu. To sa s najväčšou pravdepodobnosťou stane, keď sú mobilné zariadenia používané na prístup k aplikáciám okamžitého zasielania správ pripojeným k internetu cez Wi-Fi hotspot. Vo väčšine moderných aplikácií okamžitého zasielania správ sa história chatu zvyčajne automaticky ukladá do zariadenia, ku ktorému je možné kedykoľvek pristupovať. To môže uľahčiť autentifikáciu totožnosti používateľa na základe minulej histórie chatu.

2.3 Existencia dôveryhodnosti

Napríklad v prípade obchodovania s deťmi a prostitúciou by súd mohol rozhodnúť, že aj keď obžalovaný predložil dôkazy o tom, že iné osoby mali prístup k účtu na Facebooku a prostredníctvom neho zverejňovali správy (ak by bolo možné nájsť prevahu dôkazov, že obžalovaný bol autorom predmetných správ na Facebooku) a pripustiť správy z Facebooku ako vyjadrenia protistrany. Napríklad správy na Facebooku, ktoré si obžalovaný vymieňal so svojou zavraždenou manželkou, ktorá sa vydávala za niekoho iného, boli napriek výzvam obvinených zo strany obžalovaného náležite prijaté ako dôkazy²¹ s poukazom na skutočnosť, že z predmetných správ na Facebooku nechýbali záruky ich dôveryhodnosti.

2.4 Požiadavka originality

Napríklad v prípade nadväzovania priateľstva s deťmi na sexuálne účely by samotný obsah rozhovoru v aplikácii okamžitého zasielania správ mohol byť kľúčovým dôkazom. Vo väčšine prípadov by dôkazy aplikácií okamžitého zasielania správ pomohli jeho navrhovateľovi a boli by jeho obranou v konaní. Vo všeobecnosti sú na preukázanie obsahu správ prípustné snímky obrazovky

konverzácie v aplikácii okamžitého zasielania správ. Existuje však nejaký druh minimálnej požiadavky na kvalitu takýchto dôkazov o snímke obrazovky? Zdá sa, že v súčasnosti neexistuje žiadna judikatúra, ktorá by priamo zodpovedala túto otázku. Existujú však prípady, ktoré nám môžu poskytnúť užitočné pokyny týkajúce sa tohto problému.²² Napr. český najvyšší správny súd sa zaoberal otázkou, či a akým spôsobom by bolo možné zachytiť obsah stránky, aby toto zachytenie potom mohlo byť považované za dostatočné ako dôkaz v súdnom konaní. V tomto konaní súd poznamenal, že ak je potrebné dokázať tvrdenie „uvedené v texte publikovanom na internetových stránkach, postačí vytlačenie časti stránky s textom bez grafických prvkov. Z judikatúry najvyššieho správneho súdu je v takýchto situáciách zrejme, že práve týmto spôsobom súd činí skutkové zistenia vyplývajúce z obsahu internetových stránok. Pokiaľ však nepôjde len o text, ale aj ním sprevádzané grafické prvky (napr. obrázky), zachytenie obsahu stránky musí byť vykonané tak, aby relevantné grafické prvky neboli deformované či eliminované.“²³

2.5 Vylúčenie relevantných dôkazov

Inak prípustný dôkaz z aplikácií okamžitého zasielania správ môže byť napriek tomu neprípustný, ak jeho dôkaznú hodnotu podstatne preváži nebezpečenstvo jednej alebo viacerých z nasledujúcich skutočností, ako napr. nesprávny predsudok alebo zbytočné predkladanie kumulatívnych dôkazov. Tento problém sa obzvlášť pravdepodobne objaví, ak sa predmetné dôkazy z aplikácií okamžitého zasielania správ zaoberajú ďalšími činmi účastníka konania, ktoré nie sú predmetom súdneho konania. Aj keď tieto dôkazy môžu byť prípustné z iného dôvodu, ako je preukázanie motívu, zámeru, prípravy, existuje nebezpečenstvo ktoré môže prevážiť nad tým, akú dôkaznú hodnotu môžu mať. Napr. v prípade znásilnenia maloletého boli prípustné informácie o zasielaní správ na Facebooku, pretože rozhovory ilustrujú, aké city obžalovaný prejavoval k obeti, vzdelával ju o rôznych formách sexuálnej interakcie a manipuloval s ňou.²⁴ Na druhej strane odvolací súd v New Yorku rozhodol vo veci prechovávaní zbraní, že súd prvej inštancie pochybil ohľadne prípustnosti správ z Facebooku, ktoré obžalovaný poslal, pretože „predsudok z ich akceptácie ďaleko prevyšoval akúkoľvek dôkaznú hodnotu. To, že porota si mohla vypočítať, ako sa obžalovaný chváli streľbou pomocou niekoľkých rôznych druhov strelných zbraní, mesiace po trestnom čine, mohlo viesť k tomu, že by ho porota odsúdila iba na základe jeho sklonu k násiliu so zbraňami.“²⁵ To ilustruje, že inak relevantné a prípustné dôkazy z aplikácií okamžitého zasielania správ môžu byť napriek tomu považované za neprípustné, ak súd rozhodne, že ich dôkazná hodnota je podstatne vyvážená nebezpečenstvom nespravodlivej ujmy alebo inými obavami o spravodlivosť.

3. Snímky z obrazovky, metadáta a blockchain

Hoci je úloha odborníkov pri hodnotení elektronických dôkazov dôležitá, v konečnom dôsledku je na súde, aby rozhodol o možnej dôkaznej hodnote tohto druhu dôkazov.²⁶ Pri tom môžu byť súdy viazané platnými domnienkami (napríklad stanovením konkrétnej dôkaznej hodnoty pre určité typy elektronických dôkazov). Elektronické dôkazy by nemali byť diskriminované ani zvýhodňované pred inými druhmi dôkazov.²⁷ V tejto súvislosti by mali súdy takisto zaujať neutrálny prístup k technológiám. To znamená, že by mala byť prijatá akákoľvek technológia, ktorá dokazuje pravosť, presnosť a integritu údajov.²⁸ „Zatiaľ čo článok 6 dohovoru zaručuje právo na spravodlivý proces, nestanovuje nijaké pravidlá o prípustnosti dôkazov ani o spôsobe ich posudzovania, ktoré sú preto v prvom rade záležitosťou úpravy vnútroštátneho práva a vnútroštátnych súdov.“²⁹ Napríklad v prípade rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Schenk proti Švajčiarsku*³⁰ bolo uvedené, že ak bol dôkaz získaný v rozpore s vnútroštátnym právom, to ešte nemusí znamenať porušenie práva na spravodlivý proces. Podmienkou je, aby nešlo o jediný usvedčujúci dôkaz a existovala možnosť ho spochybníť.³¹ Pokiaľ ide o elektronické dôkazy platí zásada rovnosti zbraní a rovnakého zaobchádzania s účastníkmi konania. Zaobchádzanie s elektronickými dôkazmi orgánmi činnými v trestnom konaní by nemalo byť nevýhodné pre účastníkov konania.³² Účastník by napríklad nemal byť zbavený možnosti spochybníť pravosť elektronických dôkazov,³³ alebo ak súd povolí účastníkovi konania predložiť iba elektronické dôkazy vo formáte

23 Nejvyšší správní soud ČR, sp.zn. 1 As 80/2016-30, 4. 8. 2016.

24 *Michelson v. United States*, 335 U. S. 469, (1948).

25 *People v. Singleton*, 139 A. D.3d 208, (N. Y. App. Div. 2016).

26 Ivor, J. – Klimek, L. – Záhora, J.: *Trestné právo Európskej únie a jeho vplyv na právny poriadok Slovenskej republiky*. Žilina : Eurokódex, 2013.

27 Klimek, L. *Free Movement of Evidence in Criminal Matters in the EU*. In: *The Lawyer Quarterly*, No. 4, 2012.

28 Mesarčík, M.: *Ochrana osobných údajov*. Bratislava : C. H. Beck, 2020.

29 *Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva, García Ruiz proti Španielsku*, č. 30544/96, bod. 28.

30 *Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva, Schenk proti Švajčiarsku*, č. 10862/84.

31 Napr. v zmysle uznesenia Krajského súdu v Bratislave sp.zn. 4To/61/2018 zo dňa 8. 11. 2018 vyplýva, že „ustanovenia Trestného poriadku SR (§ 2 ods. 12 a § 119 ods. 2 Tr. por.) nemožno obísť len všeobecným poukazom na judikatúru Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý navyše ani žiadne pravidlá o prípustnosti dôkazov nestanovuje ... Z toho vyplýva (za použitia argumentu a contrario) zákaz použitia nezákonne získaných dôkazov pri ustáľovaní skutkového stavu veci. Ignorovanie predmetných vnútroštátnych ustanovení Trestného poriadku iba s lakonickým poukazom na Dohovor (ktorého základom je, aby vnútroštátny orgán postupoval v prvom rade v súlade s vlastným

- právom) nemôže odôvodniť použitie nezákonného dôkazu v trestnom konaní“.
- Šamko, P. „Skutočne možno použiť ako dôkaz v trestnom konaní nezákonne získané súkromné nahrávky?“, *www: Právne listy*, 16. 4. 2019.
- 32 Šramel, B. Niekoľko poznámok k postaveniu orgánov činných v trestnom konaní po rekodifikácii slovenského trestného práva. In: *Časopis pro právní vědu a praxi*, č. 1, 2011.
- 33 Polčák, R. – Púry, F. – Harášta, J. a kol.: *Elektronické důkazy v trestním řízení*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2015.
- 34 „Metadáta“ sú údaje o ďalších údajoch a niekedy sa označujú ako „digitálny odtlačok prsta“ elektronických dôkazov. Môžu obsahovať dôležité dôkazy, napríklad dátum a čas vytvorenia alebo úpravy súboru alebo dokumentu, alebo autora a dátum a čas, keď boli údaje odoslané.
- 35 Koger Inc. & Koger (Dublin) Ltd v. O'Donnell a ďalší (2010) IEHC 350 kde sa metadáta považovali za dôležité pre autentifikáciu pôvodu elektronicky vytvorených dokumentov.
- 36 Odvolací súd Litvy, prípad č. e2A-226-516/2018.
- 37 Nariadenie (EÚ) č. 910/2014 o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu (nariadenie eIDAS) prijaté 23. júla 2014.
- 38 Napr. v Číne súd rozhodol, že údaje uložené na platforme blockchain tretej strany sú dostatočne spoľahlivé a bez rušivých vplyvov, na ktoré sa dá spoľahnúť a sú súdom akceptované ako dôkaz. Hangzhou Hutaai Yimei Culture Media Co., Ltd. proti Shenzhen Daotong Technology snímku, nemal by byť tento účastník konania zbavený možnosti predložiť príslušné metadáta³⁴ na preukázanie spoľahlivosti snímky. Metadáta môžu byť relevantné buď ako nepriamy dôkaz (napríklad uvedenie najrelevantnejšej verzie dokumentu), alebo ako priamy dôkaz (napríklad v prípade manipulácie so súborovými údajmi).³⁵ Snímok obrazovky z webového prehliadača nie je tak spoľahlivým dôkazom, pretože nejde o nič iné ako kópiu obrazovky. Môže byť upravený veľmi jednoduchým spôsobom, pretože na tento účel nie je potrebný žiadny špeciálny softvér alebo hardvér.³⁶ Súdby by si mali uvedomiť dôležitosť elektronických údajov, ktoré strany predložia ako dôkaz v pôvodnom formáte. Väčšina jurisdikcií na celom svete už vo svojich právnych predpisoch výslovne ustanovila použitie elektronických dôkazov v súdnych konaniach. Príklady takýchto ustanovení možno nájsť v nariadení o eIDAS.³⁷ Technológia, ktorá sa môže špeciálne použiť na zabezpečenie dôkazov je napr. blockchain.³⁸ Blockchain je technológia, ktorá má potenciál poskytnúť zvýšenú dôveru a bezpečnosť v elektronické dôkazy.³⁹ Názov Blockchain je spojením slov block (blok) a chain (reťaz). Blockchain je databáza. Ide o miesto, kde sa „skladujú“ informácie. Napríklad videá na YouTube alebo Facebookové statusy. Výhodou takejto databázy je, že nie je nikým vlastnená, kontrolovaná a nenachádza v jednom fyzickom dátovom centre. Databáza je distribuovaná v sieti na všetkých počítačoch, ktoré sú do nej zapojené. Blockchain je zápisnica, kde je každý zápis uložený u každého používateľa. Nemôže sa teda stať, že by chcel niekto časť zápisu zmeniť bez toho, aby o tom ostatní nevedeli.

4. Záver

Na to, aby boli dôkazy z aplikácií okamžitého zasielania správ prípustné, musia byť relevantné, autentické, dôveryhodné na preukázanie zistených tvrdení, musia vyhovovať doktríne najlepších dôkazov a ich dôkazná hodnota nesmie v zásadne prevažovať nad nebezpečenstvom nesprávneho predsudku alebo inými obavami o spravodlivosť. Relevantné je, že dôkazy z aplikácií okamžitého zasielania správ musia súvisieť so skutočným problémom pri prejednávaní prípadu. Súdby všeobecne používajú pri overovaní dôkazov z aplikácií okamžitého zasielania správ štandard, ktorý vyžaduje, aby navrhovateľ dôkazov z aplikácií okamžitého zasielania správ predložil relevantný dôkaz. To neznamená, že by akýkoľvek dôkaz z aplikácií okamžitého zasielania správ bol na základe svojej existencie automaticky prípustný. Autentifikácia dôkazov z aplikácií okamžitého zasielania správ je preto rozhodujúca pre určenie, či súd považuje tieto dôkazy za prípustné. Rovnako ako iné formy písomných dôkazov, aj textové správy musia byť autentizované, aby ich bolo možné prijať. Preto, napr. meno obžalovaného v textovej správe nestačí na preukázanie autenticity bez určitých „potvrďujúcich okolností“, ktoré preukazujú autorstvo správy. Musí byť preukázané, že e-mailové správy pochádzali z účtu s menom žalovaného s potvrdením, že ich žalovaný používa, tieto e-mailové správy sa našli na pevnom disku počítača, ktorý žalovaný uznal, že vlastní, a ku ktorému dodal všetky potrebné heslá. Nepotvrdené svedectvo obžalovaného, že ostatní pravidelne používajú jeho počítač a že neautorizoval e-mailové správy, sa môže javiť ako relevantné, ale nehovorí o prípustnosti týchto správ.⁴⁰ Súdby vo všeobecnosti považujú snímok z obrazovky za prípustný duplikát pôvodných dôkazov. Extrémne zlá kvalita snímky však môže negatívne ovplyvniť autentifikáciu dôkazov a spôsobiť ich neprípustnosť. Mimoriadne nízka kvalita takýchto dôkazov môže ďalej spôsobiť, že ich súd odmietne, pretože ich dôkazná hodnota by v zásade prevážila obavy o spravodlivosť. Túto skutočnosť je obzvlášť dôležité vziať do úvahy pri skúmaní dôkazov.

Používanie GPS údajov, analýza textových správ a e-mailov, zachytávanie usvedčujúcich fotografií zo stránok sociálnych médií a zhromažďovanie informácií z adresárov mobilných telefónov alebo metadát predstavuje iba niekoľko spôsobov, ako elektronické údaje poskytujú orgánom činným v trestnom konaní cenný zdroj informácií. Digitálne zhromažďovanie dôkazov nie je len o využívaní nových technológií na získavanie informácií, ale aj o potrebe orgánov činných v trestnom konaní neustále reagovať na zmenu technológií. Preto je potrebné identifikovať rôzne potreby, ktoré by v prípade ich naplnenia mohli zlepšiť možnosti systému trestného súdnictva v súvislosti s digitálnymi dôkazmi. Na jednej strane by bolo potrebné mať k dispozícii jednoznačnú právnu úpravu, ktorá stanovuje jasné, zrozumiteľné a predvídateľné pravidlá. Na druhej strane bude potrebné vyvinúť nástroje, ktoré umožnia lepšie zhromažďovanie údajov zo zariadení tak,

aby rešpektovali súkromie a zároveň vyhovovali vyšetrovacím potrebám. Prípady, pri ktorých boli údaje v mobilných telefónoch pre orgány činné v trestnom konaní prakticky nedostupné ani na základe súdneho príkazu, sa môžu javiť ako významná prekážka v prístupe k digitálnym dôkazom. Digitálne dôkazy však nezostávajú iba v telefónoch, ale zachytávajú ich aj siete, ku ktorým sa tieto zariadenia pripájajú, čo znamená, že ich efektívne využitie vyžaduje porozumieť nielen dôležitosti samotných zariadení, ale aj tomu, ktoré informácie sa kde zachytávajú. Ide o rýchlo sa meniace prostredie, s ktorým musia orgány činné v trestnom konaní držať krok a reagovať na ne. ■

Príspevok bol vypracovaný v rámci projektu VEGA 1/0004/20, Zavedenie vzájomného uznávania justičných rozhodnutí v trestných veciach do právneho poriadku Slovenskej republiky.

RESUMÉ

Mobilné aplikácie ako dôkaz v trestnom konaní?

Naše mobilné zariadenia sú čoraz sofistikovanejšie v tom zmysle, že často nahrádzajú notebooky alebo tablety. Technológia pokročila natoľko, že polícia dnes dokáže sledovať mobilné telefóny a aplikácie ako WhatsApp alebo WeChat. Cieľom článku je analyzovať problémy spojené s prípustnosťou dôkazov z mobilných aplikácií v trestných konaniach. Preto sú v prvej časti charakterizované vlastnosti moderných aplikácií, v porovnaní s inými formami tradičnejších elektronických komunikačných platforiem. Na základe toho sa druhá časť venuje požiadavkám týkajúcim sa prípustnosti dôkazov ako aj súčasnej judikatúre. Na záver zosumarizujeme stav poznania v tejto oblasti, pokiaľ ide o prípustnosť týchto dôkazov v trestných konaniach.

SUMMARY

Mobile applications as evidence in criminal proceedings?

Our mobile devices are becoming more sophisticated in the sense that they often replace laptops or tablets. The technology has advanced so much that the police can now monitor mobile phones and applications such as WhatsApp or WeChat. The aim of the article is to analyze the problems associated with the admissibility of evidence from mobile applications in criminal proceedings. Therefore, the first part characterizes the features of modern applications, in comparison with other forms of more traditional electronic communication platforms. Accordingly, the second part deals with the requirements concerning the admissibility of evidence and the current case law on these requirements. Finally, we summarize the state of knowledge in this area regarding the admissibility of this evidence in criminal proceedings.

ZUSAMMENFASSUNG

Mobile Anwendungen als Beweismittel im Strafverfahren?

Unsere mobilen Geräte werden immer anspruchsvoller, da sie häufig Laptops oder Tablets ersetzen. Die Technologie ist so weit fortgeschritten, dass die Polizei jetzt Mobiltelefone und Anwendungen wie WhatsApp oder WeChat überwachen kann. Ziel des Artikels ist es, die Probleme zu analysieren, die mit der Zulässigkeit von Beweismitteln aus mobilen Anwendungen in Strafverfahren verbunden sind. Daher charakterisiert der erste Teil die Merkmale moderner Anwendungen im Vergleich zu anderen Formen traditionellerer elektronischer Kommunikationsplattformen. Dementsprechend befasst sich der zweite Teil mit den Anforderungen an die Zulässigkeit von Beweismitteln und der aktuellen Rechtsprechung zu diesen Anforderungen. Abschließend fassen wir den Kenntnisstand hinsichtlich der Zulässigkeit dieser Beweismittel in Strafverfahren zusammen.

Development Co., Ltd,
prípád č. 055078 (2018)
Zhe 0192 č. 8, 27. 6. 2018.

39 Daňko, M. – Žárská, P. Data protection vs. Intellectual property. In: Počítačové právo, UI, ochrana údajov a najväčšie technologické trendy, Brno : MSD, 2019.

40 Commonwealth v. Purdy, 459 Mass. 442, (2011).

Predmet útoku pri trestných činoch proti ľudskej dôstojnosti

prof. JUDr. Margita Prokeinová, PhD.

Trestné činy proti ľudskej dôstojnosti sú upravené v druhom diele druhej hlavy osobitnej časti Trestného zákona,¹ a sú v nej zaradené: znásilnenie (§ 199), sexuálne násilie (§ 200), sexuálne zneužívanie (§ 201 až § 202), súlož medzi príbuznými (§ 203).

Hmotný predmet patrí medzi fakultatívne znaky objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu.² Fakultatívne znaky sa môžu stať obligatívnymi znakmi, ak sú súčasťou skutkovej podstaty trestného činu. V článku sa konkrétne zameriame na hmotný predmet vo vzťahu k trestným činom proti ľudskej dôstojnosti. Osobitne dávame do pozornosti predmet útoku pri trestnom čine znásilnenia, ktorým je žena, na základe čoho priamym páchatelom môže byť jedine muž, keďže následkom je súlož. Z toho vyplýva, že priamou páchatelkou predmetného trestného činu nemôže byť žena, čo nie je v súlade s poznatkami odborníkov z praxe predovšetkým z medicínskeho prostredia. V súvislosti s tým chceme poukázať na porušenie čl. 12 ods. 1 prvá veta, ods. 2 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „Ústava SR“), na základe ktorého nemožno zvyhodňovať ani znevýhodňovať jedných pred druhými bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti atď. Okrem toho je naším cieľom týmto článkom prispieť k legislatívnemu odstráneniu tohto rozporu preformulovaním predmetu útoku pri trestnom čine znásilnenia, čo sa javí ako najschodnejšie riešenie. Následne pri trestnom čine sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona poukážeme na pojmovú diferenciu predmetu útoku v porovnaní s § 201a, § 201b Trestného zákona, ktorú je potrebné odstrániť.

1 Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“).

2 Okrem predmetu patria k fakultatívnym znakom objektívnej stránky aj čas, miesto, spôsob spáchania trestného činu.

1. Znásilnenie

Základná skutková podstata trestného činu znásilnenia podľa § 199 ods. 1 Trestného zákona je v tomto znení: „Kto násilím alebo hrozbou bezprostredného násilia donúti ženu k súložu alebo kto na taký čin zneužije jej bezbrannosť, potrestá sa odňatím slobody na päť rokov až desať rokov.“ Hmotným predmetom útoku je **žena** a keďže objektívnou stránkou trestného činu znásilnenia je jej donútenie k súložu násilným spôsobom alebo hrozbou bezprostredného násilia alebo je zneužitá jej bezbrannosť, priamym páchatelom môže byť z hľadiska pohlavia jedine muž, pretože pri súložu musí dôjsť k spojeniu pohlavných orgánov muža a ženy. Hoci žena nemôže byť priamou páchatelkou trestného činu znásilnenia na základe takejto konštrukcie jeho skutkovej podstaty, napriek tomu môže byť trestne zodpovedná za tento trestný čin, a to v pozícii:

- nepriamej páchatelky (napr. navedie na spáchanie tohto trestného činu trestne nezodpovedného muža),
- spolupáchatelky (napr. drží znásilňovanú ženu),
- účastníčky (napr. navedie na spáchanie tohto trestného činu trestne zodpovedného muža).

Prof. JUDr. Margita Prokeinová, PhD. pôsobí na Katedre trestného práva, kriminológie a kriminalistiky Právnickej fakulty Univerzity

Komenského v Bratislave.

Je autorkou viacerých odborných a vedeckých domácich aj zahraničných diel, pravidelne sa aktívne zúčastňuje na vedeckých medzinárodných konferenciách. Z projektovej činnosti vedie vedecký projekt APVV 16-0471 a je členkou Komisie VEGA.

Z projektovej činnosti vedie vedecký projekt APVV 16-0471 a je členkou Komisie VEGA.

To, že podľa slovenskej právnej úpravy môže byť priamym páchatelom trestného činu znásilnenia iba muž, nie je v súlade s medicínskymi výskumami a skúsenosťami odborníkov z praxe. Samotní odborníci, ktorí prichádzajú do styku s obeťami znásilnenia potvrdzujú, že existujú aj znásilnenia mužov.³ Je pravdou, že o znásilnených mužoch sa veľmi nehovorí, je to pre nich veľmi ponižujúce a navyše si myslia, že by im to aj tak nikto neveril. Z tohto dôvodu objektívne štatistické údaje chýbajú. Početné medicínske výskumy dokazujú, že erekcia môže u muža nastať i v podmienkach extrémneho stresu, či pod nátlakom, ale i v spánku, teda nezávisle od ich vôle.⁴ Na margo toho uvádzame aj konkrétny prípad zo života: „27 ročnému Jánovi z Bratislavy sa len veľmi ťažko rozpráva o svojom otrasnom zážitku: „V piatok večer som tak ako vždy vyrazil s partiou do mesta. Povymetali sme pár klubov a nakoniec sme skončili na jednej diskotéke. Na prvý pohľad sa mi tam zapáčilo jedno neznáme dievča. Dovtedy som ju tam nikdy nevidel. Spočiatku som sa v jej spoločnosti cítil veľmi dobre a vyhovovalo mi, že je dosť prítulná. Vypili sme pár drinkov a pomaly prišiel čas rozlúčiť sa. To sa jej ale veľmi nepáčilo a tak som jej navrhol, že ju odprevaďím. Po ceste mi navrhla sex. Ten som však odmietol. Nezlučuje sa to s mojou vierou. V ten moment sa z nej stala úplná hysterka. Začala na mňa útočiť a z kabelky vytiahla paralyzér. Začala ma mlátiť a ja som sa len bránil. Prekvapilo ma, akú mala silu. Nikdy som ženu neudrel a ani teraz nie. Raz ma paralyzér omierne zasiahla a bola to neuveriteľná bolesť. Odkvecol som na lavičku a v tej chvíli začala zo mňa strhávať nohavice. Naviac stále ma ohrozovala paralyzér a iná šanca, ako sa jej podriaďiť, nebola! Ako náhle som bol vyzlečený, hanbil som sa a chcel som to mať čo najskôr za sebou. Po sexe sa to dievča zdvihlo a odišlo... bez jediného slova! Ja som sa obliekol a išiel som domov. Nasledujúce týždne a mesiace boli pre mňa veľmi ťažké. Ešte aj dnes pravidelne navštevujem psychológa, pretože mám problém nadviazať vzťah k ženám. Na sex nemám ani pomyslenie!“⁵

Žena, keď vykoná na mužovi nedobrovoľnú súlož, bude trestne zodpovedná za vydieranie podľa § 189 ods. 1 Trestného zákona: „Kto iného násilím, hrozbou násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy núti, aby niečo konal, opomenul alebo trpel, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až šesť rokov.“ Treba si všimnúť, že pri tomto trestnom čine je trestná sadzba podstatne nižšia v porovnaní s trestnou sadzbou stanovenou pri trestnom činne znásilnenia, čo, samozrejme, znevýhodňuje mužov. Aj pri použití kvalifikačného pojmu „z osobitného motívu“ – konkrétne so sexuálnym motívom (§ 140 písm. f) Trestného zákona) je dolná hranica trestnej sadzby pri vydieraní o jeden rok nižšia v porovnaní so základnou skutkovou podstatou trestného činu znásilnenia. Z dôvodu rozdielného pohlavia pri rovnakom konaní subjektov sa však nemožno uchýliť k inému kvalifikačnému posúdeniu prípadu. Vytvára sa tým nerovnosť, ktorá je v rozpore s čl. 12 ods. 1 prvá veta, ods. 2 Ústavy SR. Z princípu rovnosti vyplýva požiadavka, aby právo nezvýhodňovalo, ani neznevýhodňovalo jedných pred druhými bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti atď.

Ak by nastala taká situácia, že by žena na vykonanie súložu zneužila bezbrannosť muža (napr. bol by značne pod vplyvom alkoholu alebo inej návykovej látky),⁶ jej konanie nie je možné podriaďiť pod skutkovú podstatu žiadneho trestného činu. Trestný čin znásilnenia nemôže prísť do úvahy z dôvodu, ktorý sme už v článku uviedli. Trestný čin sexuálneho násilia je tiež vylúčený, hoci priamym páchatelom môže byť aj žena, spôsob konania zahŕňa aj zneužitie bezbrannosti, ale absentuje v ňom súlož.⁷ Pripustením, že v prípade nekonsenzuálnej súložu spáchanej na mužovi ženou by sa posudzovalo ako sexuálne násilie, by bolo porušenie zákazu analógie v neprospech páchatela. Trestný čin sexuálneho zneužívania neobsahuje spôsob konania vo forme zneužívania bezbrannosti a tak je tomu aj v prípade trestného činu vydierania. Z toho možno vyvodíť záver, že ak žena na vykonanie súložu zneužije bezbrannosť muža, bude beztrestná. Naopak, ak by sa takéto konanie týkalo muža, hrozí mu trest odňatia slobody na päť rokov až desať rokov.

2. Sexuálne násilie

Od znásilnenia treba odlišovať sexuálne násilie, pri ktorom nedochádza k súložu,⁸ na základe čoho predmet útoku nie je obmedzený len na ženu. Základnou skutkovou podstatou trestného činu sexuálneho násilia je podľa § 200 ods. 1 Trestného zákona: „Kto násilím alebo hrozbou bezprostredného násilia donúti iného k orálnemu styku, análnemu styku alebo k iným sexuálnym

3 Aj muži sa stávajú obeťami znásilnenia. Publikované 8. 8. 2006 [online] [cit. 14. 5. 2021]. Dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/zaujímavosti/clanok/245019-aj-muzi-sa-stavaju-obetami-znasilnenia/>

4 Znásilnila ma žena! Publikované: 19. 1. 2009 [online] [cit. 23. 2. 2021]. Dostupné na: <http://www.metoo.sk/-4630/znasilnila-ma-zena>

5 Znásilnila ma žena! Publikované: 19. 1. 2009 [online] [cit. 23. 2. 2021]. Dostupné na: <http://www.metoo.sk/-4630/znasilnila-ma-zena>

6 Definícia návykovej látky je obsiahnutá v § 130 ods. 5 Trestného zákona: „Návykovou látkou sa na účely tohto zákona rozumie alkohol, omamné látky, psychotropné látky a ostatné látky spôsobilé nepriaznivo ovplyvniť psychiku človeka alebo jeho ovládacie alebo rozpoznávací schopnosti, alebo sociálne správanie.“

7 Bližšie k tomu uvádzame nižšie pri trestnom čine sexuálneho násilia.

8 Toto konštatovanie vyplýva zo skutkovej podstaty trestného činu sexuálneho násilia a zároveň ho môžeme podložiť aj judikátom R 119/2014-II. (Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 22. októbra 2013, sp. zn. 2 Tdo 49/2013), v ktorom sa uvádza:

„Ak páchatel prinúti násilím alebo hrozbou bezprostredného násilia ženu k súložu a tiež k inej sexuálnej praktike alebo ak na taký čin zneužije jej bezbrannosť, a tieto sexuálne praktiky (zahŕňujúce súlož) strieda, kumuluje alebo ich vykonáva v bezprostrednej nadväznosti, ide o jednočinn-

ný súbeh trestných činov znásilnenia podľa § 199 Tr. zák. a sexuálneho násillia podľa § 200 Tr. zák.“

9 ZÁHORA, J.: Zákon o obetiach trestných činov. Komentár. Bratislava : Wolters Kluwer, 2018, s. 71.

praktikám alebo kto na taký čin zneužije jeho bezbrannosť, potrestá sa odňatím slobody na päť rokov až desať rokov.“ Hmotný predmet útoku je vyjadrený slovom „**iného**“, čo znamená, že pohlavie nie je rozhodujúce a to práve z dôvodu, ktorý sme už uviedli, že pri tomto trestnom čine nedochádza k súložiu. Na základe toho je možné, aby na strane páchatel'a a na strane poškodeného, resp. obeť boli osoby rovnakého pohlavia. Takisto prichádza do úvahy aj kombinácia pohlaví a to tak, že priamou páchatel'kou môže byť žena a poškodeným bude muž alebo naopak. Na základe tohto môžeme konštatovať, že pri tomto trestnom čine nenastáva ten problém, aký sme popísali v prípade trestného činu znásilnenia. Mierna právna úprava skutkovej podstaty trestného činu sexuálneho násillia však môže prispieť k vyriešeniu daného problému. V takom prípade by muselo byť znenie skutkovej podstaty trestného činu sexuálneho násillia v takejto podobe: „Kto násillím alebo hrozbou bezprostredného násillia donúti **iného k súložiu, orálnemu styku, análnemu styku alebo k iným sexuálnym praktikám alebo kto na taký čin zneužije jeho bezbrannosť, potrestá sa odňatím slobody na päť rokov až desať rokov.**“ Zároveň ale treba povedať, že pristúpením k takémuto riešeniu by muselo dôjsť k zrušeniu trestného činu znásilnenia, pretože by bol subsumovaný pod trestný čin sexuálneho násillia. Do úvahy prichádza ešte aj iná alternatíva, ktorá by sa priamo týkala právnej úpravy skutkovej podstaty trestného činu znásilnenia a to v takejto forme: „Kto násillím alebo hrozbou bezprostredného násillia donúti **osobu k súložiu alebo kto na taký čin zneužije jej bezbrannosť, potrestá sa odňatím slobody na päť rokov až desať rokov.**“ Zvolením tejto alternatívy by ostala skutková podstata trestného činu sexuálneho násillia bez zmeny. Podľa nášho názoru je schodnejšie druhé riešenie, najmä z pohľadu laickej verejnosti, pretože pojem znásilnenie je pre ňu známejší ako sexuálne násillie.

3. Sexuálne zneužívanie

Trestný čin sexuálneho zneužívania je upravený v štyroch paragrafových ustanoveniach – § 201, § 201a, § 201b a § 202 Trestného zákona. Dve paragrafové ustanovenia tohto trestného činu (§ 201a, § 201b) boli do Trestného zákona doplnené dodatočne jeho novelou zákonom č. 204/2013 Z.z. K tomuto kroku sa pristúpilo na základe transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV.

Ustanovenie § 201 ods. 1 Trestného zákona je v tomto znení: „Kto vykoná súlož s osobou mladšou ako pätnásť rokov alebo kto takú osobu iným spôsobom sexuálne zneužije, potrestá sa odňatím slobody na tri roky až desať rokov.“ Hmotným predmetom útoku je **osoba mladšia ako pätnásť rokov**. Smerodajný je skutočný vek, pretože ak by išlo o osobu s mentálnym postihom, ktorá je síce dospelá, ale rozumovo je na úrovni napríklad osemročného dieťaťa, nemožno ju považovať za maloletú osobu. Zákon č. 274/2017 Z.z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o obetiach trestných činov“) počíta aj s takou možnosťou, že vek osoby nemusí byť vždy známy. V takom prípade platí vyvrátená právna domnienka, že ak existuje dôvod domnievať sa, že daná osoba je dieťaťom, považuje sa za dieťa, až kým sa nepreukáže opak (§ 2 ods. 1 písm. c) bod 1 Zákona o obetiach trestných činov). Ak obeť tvrdí, že je dieťaťom, pričom jej vek nie je možné zistiť z dokladu totožnosti, resp. rodného listu a existuje tu pochybnosť o jej veku, je povinná podrobiť sa lekárskeму vyšetreniu na určenie jej veku.⁹

Pri trestnom čine sexuálneho zneužívania absentuje znak násillia, hrozby bezprostredného násillia alebo zneužitia bezbrannosti. Z hľadiska objektívnej stránky môže byť spáchaný súložou alebo môže dôjsť k inému spôsobu sexuálneho zneužitia. V prípade súložie musí ísť, samozrejme, o osoby opačného pohlavia na rozdiel od iného spôsobu sexuálneho zneužitia, pričom iniciátorom súložie môže byť aj žena v postavení priamej páchatel'ky, keďže hmotný predmet útoku nie je špecifikovaný podľa pohlavia, ako je tomu pri znásilnení. Pri sexuálnom zneužívaní je bezvýznamné, že poškodená maloletá osoba súhlasí s konaním páchatel'a, či ho dokonca navádza na takéto konanie, kto bol aktívnejší, či k skutku došlo na výslovnú žiadosť zneužitej osoby, prípadne na základe citového vzťahu a nie je ani rozhodujúca miera pohlavnej vyspelosti.

Ustanovenie § 201a Trestného zákona tvorí túto skutkovú podstatu: „Kto prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby navrhne dieťaťu mladšiemu ako pätnásť rokov osobné stretnutie v úmysle spáchať na ňom trestný čin sexuálneho zneužívania alebo trestný čin výroby detskej pornografie, pričom sám nie je dieťaťom, potrestá sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.“ Zároveň uvádzame aj skutkovú podstatu trestného činu sexuálneho zneužívania podľa § 201b ods. 1 Trestného zákona, pretože v oboch prípadoch ide o rovnaký hmotný predmet útoku: „Kto zneužije dieťa mladšie ako pätnásť rokov v úmysle vyvolania sexuálneho uspokojenia jeho účasťou na sexuálnych aktivitách alebo sexuálnom zneužití, hoci sa na nich takéto dieťa nemusí priamo zúčastňovať, alebo kto umožní také jeho zneužitie, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.“ Pri oboch skutkových podstatách trestného činu sexuálneho zneužívania je hmotným predmetom útoku **dieťa mladšie ako pätnásť rokov**. V porovnaní s § 201 TZ si možno všimnúť nejednotnosť v pojmoch, pretože predmetné ustanovenie uvádza osobu mladšiu ako pätnásť rokov. Bolo by potrebné zjednotiť tieto pojmy, pričom sa prikláňame k tomu, aby bol pojem „osoba“ nahradený pojmom „dieťa“. Vychádzame z toho, že ostatné ustanovenia trestného činu sexuálneho zneužívania sa opierajú práve o tento pojem, ktorý je mimochodom príznačný pre tento trestný čin. Takmer každý si pod sexuálnym zneužívaním vybaví na strane obete dieťa.

Posledným ustanovením trestného činu sexuálneho zneužívania je § 202 Trestného zákona, v ktorom sa v základnej skutkovej podstate v ods. 1 uvádza: „Kto pohne dieťa k mimomanželskej súložii alebo ho iným spôsobom sexuálne zneužije, ak

- a) je takéto dieťa zverené do jeho starostlivosti alebo pod jeho dozor alebo odkázaná osoba,
- b) ide o detskú prostitúciu, alebo
- c) zneužije uznané postavenie, ktoré vyplýva z dôvery, autority alebo vplyvu na dieťa, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.“

Hmotný predmet útoku je v tomto prípade vyjadrený pojmom **dieťa**, ktoré musí byť mladšie ako osemnásť rokov, ale staršie ako pätnásť rokov,¹⁰ lebo dieťa mladšie ako pätnásť rokov je chránené § 201 TZ. To znamená, že ak by bolo sexuálne zneužitie dieťa mladšie ako pätnásť rokov vychovávateľom nejakého zariadenia, kde je takéto dieťa umiestnené, skutok by bol kvalifikovaný podľa § 201 ods. 1, 2 písm. a) TZ s poukazom na § 138 ods. 1 písm. g) TZ (využitie tiesne, neskúsenosti, odkázanosti alebo podriadenosti).¹¹

4. Súlož medzi príbuznými

Trestný čin súložie medzi príbuznými je trochu špecifický v tom, že páchatel'mi môžu byť obaja súložiaci príbuzní¹² – „Kto vykoná súlož s príbuzným v priamom rade alebo so súrodencom...“¹³ Skutková podstata tohto trestného činu je naplnená vtedy, keď napríklad dvaja trestne zodpovední súrodenci opačného pohlavia spolu dobrovoľne vykonali súlož.¹⁴ Musí ísť o pokrvné príbuzenstvo, pričom na stupni príbuzenstva nezáleží. ■

Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV 16-0471. This work was supported by the Slovak Research and Development Agency under the contract No. APVV 16-0471.

RESUMÉ

Predmet útoku pri trestných činoch proti ľudskej dôstojnosti

Pozornosť autorky článku je sústredená na predmet útoku pri trestných činoch proti ľudskej dôstojnosti zahrňujúce tzv. sexuálne trestné činy. Autorka poukazuje na nedostatky právnej úpravy, ktoré sa vyskytli pri niektorých trestných činoch proti ľudskej dôstojnosti a zároveň aj navrhuje riešenie na ich odstránenie. Ide predovšetkým o trestný čin znásilnenia, ktorého skutková podstata vylučuje priame páchatel'stvo ženy napriek tomu, že podľa medicínskych výskumov a vyjadrení odborníkov môže byť obeťou znásilnenia i muž. Zhodné tvrdenie vyjadril aj známy

10 BURDA, E., ČENTĚŠ, J., KOLESÁR, J., ZÁHORA, J. a kol.: Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár. II. diel. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 430.

11 Pozri Rozsudok Okresného súdu Michalovce z 18. augusta 2020, sp. zn. 26T/20/2020.

12 BURDA, E., ČENTĚŠ, J., KOLESÁR, J., ZÁHORA, J. a kol.: Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár. II. diel. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 433.

13 Príbuzenstvo je biologickou i právnou kategóriou vzťahu. Biologická kategória príbuzenského vzťahu nemôže byť zmenená súdnym rozhodnutím. Právna kategória príbuzenstva je upravená v § 117 Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov), v zmysle ktorého sú príbuzní v priamom rade bez obmedzenia všetci predkovia

a potomkovia (ascendenti a desendenti), teda rodičia a deti, starí rodičia a vnuci atď. Rozhoduje počet zrodení, a preto napríklad vnuk a prarodič sú priamymi príbuznými v druhom stupni. Súrodenci ako blízke osoby sú príbuznými v pobočnom rade, pričom nie je právne významné, či ide o súrodencov, ktorí majú jedného spoločného rodiča, alebo oboch spoločných rodičov, teda či ide o polorodých alebo plnorodých súrodencov.

ŠTEVČEK, M., DULAK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol.: Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 724 a 728.

14 Pozri rozhodnutie Okresného súdu Prešov z 25. apríla 2016, sp.zn. 33T/143/2015.

banskobystrický sexuológ MUDr. Ivan Kubiš, ktorý sa v tejto súvislosti odvoláva na vykonané výskumy zahraničných lekárov. Relevanciu medicínskeho pohľadu sme podporili aj prípadom z reálneho života. Z uvedeného vyplýva rozdielnosť právneho a medicínskeho pohľadu, čo má za následok rozdielnu kvalifikáciu skutku pri rovnakom konaní subjektov, pričom rozdiel je len v pohlaví, čo odporuje čl. 12 ods. 1 prvá veta, ods. 2 Ústavy SR.

SUMMARY

Objects of Attacks in Crimes against Human Dignity

The author focuses on the objects of attacks in the context of crimes against human dignity involving the so-called sexual offences. The author highlights regulatory shortcomings that have occurred in connection with some crimes against human dignity, and she also proposes solutions to eliminate them. It is first of all the rape, the constituent elements of which exclude the direct perpetration by a woman despite the fact that according to medical research and the statements of experts, a man can also be a rape victim. The same opinion was also expressed by the well-known sexologist MUDr. Ivan Kubiš from Banská Bystrica who in this regard refers to the research conducted by foreign doctors. The relevance of the medical perspective was also supported by a real-life case. The above shows the difference between legal and medical perspectives, which results in different classification of the violent act in the case of offenders acting in the same way, the only difference being the category of gender, which contradicts Article 12 Sec. 1 first sentence, Sec. 2 of the Slovak Constitution.

ZUSAMMENFASSUNG

Gegenstand des Angriffs bei Straftaten gegen menschliche Würde

Die Aufmerksamkeit der Autorin des Artikels konzentriert sich auf den Gegenstand des Angriffes bei Straftaten gegen menschliche Würde einschließlich sogenannter Sexualdelikte. Die Autorin deutet auf die Mängel der Rechtsregelung hin, die bei einigen Straftaten gegen menschliche Würde auftreten und sie schlägt zugleich auch die Lösung für deren Behebung vor. Es handelt sich insbesondere um die Straftat der Vergewaltigung, deren Tatbestand die direkte Täterschaft durch eine Frau ausschließt, obwohl den medizinischen Forschungen und den Äußerungen von Experten nach auch Männer können Opfer der Vergewaltigung sein. Mit identischer Behauptung kommt auch der bekannte Sexuologe MUDr. Ivan Kubiš aus Banská Bystrica, der sich in diesem Zusammenhang auf die geleisteten Erforschungen ausländischer Ärzte beruft. Wir haben die Relevanz des medizinischen Gesichtspunktes durch einen Fall aus aktuellem Leben unterstützt. Aus dem angeführten ergibt sich die Unterschiedlichkeit zwischen dem rechtlichen und dem medizinischen Gesichtspunkt, was dann die unterschiedliche Einstufung der Tat bei gleichartiger Handlung der Subjekte zu Folge hat, wobei der Unterschied nur im Geschlecht vorliegt, was zuwider dem Artikel 12 Absatz 1 erster Satz, Absatz 2 der Verfassung der Slowakischen Republik ist.

Spoliehanie sa daňového subjektu na správnosť odbornej rady daňového poradcu z trestnoprávneho hľadiska¹

JUDr. Peter Šamko

Páchateľom trestného činu je ten, kto naplnil všetky znaky skutkovej podstaty konkrétneho trestného činu. Z hľadiska daňového subjektu, ktorému daňový poradca poskytol poradenstvo ide v praxi spravidla o podozrenie zo spáchania trestného činu skrátenia dane podľa § 276 Tr. zák. (predstieranie nižšej daňovej povinnosti, než akú má daňový subjekt v skutočnosti) a daňového podvodu podľa § 277a Tr. zák. (neoprávnené uplatňovanie nároku na vrátenie dane).

Povinnosťou štatutárneho orgánu daňového subjektu je postupovať pri plnení účtovných a daňových povinností s odbornou starostlivosťou. Pojem odborná starostlivosť zahŕňa povinnosť daňového subjektu konať profesionálne, čo však neznamená, že musí mať všetky znalosti o účtovných a daňových povinnostiach. Pokiaľ ich nemá, potom je povinný zabezpečiť si potrebnú odbornú pomoc špeciálne kvalifikovaného subjektu, napríklad daňového poradcu.²

Trestne stíhaný daňový subjekt, ktorému daňový poradca poskytol poradenstvo sa v trestnom konaní nezriedka obhajuje tak, že v daňovej problematike postupoval podľa odporúčaní, či odborného stanoviska daňového poradcu, a preto nezodpovedá za to, že došlo napríklad k skráteniu dane z dôvodu neuvedenia konkrétneho príjmu do daňového priznania, ktorý podliehal zdaneniu, či k neoprávnenému uplatňovaniu výdavku (nákladu), ktorý uplatňovaný byť nemal, respektíve k neoprávnenému odpočítaniu dane. Daňový subjekt, v rámci svojej obhajoby, takto „vŕhne“ do trestného konania daňového poradcu, na ktorého presúva prípadnú trestnú zodpovednosť za skrátenie dane, či daňový podvod.

JUDr. Peter Šamko je sudca Krajského súdu v Bratislave, vykonáva funkciu predsedu trestnoprávneho kolégia, pôsobí ako externý člen pedagogického zboru Justičnej akadémie,

ako člen Stálej pracovnej komisie Legislatívnej rady vlády SR a ako člen skúšobného senátu Slovenskej advokátskej komory. Dosiaľ vydal tri monografie a desiatky

článkov najmä v časopisoch *Justičná revue* a *Zo súdnej praxe*. Založil a vedie odborný elektronický časopis pravnelisty.sk

nie obvineného. Daňoví poradcovia sa pritom zväčša primárne snažia zbaviť novej trestnej zodpovednosti tvrdením, že sa ani teoreticky nemohli dopustiť trestného činu skrátenia dane, prípadne trestného činu daňového podvodu, pretože neboli subjektom dane v daňovom konaní (tým bol daňový subjekt), a preto ani nemohli ako daňoví poradcovia poskytujúci daňové poradenstvo spôsobiť skrátenie dane daňového subjektu (napríklad zatajenie príjmov), či neoprávnené uplatňovanie nárokov na vrátenie DPH alebo spotrebnej dane (ak by išlo o trestný čin daňového podvodu).

Napríklad, v konkrétnej trestnej veci vedenej pre trestný čin daňového podvodu bol obvinený daňový poradca, ktorý spracovával účtovné doklady viacerým spoločnostiam pôsobiacim v reťazi obchodných spoločností, výsledkom ktorého bolo neoprávnené uplatňovanie nárokov na vrátenie

¹ táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja č. APVV-18-0337

² k zodpovednosti členov štatutárnych orgánov za daňové a účtovné záležitosti spoločnosti pozri bližšie Galandová, M.: *Zodpovednosť členov štatutárnych orgánov a daňové a účtovné záležitosti spoločnosti*, In: Havel, B., Žitňanská, L. (eds.) *Fiduciárni povinnosti orgánu spoločnosti na pomezí korporáčného, insolvenčného a trestného práva*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 121 a nasl.

- 3 nižšie uvedené závery možno primerane použiť aj na konanie advokáta poskytujúceho odborné poradenstvo svojmu klientovi
- 4 Richter, M., Púry, F.: Spolehnutí se na správnost odborné rady a její nesprávné poskytnutí z hlediska trestní odpovědnosti. In Zborník Karlovarské právnícké dny. 2018, s. 600 – 616
- 5 nestačí ak napríklad daňový poradca odkáže klienta len na všeobecnú právnu vetu judikatúry (tak ako sa to stalo v konkrétnom prípade), ktorá však vychádzala z úplne iného skutkového základu, než bol skutkový základ veci klienta. Skutočnosť, že sa následne klient správal podľa tejto právnej vety judikatúry, t. j. podľa nedostatočnej odbornej rady daňového poradcu preto nevyučovala, sama osebe, jeho úmyselné zavinenie pri spáchaní daňového trestného činu, respektíve možné úmyselné zavinenie daňového poradcu v smere možného úmyselného nesprávneho postupu pri poskytovaní daňového poradenstva. Naformulovaná právna veta judikatúry, ako určité zovšeobecnenie, nie je podstatná, ale podstatným je to, či sú zhodné alebo vyslovene obdobné skutkové okolnosti judikovaného rozhodnutia s konkrétnym prípadom klienta daňového poradcu. Pokiaľ sú zhodné, potom je možné postupovať v zhodne s týmto rozhodnutím, nakoľko v súlade s princípom právnej istoty by malo platiť, že v rovnakých, či obdobných veciach by sa malo rozhodovať rovnako.

DPH. Obvinený daňový poradca sa obhajoval tak, že nebol členom štatutárneho orgánu ani jednej z obchodných spoločností podnikajúcich, či predstierajúcich podnikanie v reťazci (daňových subjektov), a preto neuplatňoval ani v jednom prípade neoprávnene nárok na vrátenie DPH a ani sa následne nedelil o príjmy získané z neoprávnene vyplatených daňových nadmerných odpočtov.

Treba povedať, že takéto alebo obdobné obhajobné argumenty nemajú v trestnom konaní žiadnu váhu. V tomto smere treba uviesť, že pôsobenie v štatutárnom orgáne obchodnej spoločnosti, ktorá napríklad neoprávnene uplatňuje nárok na vrátenie DPH nie je podmienkou trestnosti za spáchanie trestného činu daňového podvodu. Pri trestnom čine daňového podvodu (a rovnaké je to aj pri trestnom čine skrátenia dane) je subjekt trestného činu všeobecný, z čoho vyplýva, že subjekt dane a subjekt daňového trestného činu nemusia byť totožné osoby a nie je preto možné zamieňať daňovú povinnosť a trestnú zodpovednosť za spáchanie daňového trestného činu. Pri spolupáchateľstve na trestnom čine daňového podvodu je preto bez významu, či subjektom dane sú všetci spolupáchatelia alebo len niektorí z nich, respektíve, či subjektom dane je osoba rozdielna od spolupáchateľov (primerane judikatúra R 25/1968 ako aj napríklad uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 3Tdo/63/2011 zo dňa 14. 3. 2012). Vzhľadom na uvedené je možné, aby spolupáchateľom na trestnom čine daňového podvodu bol aj napríklad účtovník, či daňový poradca, prípadne prichádza do úvahy posúdiť možné protiprávne konanie týchto osôb ako účasti na daňovom trestnom čine, napríklad vo forme pomoci.

Skutočnosť, že daňový poradca poskytol daňovému subjektu poradenstvo (odbornú radu) ohľadne určitej daňovej problematiky, pričom táto jeho odborná rada sa následne ukázala ako nesprávna, však automaticky neznamená, že ide o trestnoprávnu problematiku, respektíve, že za nesprávnu odbornú radu musí vždy a za každých okolností zodpovedať práve daňový poradca.

Vzhľadom na uvedené je nutné, aspoň v základných črtách, vymedziť, kedy a za akých okolností bude možné trestnoprávne stíhať konanie daňového poradcu, kedy bude možné trestne stíhať daňový subjekt aj napriek tomu, že sa riadil odbornou radou daňového poradcu a kedy bude vylúčené vyvodzovanie trestnej zodpovednosti daňového subjektu, či aj daňového poradcu.³

Čo je možné považovať za odbornú radu

V prvom rade je nutné vymedziť, čo sa vlastne v trestnom konaní považuje alebo môže považovať za odbornú radu poskytnutú daňovým poradcom, ktorá môže byť relevantná pri vyvodzovaní alebo vylúčení trestnej zodpovednosti za spáchanie daňového trestného činu.

Vo všeobecnosti možno uviesť, že za odbornú radu poskytnutú daňovým poradcom možno považovať všetko, čo možno podradiť pod daňové poradenstvo v zmysle § 3 zákona č. 78/1992 Zb. o daňových poradcoch (ďalej len zákon o daňových poradcoch).

Z uvedeného vyplýva, že odborná rada daňového poradcu by sa obsahovo mala týkať výhradne otázok spadajúcich pod daňové poradenstvo v zmysle zákona o daňových poradcoch a z hľadiska formálneho je nutné, aby táto odborná rada bola poskytnutá klientovi na podklade riadne uzatvorenej zmluvy v zmysle § 17 ods. 1 zákona o daňových poradcoch.

Dbanie na riadne zákonné obsahové ako aj formálne vymedzenie odbornej rady je podstatným najmä z toho dôvodu, že odbornou radou môže byť len výhradne rada individuálna, zameraná na konkrétny (jedinečný) prípad, t. j. rada, ktorú poskytne daňový poradca po dôslednom poznaní všetkých konkrétnych okolností prípadu, ktoré sa týkajú jeho klienta a v ktorých sa daňové poradenstvo vyžaduje.

Za odbornú radu teda nie je možné považovať len všeobecný (nekonkrétny) odkaz, či poukaz na odbornú literatúru (komentáre),⁴ či judikatúru súdov, ale je potrebné, aby išlo vždy o radu individuálnu, ktorá síce môže byť podporená odbornou literatúrou, či rozhodovacou činnosťou súdov, avšak s poukazom na konkrétny rozoberaný jedinečný prípad klienta.⁵

Z hľadiska možného preskúmania postupu daňového poradcu pri poskytovaní odbornej rady je vhodným, aby odborná rada poskytnutá daňovým poradcom bola zachytená v písomnej forme, v ktorej by mala byť uvedená nielen samotná odborná rada, ale aj údaje o tom, aké informácie (podklady) mal daňový poradca k dispozícii, t. j. čo všetko mu klient (daňový subjekt) poskytol. Aj úplnosť, či neúplnosť poskytnutých podkladov od klienta, z ktorých sa vychádzalo pri koncipovaní odbornej rady, môže byť relevantným pre posudzovanie prípadnej trestnej zodpovednosti daňového subjektu, či aj samotného daňového poradcu.

Kto by mal odbornú radu poskytovať

Daňový subjekt, a to platí obzvlášť ohľadne štatutárneho orgánu daňového subjektu (najmä ak ide o podnikateľský subjekt s povinnosťou konať s odbornou starostlivosťou), by mal vedieť rozpoznať, kedy už je nutné požiadať v daňových veciach kvalifikovanú osobu o odbornú pomoc a kedy si vystačí so svojimi vlastnými znalosťami.⁶

V trestnoprávnej praxi sa pritom osoby obvinené zo spáchania daňových trestných činov pomerne často obhajujú tak, že postupovali podľa odbornej rady konkrétnej osoby, a preto je u nich vylúčené úmyselné zavinenie a tým aj vylúčená trestná zodpovednosť zo spáchania daňového trestného činu. Takáto obhajoba však môže byť relevantná len vtedy, pokiaľ daňový subjekt požiadal o odbornú radu kvalifikovanú osobu. Samotné úmyselné zavinenie daňového subjektu môže totiž spočívať už vo voľbe nevhodnej osoby, na ktorú sa daňový subjekt obrátil so žiadosťou o poskytnutie odbornej rady.⁷

Napríklad v konkrétnej trestnej veci sa konateľ obchodnej spoločnosti obrátil na svojho známeho, ktorý bol taktiež podnikateľom, o radu ohľadne zdaňovania konkrétnych príjmov a následne postupoval podľa nej. V inej veci mal daňový subjekt za suseda daňového poradcu a keď sa náhodne stretli pred domom, v stručnosti sa ho spýtal, ako by mal postupovať ohľadne zdaňovania svojich príjmov. Následne sa tieto rady ukázali ako nesprávne a ich výsledkom bolo trestné stíhanie daňového subjektu. V trestnom konaní bolo uzatvorené, že za odbornú radu kvalifikovanej osoby, ktorá by mohla vylučovať úmyselné zavinenie a tým aj trestnú zodpovednosť daňového subjektu nie je možné považovať len neformálne rady nekvalifikovaných osôb (známy daňového subjektu), či neformálne ústne rady kvalifikovanej osoby bez podrobnejších znalostí konkrétneho prípadu (daňový poradca a jeho stručná ústna rada na ulici).

Úlohou daňového subjektu pri riešení svojich daňových povinností a konaní s odbornou starostlivosťou teda nie je to, aby zháňal informácie ako by mal postupovať od kohokoľvek, respektíve, aby obchádzal poskytovanie riadneho daňového poradenstva „pouličným ústnym poradenstvom“ a potom sa ešte na to odvolával v trestnom konaní. Práve naopak, pokiaľ daňový subjekt zistí, že jeho vedomosti, či schopnosti v daňovej problematike nepostačujú na to, aby vedel ako má správne postupovať, potom je jeho úlohou, aby si vyžiadal odbornú radu od kvalifikovanej osoby, a to zákonom predpokladaným spôsobom (t. j. napríklad na podklade riadne poskytnutého a písomne zachyteného daňového poradenstva). Ak sa tak stane a daňový subjekt poskytne kvalifikovanej osobe všetky potrebné podklady a následne sa aj spravuje podľa poskytnutej odbornej rady a nemá žiadne signály o tom, že by mohla byť nesprávna, v trestnom konaní sa môže relevantne obhajovať, že je vylúčené jeho úmyselné zavinenie.

Z hľadiska daňových trestných činov a celkovo daňovej problematiky sa v trestnom konaní za kvalifikovanú osobu považuje nielen daňový poradca, ale napríklad aj advokát poskytujúci často celkové právne poradenstvo (napríklad advokát poskytujúci daňovému subjektu poradenstvo nielen z hľadiska daňového, ale aj trestného, či obchodného práva). Pokiaľ ide o účtovníka, ten nie je oprávnený poskytovať daňové poradenstvo, a preto by daňový subjekt vo vyslovene problematických daňových veciach mal žiadať o odbornú radu daňového poradcu a nie účtovníka. V konkrétnostiach jednotlivého prípadu totiž môže byť nesprávnou voľbou daňového subjektu aj to, že si na poskytnutie odbornej rady zvolil účtovníka a nie daňového poradcu. Kompetenciou účtovníka by totiž malo byť len poskytovanie služieb ohľadne spracovávania účtovných dokladov v zmysle zákona o účtovníctve, prípadne vyplňanie daňového priznania (v týchto oblastiach je nutné považovať účtovníka za kvalifikovanú osobu), avšak ostatné daňové veci (napríklad zisťovanie základu dane) by už malo byť predmetom daňového poradenstva.

Kedy by mohlo byť vylúčené úmyselné zavinenie daňového subjektu pri daňových trestných činoch

Z vyššie uvedeného teda možno vyvodíť, že základným východiskom pre vylúčenie úmyselného zavinenia daňového subjektu pri daňových trestných činoch je, že sa daňový subjekt nielen riadil právnou alebo skutkovou odbornou radou, ktorú mu poskytla kvalifikovaná osoba, ale podstatným je aj to, že nemal žiadne signály o tom, že by mohlo ísť o radu nesprávnu, či vyslovene

6 k problematike možného omylu v tomto smere pozri bližšie Richter, M.: Právny omyl v trestnóm zákonníku – čo lze pod něj poďadit a jak přistupovat k posuzování jeho vyvarovatelnosti? In *Trestně právní revue*. 2018

7 Kuchta, J.: Dekriminalizace hospodářské a majetkové trestné činnosti podle aktuálního návrhu rekodifikace trestního práva hmotného. In *Zborník Nové jevy v hospodářské kriminalitě*. Brno : Masarykova univerzita, 2007

8 k uvedenému pozri napríklad uznesenie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 5Tdo/848/2010 alebo sp. zn. 6Tdo/1112/2014, respektíve odbornú literatúru, Richter, M., Púry, F.: Spolehnutí se na správnosť odbornej rady a její nesprávnosť poskytnutí z hľadiska trestnej zodpovednosti. In Zborník Karlovarské právnické dny. 2018, s. 600 – 616

spornú a mohol sa racionálne spoliehať na to, že postup podľa poskytnutej rady bude bezproblémový z hľadiska zákonnosti.

Daňový subjekt môže v zásade spoliehať na to, že rada, ktorú mu poskytuje kvalifikovaná osoba za poznania všetkých relevantných informácií je správna. Za takýchto okolností bude vylúčená jeho trestná zodpovednosť aj v prípadoch, ak sa dodatočne ukáže, že poskytnutá odborná rada bola nesprávna.⁸

Napríklad, daňový subjekt, ktorý poskytol daňovému poradcovi všetky potrebné informácie, postupoval podľa jeho odbornej rady, že si môže uplatňovať konkrétne odpočítanie dane, respektíve, že ten ktorý príjem daňového subjektu nepodlieha dani z príjmov, pričom neexistovalo nič (napríklad iné odborné stanovisko iného daňového poradcu, ktoré by mal daňový subjekt k dispozícii a ktoré by bolo opačného názoru), z čoho by sa dalo zistiť, že poskytnutá odborná rada by reálne mohla byť nesprávna. V takomto prípade, pri neexistencii žiadnych signálov svedčiacich o možnej nesprávnosti poskytnutej odbornej rady a za situácie, keď boli daňovému poradcovi poskytnuté všetky relevantné a pravdivé informácie je vylúčené, aby bola voči daňovému subjektu vyvodená trestná zodpovednosť za spáchanie napríklad trestného činu skrátenia dane (napríklad, že nezdanil konkrétny príjem) a to aj v prípade, ak by táto odborná rada bola napokon vyhodnotená ako nesprávna.

Pokiaľ by už však mal daňový subjekt relevantné signály o tom, že odborná rada, podľa ktorej postupuje je alebo môže byť nesprávna a naďalej by podľa nej postupoval, potom by už jeho úmyselné zavinenie za spáchanie daňového trestného činu vylúčené nebolo.

Napríklad, v konkrétnom prípade postupoval daňový subjekt podľa odbornej rady daňového poradcu ohľadne uplatňovania odpočítania dane, ktoré mu neskôr správca dane neuznal, pričom správca dane upozornil daňový subjekt na nesprávny výklad právnej normy v tomto smere a daň bola daňovému subjektu dorúbená. Napriek tomu postupoval daňový subjekt podľa tejto odbornej rady aj v ďalších zdaniateľných obdobiach, ignoroval výklad právnej normy poskytnutý správcom dane, a postupoval podľa pôvodnej odbornej rady, pretože tá mu z hľadiska znížovania vlastného daňového základu vyhovovala. Nevyhol sa preto následne trestnému stíhaniu pre podozrenie zo spáchania trestného činu skrátenia dane. V tejto súvislosti je nutné uviesť, že pokiaľ daňový subjekt nesúhlasí s výkladom právnej normy zo strany správcu dane, môže ho namietiť v daňovom, prípadne v súdnom konaní, avšak nemôže ho cielene (úmyselne) a sústavne ignorovať s odkazom na „papier“ od daňového poradcu, ktorý tvrdí niečo iné.

Treba zvýrazniť aj to, že na to, aby sa mohol daňový subjekt spoliehať na správnosť poskytnutej odbornej rady zo strany daňového poradcu, musí mu poskytnúť všetky relevantné informácie (podklady), ktoré musia byť úplné a pravdivé. Daňový subjekt sa nemôže reálne spoliehať na správnosť poskytnutej odbornej rady daňového poradcu, pokiaľ mu napríklad (a to sa pomerne často v praxi stáva) poskytne falošné účtovné doklady, prostredníctvom ktorých si daňový subjekt chce znížiť základ dane, respektíve pokiaľ daňovému poradcovi úmyselne nepredloží niektoré účtovné doklady, ktoré by mohli mať vplyv na určenie výšky základu dane. V takýchto prípadoch daňový subjekt vie, že odborná rada daňového poradcu musí byť nesprávna a úmyselné konanie daňového subjektu, ktoré viedlo k oklamaniu (uvedeniu do omylu) daňového poradcu sa potom vzťahuje aj na výsledné skrátenie dane daňového subjektu.

Tento záver možno vyvodíť aj z judikatúry, ktorá uvádza, že daňový poradca nemôže niesť trestnú zodpovednosť za trestný čin skrátenia dane, pokiaľ mu príslušný daňový subjekt neposkytol všetky potrebné podklady na podanie pravdivého daňového priznania alebo mu celkom zatajil skutočnosti odôvodňujúce vznik a výšku určitej dane (uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 21. júla 2005, sp. zn. 8 Tdo 790/2005). V takýchto prípadoch by bolo konanie daňového poradcu úplne nezavinené s tým, že úmyselné zavinenie daňového poradcu by neprichádzalo do úvahy ani v prípade, ak by napríklad k skráteniu dane prispel svojou neodbornosťou (napríklad prehliadnutím niektorej podstatnej skutočnosti).

Na strane druhej je nutné uviesť aj to, že daňový subjekt často nevie, čo všetko je potrebné predložiť daňovému poradcovi, aby jeho odborná rada mohla byť správna. To by mal vedieť ten, kto odbornú radu poskytuje a mal by vykonať všetko preto, aby mal k dispozícii všetko potrebné na správne poskytnutie odbornej rady. Pokiaľ sa tak nestane, a daňový poradca napríklad v dôsledku svojej ľahostajnosti, či nevzdelanosti, si nevyžiada všetky potrebné podklady na poskytnutie odbornej rady, potom by takéto neodborné konanie daňového poradcu nemalo byť pričítané daňovému subjektu.

Možnosť vyvodenia trestnej zodpovednosti daňového subjektu však nepochybne nastane, pokiaľ sa nebude úmyselne riadiť odbornou radou daňového poradcu, pretože mu nebude vyhovovať a následne sa ukáže, že bola správna a odchýlením sa od nej došlo napríklad k skráteniu dane daňovým subjektom.

Kedy by mohlo byť vylúčené úmyselné zavinenie daňového poradcu pri daňových trestných činoch

Ohľadne vyvodzovania možnej trestnoprávnej zodpovednosti daňového poradcu (a to sa týka napríklad aj advokáta poskytujúceho daňové poradenstvo) je nutné najskôr uviesť prípady, v ktorých bude trestná zodpovednosť daňového poradcu nepochybná. Daňový poradca bude páchatelom, spolupáchatelom, či účastníkom daňového trestného činu, ak

- úmyselne skresľuje výšku daňovej povinnosti daňového subjektu,
- úmyselne zahrnie alebo naopak nezahrnie niektoré podstatné účtovné doklady do určovania daňovej povinnosti daňového subjektu,
- falšuje účtovné doklady, ktoré následne ovplyvňujú výšku daňovej povinnosti daňového subjektu,
- úmyselne poskytne nesprávnu odbornú radu daňovému subjektu (napríklad na podklade výslovnej žiadosti daňového subjektu, ktorý v prípade následnej možnej daňovej kontroly chce „byť krytý“ odborným posúdením svojho konania), či
- úmyselne radí daňovému subjektu, ako napríklad neoprávnene znížiť vlastnú daňovú povinnosť, ako neoprávnene dosiahnuť nárok na vrátenie DPH a podobne. V takýchto prípadoch nemožno hovoriť o správnosti, či nesprávosti odbornej rady, pretože nejde o odbornú radu, ale o poskytnutie návodu na spáchanie trestného činu, teda protiprávne konanie, čo celkom určite nemožno podradiť pod zákonom vymedzený pojem daňového poradenstva.

Pokiaľ ide o možnú trestnú zodpovednosť daňového poradcu za poskytnutie nesprávnej odbornej rady, tak tu bude podstatné zistenie, prečo bola poskytnutá odborná rada nesprávna.

Ak je odborná rada nesprávna iba z dôvodu neodbornosti alebo neskúsenosti, či lajdáckosti daňového poradcu (napríklad, daňový poradca sa dlhodobo nezaujíma o najnovšie poznatky či zmeny, ktoré sa týkajú jeho odbornej činnosti, a ani o jej právnu reguláciu, hoci je to s ohľadom na činnosť, ktorú vykonáva, jedna zo základných podmienok pre riadny výkon jeho činnosti)⁹ potom nemožno hovoriť o odbornej rade, ktorá bola úmyselne poskytnutá nesprávne daňovým poradcom. Možno však hovoriť najviac tak o nedbanlivostnom zavinení daňového poradcu pri napríklad neoprávnenom skrátení dane daňovým subjektom, čo na vyvodenie trestnej zodpovednosti za spáchanie daňového trestného činu nestačí, pretože tam sa vyžaduje zavinenie úmyselné.

Už bolo uvedené vyššie, že trestná zodpovednosť daňového poradcu za nesprávnu odbornú radu bude vylúčená aj v prípadoch, v ktorých nebudú dané daňovému poradcovi všetky relevantné informácie, respektíve mu budú poskytnuté nepravdivé informácie (spravidla falošné účtovné doklady), o čom nebude mať daňový poradca vedomosť.

Odborná rada daňového poradcu a nejednoznačný obsah právnej normy, ktorej sa odborná rada týka

Zaujímavou problematikou je aj poskytovanie odborných rád zo strany kvalifikovaných osôb v prípadoch, v ktorých je obsah právnej normy nejednoznačný. Pôjde napríklad o situácie, keď je právo neúplné, keď obsahuje „biele miesta“, respektíve, keď je zastarané alebo príliš komplikované.¹⁰ Môže ísť aj o situácie, keď právny predpis nie je dostatočne jasný a môže byť vykladaný viacerými spôsobmi, pričom každá výkladová verzia je zrozumiteľná a v danom čase nie je objektívne zistiteľná, aký výklad by mohol byť správny.¹¹

⁹ odborná literatúra, napríklad STOČESOVÁ, S. Omyl v českém a zahraničním trestním právu. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013, s. 43 uvádza príklad obdobného konania daňového poradcu s opačným výsledkom než je skrátenie dane, keď daňový poradca, ktorý spracováva daňové priznanie pre daňový subjekt, celkom opomenie štúdium aktuálnej daňovej právnej úpravy a súvisiacej problematiky, a preto opomenie do daňového priznania zapracovať niektoré odpočítateľné položky, na ktoré by mal daňový subjekt nárok a ktoré výrazne ovplyvňujú jeho daňovú povinnosť, v dôsledku čoho daňový poradca spôsobí,

že daňový subjekt zaplatí na dani viac, než bola jeho povinnosť.

10 Vondráček, O.: Nepřímá držba cenných papírů – právní pojetí cenných papírů vedených v podobě záznamu na účtu, Právník č. 5/2012, s. 487 a nasl.

11 Richter, M.: Právní omyl v trestním zákoníku – co lze pod něj podřadit a jak přistupovat k posuzování jeho vyvarovatelnosti?, Trestněprávní revue č. 6/2018, s. 131 – 137. Autor tu správne pripomína, že za nejasnú normu nie je však možné považovať právnu normu, ktorá síce neumožňuje jednoznačný výklad, ale jej skutočný obsah je rozpoznateľný z nadväzujúcich noriem, ustálenej náuky alebo ustálenej judikatúry.

12 K spoliehaniu na správnosť odbornej rady pozri bližšie Šamko, P.: Trestné činy poškodzujúce veriteľov, Bratislava : Wolters Kluwer, 2019

Pokiaľ ide o nesprávny výklad právnej normy, tak je potrebné spomenúť rozhodnutie Ústavného súdu ČR sp. zn. II. ÚS/913/2009 zo dňa 4. 8. 2010, ktorý posudzoval prípad daňového poradcu, v dôsledku ktorého odbornej rady utrpel jeho klient škodu.

Skutkovo išlo o prípad, v ktorom klient vyhľadal daňového poradcu, pričom chcel zistiť svoju daňovú povinnosť, ktorá mu vyplynula z toho, že v jednom roku v štyroch splátkach prijal nájomné za podnájom svojej nehnuteľnosti na 30 rokov. Daňový poradca mu poskytol radu, že je nutné tento príjem časovo rozlíšiť, teda zdaňiť pomerné čiastky prijatého nájomného v príslušných rokoch trvania nájmu. Klient podal v súlade s touto radou daňové priznanie. Následne u klienta prebehla daňová kontrola, ktorá skončovala, že uvedené časové rozlíšenie príjmu nebolo možné (bolo v rozpore so zákonom), pretože klient účtoval v sústave jednoduchého účtovníctva. Na základe uvedeného správca dane zvýšil priznané príjmy klienta s tým, že v dôsledku tohto ako aj v dôsledku zníženia uznaných údajov bola klientovi dodatočným platobným výmerom vymeraná daň ako aj penále. Klient domeranu daň a penále zaplatil, pričom všeobecné súdy následne zaviazali daňového poradcu, aby uhradil škodu, ktorá bola klientovi spôsobená v súvislosti s jeho odbornou radou.

Ústavný súd však rozhodol inak, keď uviedol, že postavenie daňového poradcu pri výkone daňového poradenstva je podobné a zrovnateľné s postavením advokáta pri poskytovaní právnej pomoci. Zodpovednosť advokáta ako aj daňového poradcu je (za výkon svojej činnosti) objektívna a je založená na splnení troch predpokladov, t. j. výkon daňového poradenstva, vznik škody a príčinná súvislosť medzi výkonom daňového poradenstva a vznikom škody. Pokiaľ však bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nenastane. Samotné pochybenie daňového poradcu ešte automaticky neznamená vznik škody na strane klienta. Pokiaľ ide o posudzovaný prípad, tak všeobecné súdy sa vôbec nevysporiadali s otázkou, akú konkrétnu povinnosť daňový poradca porušil s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, na prípadne relevantný odborný názor a možnú rozhodovaciu činnosť správcu dane v rozhodnej dobe. Inými slovami, súdy sa nevysporiadali s otázkou, či daňový poradca porušuje právne predpisy, ak v určitej dobe a za určitých okolností zastáva nejaký právny názor, ktorý sa neskôr ukáže ako nesprávny. Daňové poradenstvo má síce slúžiť na správne podanie daňového priznania, avšak zostalo nezodpovedané, akú úlohu má výklad príslušných právnych predpisov, t. j., ako ďaleko je príslušná právna úprava jasná a akú úlohu hrá výklad orgánov verejnej moci (ak nejaký existuje). Je preto potrebné odmietnuť názor, že nie je žiadny rozdiel medzi tým, pokiaľ daňový poradca zastáva určitý relevantne vyargumentovaný právny názor (ktorý neskôr orgány verejnej moci odmietnu) a tým, ak daňový poradca, napríklad, podá za svojho klienta daňové priznanie oneskorene, s formálnymi vadami a podobne. To platí o to viac, keď klient nevyužil opravné prostriedky na prípadné zodpovedanie sporných otázok v daňovom konaní.

Z predmetného rozhodnutia vyplýva, že ohľadne prípadnej nesprávnej odbornej rady daňového poradcu poskytnutej klientovi je nutné aj v trestnom konaní brať do úvahy argumenty, ktoré viedli daňového poradcu k tomu, že poskytol odbornú radu s určitým obsahom a to s prihliadnutím aj na to, ako dotknutý obsah právnej normy v relevantnom čase vykladali súdy, či správne orgány, hoci daňovým poradcom zvolený výklad právnej normy (obsah odbornej rady) sa následne ukázal ako nesprávny, či orgánmi verejnej moci neakceptovateľný. Skutočnosť, že určitá odborná rada daňového poradcu sa ukáže neskôr ako nesprávna teda nemusí mechanicky znamenať možný trestný postih poskytovateľa odbornej rady, či osoby, ktorá sa takouto radou riadila, pokiaľ išlo o odbornú radu vyargumentovanú, pri ktorej nebolo dopredu možné predpokladať, že je zaručene nesprávna a že celkom určite bude odmietnutá orgánom verejnej moci. To platí o to viac, ak ide o výklad právnej normy, ktorej obsah je nejasný, rozporný a ide o výklad ustanovenia, pri ktorom nie je sformovaná žiadna relevantná judikatúra, respektíve judikatúra súdov existuje, avšak je taktiež rozporná.¹²

Záver

Daňový subjekt by mal v zásade dostáť svojim daňovým a účtovným povinnostiam a tým aj povinnosti konať s odbornou starostlivosťou, ak ich zabezpečí prostredníctvom odborne kvalifikovanej osoby, typicky prostredníctvom daňového poradcu, či advokáta. Pokiaľ daňový subjekt odovzdá takejto odborne kvalifikovanej osobe všetky potrebné podklady, ktoré sú úplné

a pravdivé a následne bude postupovať podľa poskytnutej odbornej rady, či odborného stanoviska kvalifikovanej osoby a nemá žiadne relevantné signály, že by mohlo ísť o odbornú radu nesprávnu, potom by mala byť vždy vylúčená jeho trestná zodpovednosť za spáchanie niektorého z daňových trestných činov.

Z hľadiska posudzovania možnej trestnej zodpovednosti daňového poradcu (a to sa týka aj advokáta) je nutné sa v plnom rozsahu stotožniť s odbornou literatúrou, ktorá zdôrazňuje, že daňový poradca musí mať trestnoprávne riziká stále na pamäti a musí dávať pozor, aby sa nestal „komplicom“ a nenechal sa tak vtiahnuť do konania vedúceho až napríklad k skráteniu dane. Určitá závislosť daňového poradcu na klientovi ho síce núti k stále väčšej „ochote pomôcť“, avšak odmietnutie takejto „pomoci“ musí byť vykonané dôrazne a jednoznačne bez ohľadu na veľkosť zákazky. Treba si uvedomiť, že v prípade konfliktu je klient pre daňového poradcu prvým priťažujúcim svedkom, t. j. ak bude orgánmi činnými v trestnom konaní dotazovaný na určité podozrivé skutočnosti, je veľmi pravdepodobné, že bude tvrdiť, že mu danú transakciu poradil jeho daňový poradca. Klientovi by sa preto malo dostať dôsledného a obsiahleho poučenia a mali by mu byť vysvetlené možné trestnoprávne dôsledky jeho konania. Z hľadiska možného vyvodenia trestnoprávnej zodpovednosti za spáchanie daňového trestného činu zo strany daňového poradcu sú pritom bez právneho významu tzv. doložky o obmedzení zodpovednosti uplatňované v zmluvách o daňovom poradenstve, t. j. doložky, ktoré ustanovujú, že za trestnoprávne dôsledky určitého konania nenesie daňový poradca zodpovednosť. Takéto doložky nemôžu vylúčiť prípadnú trestnoprávnu zodpovednosť (v tomto smere nie je dôležité, čo je zmluvne, teda papierovo deklarované, ale čo je reálne zavinené konanie) a navyše, skôr upozorňujú na skutočnosť, že účastníci predmetnej zmluvy sú si vedomí existencie určitých trestnoprávnych rizík.¹³

RESUMÉ

Spoliehanie sa daňového subjektu na správnosť odbornej rady daňového poradcu z trestnoprávneho hľadiska

Cieľom príspevku je v základných bodoch priblížiť možné vyvodzovanie trestnej zodpovednosti daňového subjektu ako aj daňového poradcu za spáchanie daňových trestných činov v prípadoch, ak daňový subjekt postupuje podľa odbornej rady daňového poradcu, ktorá sa následne ukáže ako nesprávna a vedie k skráteniu dane, či neoprávnenému uplatňovaniu nárokov na vrátenie dane.

SUMMARY

Taxpayer Relying on the Accuracy of the Tax Adviser's Professional Advice from a Criminal Law Perspective

The aim of the article is to outline in key points possible criminal liability of a taxpayer as well as of a tax adviser for committing tax crimes in cases when the taxpayer relies on professional advice given by the tax adviser, which subsequently turns out to be inaccurate and causes tax evasion or unjustified claims for tax refunds.

ZUSAMMENFASSUNG

Kann sich ein Steuersubjekt auf die Richtigkeit der Fachberatung durch seinen Steuerberater vom strafrechtlichen Sichtpunkt verlassen?

Das Ziel des Artikels ist, in grundlegenden Punkten mögliche Konsequenzen der strafrechtlichen Verantwortung des Steuersubjektes sowie des Steuerberaters wegen begangener Steuerstraftaten in jenen Fällen näher zu bringen, in denen das Steuersubjekt gemäß der Fachberatung vom Steuerberater vorgeht, dessen Rat sich aber in der Folge als nicht richtig erweist und zur Steuerverkürzung oder zu einer ungerechtfertigten Inanspruchnahme der Steuerrückerstattung führt.

13 TRUBAČ, O. Trestněprávní rizika účastníků daňového poradce – řízení a zvládnutí rizik. In *Trestní právo daňové. Sborník příspěvku z II. mezinárodní konference konané 18. 2. 2008.* Praha : C. H. Beck, 2007, s. 115

Trestný čin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku zo strany člena štatutárneho orgánu¹

2. časť

JUDr. Tomáš Pobijak

Predmetom tohto príspevku je trestný čin porušenia povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 a § 238 Trestného zákona, pričom svoju pozornosť zameriavame na konkrétny druh páchatela tohto trestného činu, ktorým je člen štatutárneho orgánu kapitálovej obchodnej spoločnosti (v tomto prípade spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovou spoločnosťou). Tento článok je pokračovaním predchádzajúceho článku uverejneného v Bulletine slovenskej advokácie.

1 Tento príspevok bol podporený Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV- 18-0337.

2 MENCEROVÁ, I. In BURDA, E. et al. *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár.* Praha : C. H. Beck, 2010, s. 238.

3 Podľa uznesenia Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 5 Tdo 747/2008, zo dňa 30. 7. 2008, zverejneného v Sbíрке soudních rozhodnutí a stanovisek č. 3/2009: „U trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255a odst. 1 tr. zák. (§ 238 slovenského Trestného zákona – pozn. aut.) se zavinění z vědomé nedbalosti podle § 5 písm. a) tr. zák. (§ 16 písm. a) slovenského Trestného zákona – pozn. aut.) vztahuje nejen k následku, resp. účinku spočívajícímu ve značné škodě, ale i k jednání pachatele, včetně porušení podle zákona uložené nebo smluvně převzaté důležité povinnosti při opatrování nebo správě cizího majetku.“

B. Subjektívna stránka

Trestnoprávna zodpovednosť člena štatutárneho orgánu nastúpi iba vtedy, ak v danom prípade bude prítomná subjektívna stránka, a teda ak na strane člena štatutárneho orgánu bude existovať zavinenie. Subjektívnu stránku (zavinenie) možno všeobecne charakterizovať ako vnútorný (psychický) vzťah páchatela ku všetkým podstatným náležitostiam trestného činu.² Subjektívna stránka pri trestnom čine podľa § 237 Trestného zákona je vybudovaná na úmyselnej forme zavinenia a pri trestnom čine podľa § 238 Trestného zákona zase na nedbanlivostnej forme zavinenia.

Zavinenie člena štatutárneho orgánu sa musí vzťahovať na všetky znaky objektívnej stránky skutkovej podstaty tohto trestného činu, čo je v tomto prípade konanie člena štatutárneho orgánu (zakladajúce porušenie fiduciárnych povinností) a vznik škody na strane obchodnej spoločnosti, ktorá vznikla v príčinnej súvislosti s týmto konaním. V tejto súvislosti možno poukázať na názor Najvyššieho súdu ČR, podľa ktorého sa **(nedbanlivostné) zavinenie** pri trestnom čine podľa § 238 Trestného zákona **musí vzťahovať jednak k spôsobeniu škody, ako aj k samotnému porušeniu mimo trestnej povinnosti.**³ S týmto názorom si dovoľujeme nesúhlasiť.

Z odôvodnenia predmetného rozhodnutia je evidentné, že Najvyšší súd ČR týmto názorom reagoval na nesprávny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého skutková podstata tohto trestného činu spája nedbanlivostné zavinenie iba k spôsobenému následku (v podobe značnej škody), pričom v prípade konania páchatela porušujúceho jeho povinnosti musí byť prítomné úmyselné zavinenie.⁴ Podľa nášho názoru však zo strany Najvyššieho súdu ČR išlo o veľmi zjednodušené konštatovanie, ktorým nesprávne izoluje zavinenie páchatela vo vzťahu k jeho

JUDr. Tomáš Pobijak je absolventom Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. V minulosti pôsobil v advokácii na pozícii advokátskeho koncipienta a ako správca konkurznej podstaty. V súčasnosti

pôsobí ako doktorand na katedre obchodného a občianskeho práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a ako právny čakaťel prokuratúry.

konaniu od následku trestného činu, v dôsledku čoho toto konštatovanie vedie k nelogickým záverom a neprekonateľným aplikačným ťažkostiam.

Domnievame sa, že **vo vzťahu k samotnému konaniu páchatela (porušujúceho mimo trestnú povinnosť) ani nemožno hovoriť o existencii zavinenia v pravom zmysle slova.** Samotné (trestnoprávne relevantné) konanie v sebe vždy implikuje „iba“ fyzickú zložku a psychickú zložku. Fyzická zložka predstavuje pohyby, resp. celkovo prejavy človeka navonok. Prítomnosť psychickej zložky pri týchto prejavoch znamená, že tieto nie sú nevedomým konaním, reflexmi, kŕčmi či mimovoľnými pohybmi, ale sú skutočne aktom vôle konajúcej osoby.⁵ Zjednodušene povedané: daná osoba koná tak, ako konať chce. Túto **(psychickú) zložku si však nemožno v žiadnom prípade zamieňať so zavinením ako subjektívnu stránkou trestného činu,**⁶ resp. so zavinením v rámci akejkoľvek právnej zodpovednosti. Zavinenie je širší pojem a ako psychický vzťah zahŕňa nielen samotné konanie, ale najmä následok tohto konania. O existencii zavinenia môžeme pri subjektívnej právnej zodpovednosti hovoriť iba vtedy, ak je okrem konania zároveň prítomný **aj nejaký právne relevantný následok, ku ktorému sa zavinenie vzťahuje.**⁷ Bez tohto následku niet zavinenia, a teda ani subjektívnej zodpovednosti.⁸ Preto **spájanie zavinenia iba vo vzťahu k samotnému konaniu, avšak bez spojitosti s následkom z tohto konania,** je zjavným **metodickým pochybením** pri posudzovaní trestnoprávnej zodpovednosti (ako subjektívnej právnej zodpovednosti).

Uvedené možno pre lepšie pochopenie ilustrovať na nedbanlivostnom trestnom čine ublíženia na zdraví podľa § 158 Trestného zákona. Podľa predmetného ustanovenia sa páchatel tohto trestného činu dopustí vtedy, ak „inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví tým, že poruší dôležitú povinnosť vyplývajúcu z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie alebo uloženú mu podľa zákona“. V prípade samotného konania páchatela, ktorým porušuje dôležitú povinnosť, nemožno hovoriť o zavinení. Buď páchatel koná takým spôsobom, že možno toto konanie subsumovať pod normu upravujúcu dôležitú povinnosť, alebo tak nekoná. Ak tak koná a aj „chce“ tak konať, vtedy je v jeho konaní prítomná okrem fyzickej zložky aj psychická zložka, na základe čoho môžeme hovoriť o (trestnoprávne relevantnom) konaní. Napríklad, páchatel vedome vedie vozidlo rýchlou 150 km/h tam, kde je prípustná iba 50 km/h. Páchatel teda chce konať tak, ako práve koná.⁹ (Nedbanlivostné) zavinenie však možno skúmať iba k následku, ktorý týmto konaním vyvolá (resp. spôsobí) a ktorým je v tomto prípade ublíženie na zdraví. To znamená, že sa bude posudzovať, či páchatel predpokladal, resp. mal a mohol predpokladať, že týmto svojím konaním môže niekomu cudziemu ublížiť na zdraví.

Zavinenie ako psychický vzťah sa teda vždy musí vzťahovať k nejakému trestnoprávnemu následku, nie iba k samotnému konaniu. **Preto aj posúdenie konkrétnej formy zavinenia (úmysel/nedbanlivosť) bude výlučne závisieť od toho, aký bol obsah tohto psychického vzťahu k spôsobenému následku.** Z toho dôvodu aj pri „úmyselnom“ porušení povinností zo strany člena štatutárneho orgánu možno napokon dospieť k tomu, že sa dopustil iba nedbanlivostného trestného činu podľa § 238 Trestného zákona. Napríklad, člen štatutárneho orgánu „úmyselne“ poruší svoje povinnosti, keď zapožičia svojmu známemu motorové vozidlo patriace obchodnej spoločnosti. Následne jeho známy s vypožičaným vozidlom havaruje, čím dôjde k vzniku škody na strane spoločnosti. V žiadnom prípade tu však nemožno hovoriť o úmyselnom zavinení člena štatutárneho orgánu, pretože úplne absentoval jeho úmysel spôsobiť škodu obchodnej spoločnosti. Maximálne možno uvažovať o existencii jeho nedbanlivostného zavinenia, ktoré sa posúdi vo vzťahu k spôsobenému škodovému následku, t. j., či predpokladal, resp. mal a mohol predpokladať, že ak vozidlo požičia danej osobe môže vzniknúť škoda (napríklad by vedel, že ide o veľmi zlého šoféra, ktorý už spôsobil viacero nehôd).¹⁰

Možno teda uviesť, že i keď rozumieme opodstatnené snahe Najvyššieho súdu ČR spochybniť celkom zjavne nesprávnu tézu nižšieho súdu o nutnosti „úmyselného“ porušenia danej povinnosti (v prípade nedbanlivostného trestného činu podľa § 238 Trestného zákona), ani jeho vlastný názor nemožno považovať za správny a akceptovať ho.

Z hľadiska subjektívnej stránky je taktiež potrebné uviesť, že prípadná **právna neznalosť člena štatutárneho orgánu ohľadom jeho fiduciárnych povinností (tzv. negatívny právny omyl) bude irelevantná.** Trestný čin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku síce predstavuje blanketovú skutkovú podstatu, t. j. pre trestnú zodpovednosť sa vyžaduje porušenie „mimo trestných“ povinností, avšak aj pri tomto type skutkových podstát sa uplatňuje

4 Možno predpokladať, že k takémuto záveru odvolací súd dospel na základe toho, že podľa znenia skutkovej podstaty trestného činu podľa § 238 Trestného zákona je vo vzťahu k porušeniu povinnosti, resp. konaniu, ktorým páchatel porušuje tieto povinnosti „zamlčané“ zavinenie, a to na rozdiel od spôsobenia následku, kde je výslovné uvedená požiadavka nedbanlivostného zavinenia. Preto zrejme vychádzal z § 17 Trestného zákona, podľa ktorého, ak nie je ustanovené inak, tak pre trestnosť činu sa vyžaduje úmyselné zavinenie. Takýto názor však nemožno akceptovať, nakoľko vychádza z nesprávneho chápania vzťahu medzi zavinením a konaním, ako poukážeme ďalej.

5 MADLIAK, J. et al.: *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť.* Košice : UPJŠ, s. 146 – 149.

6 NOVOTNÝ, F. et al.: *Trestní právo hmotné.* Plzeň : Aleš Čenek, 2010, s. 128.

7 KNAPP, V.: *Teorie práva.* Praha : C. H. Beck, 1995, s. 201 – 202 alebo GERLOCH, A.: *Teorie práva.* Plzeň : Aleš Čenek, 2013, s. 180.

8 Preto – ako sme uviedli vyššie – vo vzťahu k samotnému konaniu ani nemožno hovoriť o zavinení v pravom zmysle slova. Ak pri konaní danej osoby bude prítomná psychická zložka, možno ho skôr označiť ako o „vedome“ alebo „vedomé“ konanie. Ak si totiž niekto sadne do auta, naštartuje ho, chytí volant a pohne sa z miesta, znamená to, že vedome vedie motorové vozidlo. Možno si dokonca predstaviť aj to, že niekto vedie motorové vozidlo nevedome (teda bez prítomnosti psychickej zložky), a to napríklad vtedy, ak je pod silným vplyvom drog alebo duševnej poruchy, v dôsledku čoho si túto činnosť nemusí uvedomovať. V takom

prípade však platí, že daný subjekt „nevie ovládať svoje konanie“. Avšak tvrdiť, že niekto vedie motorové vozidlo z „nedbanlivosti“, je očividne nesprávne. O nedbanlivosti, resp. o zavinení všeobecne, preto môžeme hovoriť až vo vzťahu k nejakému (právne) relevantnému následku, t. j. ak niekto svojím vedomím konaní vyvolá (spôsobí) nejaký následok, pričom k tomu následku má určitý psychický vzťah.

9 Už tu sa ukazuje aplikačná neprípustnosť uvedeného názoru Najvyššieho súdu ČR. Ak by sme totiž analogicky tento názor uplatnili aj na tento trestný čin (čomu ani nič nebráni, pretože aj v prípade nedbanlivostného trestného činu podľa § 158 Trestného zákona ide o porušenie povinnosti a spôsobenie určitého následku), tak by platilo, že nakoľko ide o nedbanlivostný trestný čin, tak k porušeniu danej povinnosti by nikdy nemohlo dôjsť „úmyselne“, pretože aj tu by sa vyžadovala „nedbanlivosť“. Preto ak by páchatel chcel ísť svojím vozidlom daným úsekom 150 km/h, pričom by spôsobil inému ublíženie na zdraví, tak – aplikujúc tento názor súdu – by ho nebolo možné trestne postihnúť, nakoľko konanie, resp. porušenie povinnosti bolo úmyselné, avšak v prípade tohto trestného činu sa vyžaduje zavinenie „z nedbanlivosti“. Opätovne je nutné zdôrazniť, že v prípade samotného konania nemožno hovoriť o „úmyselnom“ alebo „nedbanlivostnom“ konaní v pravom slova zmysle. Iné závery totiž vedú k naznačeným logickým defektom.

10 Ak by sme ale akceptovali vyššie uvedený názor Najvyššieho súdu ČR, tak člen štatutárneho orgánu by sa v tomto prípade vlastne nemohol dopustiť žiadneho trestného činu, pretože

zásada „**nezalosť práva neospravedlňuje**“ (*ignorantia iuris nocet*).¹¹ Preto člen štatutárneho orgánu vôbec nemusí vedieť, aký je vlastne obsah jeho povinnosti, avšak aj napriek tomu môže byť trestne zodpovedný.¹²

Ďalej by sme sa bližšie venovali obsahu zavinenia. Platí, že zavinenie je charakterizované **vedomostnou a vôľovou zložkou**.

Vedomostná zložka zavinenia zahrňuje vnímanie páchatela, t. j. odraz predmetov, javov a procesov v zmyslových orgánoch človeka, ako aj predstavu o predmetoch a javoch, ktoré páchatel vnímal skôr alebo ku ktorým dospel svojím úsudkom na základe svojich skúseností alebo znalostí.¹³ Na vznik zavinenia musí mať páchatel **vedomosť o všetkých skutočnostiach spadajúcich pod znaky príslušnej skutkovej podstaty**. Nevyžaduje sa však, aby mal páchatel úplne presnú či dokonca detailnú vedomosť/predstavu ohľadom danej skutkovej okolnosti. Preto bude postačovať aj predstava páchatela aspoň **vo všeobecných črtách**.¹⁴

Vedomostnú zložku zavinenia spravidla **vyučuje (negatívny) skutkový omyl** páchatela, ktorý predstavuje rozpor páchatelovho poznania (vnímania či predstáv) so skutočnosťou. Pri negatívnom skutkovom omyle si páchatel určitú skutočnosť vôbec neuvedomil alebo mal o nej nesprávnu predstavu.¹⁵ Takýto skutkový omyl však nevylučuje zavinenie páchatela z nevedomej nedbanlivosti.

Vedomostná zložka zavinenia v prípade trestného činu porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku je prítomná vtedy, ak si člen štatutárneho orgánu **uvedomuje, že svojím konaním (zakladajúcim porušením fiduciárnych povinností) môže spôsobiť škodu obchodnej spoločnosti**. Na preukázanie vedomostnej zložky zavinenia člena štatutárneho orgánu je nutné vykonať také dôkazy, z ktorých bude bez rozumných pochybností zrejmé, že člen štatutárneho orgánu v danom prípade musel vedieť o reálnej hrozbe vzniku škody z jeho konania porušujúceho fiduciárne povinnosti.¹⁶

V súvislosti s vedomostnou zložkou zavinenia možno poukázať na prípady, kedy člen štatutárneho orgánu realizuje nevýhodný prevod majetku obchodnej spoločnosti, pričom **následne sa obhajuje tým, že pri tomto prevode vychádzal zo znaleckého posudku, ktorým bola nesprávne určená hodnota majetku**.

Nespochybujeme fakt, že člen štatutárneho orgánu sa môže (a často bude) dôvodne spoliehať na cenu určenú znaleckým posudkom. Na druhej strane však máme za to, aj keby sa nepodarilo preukázať, že by člen štatutárneho orgánu nejako participoval na nesprávne určenej hodnote daného majetku, tak **existencia (nesprávneho) znaleckého posudku by automaticky nemala viesť k záveru o neprítomnosti vedomostnej zložky zavinenia člena štatutárneho orgánu**.

Vedomostnú zložku zavinenia totiž možno usudzovať aj zo skúseností či znalostí člena štatutárneho orgánu, na základe ktorých by člen štatutárneho orgánu mohol dôjsť k záveru o nesprávnosti ceny určenej v znaleckom posudku. Aj skúsenosti či znalosti páchatela totiž utvárajú vedomostnú zložku jeho zavinenia. Ak by sa preukázalo, že člen štatutárneho orgánu disponoval **dostatočným skúsenosťami** (napríklad sa nedávno podieľal na niekoľkých obdobných prevodoch) či dokonca rovno **znalosťami** (napríklad by išlo o znalca v oblasti oceňovania takéhoto majetku), bolo by možné dôvodne predpokladať, že člen štatutárneho orgánu si musel byť vedomý nesprávne určenej ceny v znaleckom posudku.

V tejto súvislosti možno poukázať na prípad predsedníčky predstavenstva, ktorá bola obžalovaná z trestného činu porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 Trestného zákona, ktorého sa mala dopustiť nevýhodným prevodom malej vodnej elektrárne. Obžalovaná totiž previedla danú vodnú elektrárňu za výrazne nižšiu sumu, ako bola jej skutočná hodnota. Pri prevode obžalovaná vychádzala zo znaleckého posudku, ktorý obsahoval nesprávne určenie jej hodnoty, pričom dotknutý znalec bol za svoje pochybenie aj postihnutý pokutou zo strany orgánu dohľadu. Konkrétne išlo o znalecký posudok, ktorý si nedala vypracovať obžalovaná, ale súdny exekútor v rámci prebiehajúceho exekučného konania. Prvostupňový súd aj odvolací súd konštatovali, že obžalovaná nedisponovala súborom takých technických a iných znalostí, ktoré by jej umožňovali nevychádzať z ceny určenej v znaleckom posudku, ktoré si navyše zaobstaral súdny exekútor ako tretia (nezávislá) osoba. Na základe uvedeného bola obžalovaná následne oslobodená spod obžaloby.¹⁷ Z právnych úvah súdov a *contrario* vyplýva, že v prípade, **ak by obžalovaná danými znalosťami disponovala, táto skutočnosť by mohla viesť k vzniku jej trestnoprávnej zodpovednosti**.¹⁸

Aj v takom prípade však, keď člen štatutárneho orgánu nedisponuje nejakými osobitnými skúsenosťami či znalosťami, nemožno podľa nášho názoru úplne vylúčiť vedomostnú zložku jeho zavinenia. Pôjde spravidla o prípady, kedy člen štatutárneho orgánu prevedie majetok za takú cenu, ktorá je až v extrémnom nepomere s jeho skutočnou hodnotou. Za takejto situácie možno podľa nášho názoru vedomostnú zložku odvodzovať z **aspoň približnej alebo hrubej predstavy** člena štatutárneho orgánu o hodnote prevádzaného majetku, na základe ktorej člen musel počítať s možnosťou, že ide o nesprávne určenie ceny.¹⁹ Približnú predstavu člena štatutárneho orgánu o hodnote majetku možno preukázať napríklad tým, že podával na zverejnenie účtovnú závierku, v ktorej bola zahrnutá jej účtovná hodnota. Existenciu vedomostnej zložky zavinenia člena štatutárneho orgánu však v takýchto prípadoch bude nutné posudzovať veľmi individuálne, a to v závislosti od okolností konkrétneho prípadu.²⁰

Vôľová zložka zavinenia zase vyjadruje vzťah, resp. vnútorný postoj páchatela k spôsobeniu trestnoprávneho následku. V závislosti od existencie vôľovej zložky rozdeľujeme zavinenie páchatela na úmyselné zavinenie alebo zavinenie z nebanlivosti. Vôľová zložka je totiž prítomná **výhradne v prípade úmyselného zavinenia**. Ďalej sa preto budeme venovať najskôr úmyselnému zavineniu a neskôr zavineniu z nebanlivosti pri trestnom čine porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku.

Úmyselné zavinenie

Úmyselné zavinenie podľa Trestného zákona predstavuje **priamy úmysel** (*dolus directus*) a **nepriamy úmysel** (*dolus eventualis*). Pri oboch formách úmyselného zavinenia je na strane páchatela prítomná tak vedomostná zložka (i keď pri zákonnej definícii priameho úmyslu je zamlčaná), ako aj vôľová zložka zavinenia. Rozdiel medzi priamym úmyslom a nepriamym úmyslom však spočíva v intenzite vôle prítomnej na strane páchatela.

Pri priamom úmysle páchatel svojím konaním chce porušiť alebo ohroziť záujem chránený Trestným zákonom. Páchatel si teda uvedomuje, že svojím konaním môže ohroziť alebo porušiť záujem chránený Trestným zákonom a takýto trestnoprávny následok chce spôsobiť. Ide teda o **priamy cieľ** jeho konania. V priamom úmysle však páchatel koná aj vtedy, ak svojím konaním síce sleduje aj **iný cieľ**, avšak vie, že k porušeniu alebo ohrozeniu daného záujmu takýmto konaním zákonite musí dôjsť (ide teda o **nevyhnutný dôsledok jeho konania**).²¹

Typickým prípadom priameho úmyslu páchatela v prípade trestného činu podľa § 237 Trestného zákona bude, ak člen štatutárneho orgánu prevedie majetok obchodnej spoločnosti bezplatne alebo pod jeho trhovú cenu na svoju blízku osobu. V takom prípade spravidla nie sú pochybnosti o existencii vedomosti člena štatutárneho orgánu, že jeho konaním (zakladajúcim porušením svojich fiduciárnych povinností) dochádza k vzniku škody na strane obchodnej spoločnosti. Nemusí však ísť iba o prevod majetku na blízku osobu, ale aj o iné účelové majetkové operácie zo strany člena štatutárneho orgánu, ktorých cieľom je poškodenie obchodnej spoločnosti.

Aj pri nepriamom úmysle je prítomná vôľová zložka zavinenia páchatela. Vôľa páchatela je však charakterizovaná **zníženou intenzitou**, pričom táto musí dosahovať **aspoň stupeň uzrokovania**. Uzrokovanie znamená, že páchatelovým cieľom (a ani nevyhnutným dôsledkom jeho konania) nie je priamo spôsobenie daného trestnoprávneho následku, avšak s možnosťou takéhoto následku počíta a vnútorne s ním súhlasí.²² Odlišnosť od priameho úmyslu však spočíva v tom, že páchatel súhlasí aj s tým variantom, že nedôjde k trestnoprávnemu následku. Na druhej strane však páchatel nepočíta so žiadnou konkrétnou okolnosťou, ktorá by mu mohla zabrániť.²³

Člen štatutárneho orgánu spácha trestný čin podľa § 237 Trestného zákona v nepriamom úmysle teda vtedy, ak vie, že svojím konaním (zakladajúcim porušením fiduciárnych povinností) môže spôsobiť škodu spoločnosti, avšak priamo ju spôsobiť nechce. Na druhej strane je však uzrovaný s tým, že jeho konaním môže vzniknúť škoda, pričom sa nespolieha na žiadnu konkrétnu (nenáhodnú) okolnosť, ktorá by takýto následok vylučovala. Typicky pôjde o rôzne hazardné nakladanie s majetkom obchodnej spoločnosti zo strany člena štatutárneho orgánu. Môže ísť napríklad o investovanie jej finančných prostriedkov do pochybných subjektov, ktoré sa bude vyznačovať vysokým rizikom vzniku škody nezodpovedajúcemu možnému zisku z takej investície alebo napríklad o poskytnutie úveru dlhodobo platobne neschopnému

(optikou tohto názoru) konal „úmyselne“, na základe čoho by bolo možné usudzovať výlučne o kvalifikácii jeho konania ako trestného činu podľa § 237 Trestného zákona, avšak vzhľadom na to, že k spôsobeniu následku došlo z nebanlivosti, takáto kvalifikácia by nebola možná. Preto trestnoprávna zodpovednosť člena štatutárneho orgánu by za takejto situácie viazla v akomsi právnom vákuu.

11 Opakom je však prípad tzv. normatívnych znakov, kedy Trestný zákon v skutkových podstatách používa „mimo-trestné“ pojmy bez toho, aby výslovne odkazoval na iné právne predpisy (ako napr. pojem daň pri trestnom čine neodvedenia dane a poistného podľa § 277 Trestného zákona). Podľa dlhodobu akceptovanej judikatúry a trestnoprávnej náuky platí, že (negatívny) právny omyl sa v prípade normatívnych znakov posúdi podľa rovnakých zásad, ako je to v prípade skutkového omylu. Teda tu sa uplatní zásada „neznanosť práva neškodí, ospravedlňuje, pretože páchatel nekoná zavinenie“ (*ignorantia iuris non nocet*). Viď napr. judikáty R 10/1977 a R 60/1990 alebo KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s. 36 – 39 či MENCEROVÁ, I. In BURDA, E. et al. *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 118.

12 Pre úplnosť (alebo skôr pre zaujímavosť) je však možné uviesť, že český zákonodarca pri rekonštrukcii trestného práva v roku 2009 výslovne upravil pravidlá pre posudzovanie právneho omylu, v dôsledku čoho došlo k modifikácii zásady *ignorantia iuris nocet* vo vzťahu k tamojším blankeťovým skutkovým podstatám. Podľa českej trestnoprávnej náuky sa už aj v prípade týchto skutkových podstat bude

- uplatňovať zásada *ignorantia iuris non nocet*. Viď bližšie ŠÁMAL, P. et al. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 213.
- 13 ŠÁMAL, P. et al. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 169.
- 14 Napríklad v prípade trestného činu sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona páchatel nemusí mať vedomosť o presnom veku maloletej osoby, teda či má obeť 6, 9 či 12 rokov a ani nemusí disponovať nejakým spôsobilým dokumentom, ktorý by potvrdzoval jej vek (ako napríklad rodný list). Postačí približná predstava páchatela o tom, že ide o osobu mladšiu ako 15 rokov, ktorú si vytvorí na základe jej vzhľadu, stupňa navštevovanej školy a pod.
- 15 Judikát R 60/1993.
- 16 V prípade skutkovej podstaty podľa § 238 Trestného zákona však prichádza do úvahy aj zavinenie v podobe nevedomej nedbanlivosti, kedy vedomostná zložka zavinenia páchatela nebude prítomná.
- 17 Viď rozsudok Okresného súdu Košice I, sp. zn. 10T/69/2015, zo dňa 31. 10. 2018, potvrdený uznesením Krajského súdu Košice, sp. zn. 7To/73/2019, zo dňa 28. 11. 2019.
- 18 Obdobne viď aj uznesenie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 5 Tdo 848/2010, zo dňa 19. 1. 2011, ktoré sa zase týka prípadu spoliehania sa na nesprávnu právnu radu od advokáta a podľa ktorého „(...) je treba zdôrazniť, že jestliže se laické osoby spolehly na informace advokáta jako osoby práva znalé, aniž by měly nějaké věrohodné signály, z nichž by mohly dovodit nesprávnost takových informací, nelze u nich zpravidla dovodit úmyslné zavinění ve vztahu ke vzniku tvrzené škody na podkladě jejich jednání v právním slova

subjektu, ktorý nedisponuje žiadnym majetkom, z ktorého by mohlo dôjsť k uspokojeniu danej pohľadávky.

Nepriamy úmysel na strane člena štatutárneho orgánu **nevylučuje ani skutočnosť**, že člen štatutárneho orgánu pri svojom konaní dokonca **sledoval zisk obchodnej spoločnosti**. Takto napríklad Najvyšší súd ČR videl nepriamy úmysel pri spáchaní trestného činu porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku v prípade bankového makléra, ktorý mal spôsobiť banke škodu porušením predpisov pri obchodovaní so zahraničnými cennými papiermi.²⁴ Obvinený makléř mal zatajovať a skresľovať reálne výsledky z tohto obchodovania, čím úplne znehodnotoval údaje o zisku a strate banky v daných obchodoch. Zároveň mnohonásobne a opakovane prekračoval maximálnu hranicu možnej straty a súčasne i celkové limity objemov, ktoré boli stanovené pre obchodovanie so zahraničnými dlhopismi, pričom spôsobil banke škodu veľkého rozsahu.

Obvinený makléř sa okrem iného bránil aj tým, že uňho absentovalo úmyselné zavinenie, a to aj vo forme nepriameho úmyslu. Uvádza, že nebol uzročený s daným trestnoprávnym následkom, keďže pri danom obchodovaní sledoval nadobudnutie zisku pre banku. Práve sledovanie tohto cieľu malo podľa obvineného makléřa vylučovať existenciu jeho nepriameho úmyslu.

Najvyšší súd ČR sa však takýmito argumentmi nestotožnil. Hoci priamym úmyslom obvineného nebolo spôsobenie škody banke, na druhej strane bol podľa súdu uzročený s tým, že takýto následok môže nastať. Svoju argumentáciu založil súd na teórii, ktorú môžeme nazvať aj ako tzv. teóriu zmiešaných pocitov. V zmysle tejto teórie páchatelovi síce **môže byť trestnoprávny následok nepríjemný, avšak, ak aj napriek tomu takýto následok akceptuje (pretože sa ním chce vyhnúť následku, ktorý je mu ešte viac nepríjemný), tak konal v nepriamom úmysle**.²⁵

Nepriamy úmysel **má blízko k nevedomej nedbanlivosti**, ktorá však už patrí k nedbanlivostnej forme zavinenia. Hranica medzi týmito formami zavinenia je pritom niekedy až priveľmi úzka. Z toho dôvodu aj dokazovanie, či člen štatutárneho orgánu túto hranicu už prekročil alebo nie, býva v aplikačnej praxi spravidla veľmi náročné. Správne posúdenie formy zavinenia je však rozhodujúce pre posúdenie, či sa člen štatutárneho orgánu dopustil trestného činu podľa § 237 alebo § 238 Trestného zákona, čo má, samozrejme, následne vplyv aj na výšku trestnej sadzby. Ďalej sa preto budeme venovať nedbanlivostnej forme zavinenia v prípade tohto trestného činu.

Zavinenie z nedbanlivosti

Zavinenie z nedbanlivosti podľa Trestného zákona predstavuje **vedomá nedbanlivosť** (*culpa lata*) a **nevedomá nedbanlivosť** (*culpa levis*). Pri oboch formách nedbanlivostného zavinenia nie je prítomná vôľová zložka zavinenia, resp. táto je negatívna, čo znamená, že páchatel nechcel ohroziť alebo porušiť záujem chránený Trestným zákonom. **Rozdiel** medzi vedomou nedbanlivosťou a nevedomou nedbanlivosťou však **spočíva vo vedomostnej zložke zavinenia**.

Pri vedomej nedbanlivosti (takisto ako pri priamom a nepriamom úmysle) je síce prítomná vedomostná zložka zavinenia, avšak úplne tu absentuje vôľová zložka zavinenia. To znamená, že páchatel vie, že môže spôsobiť trestnoprávny následok, avšak **nechce ho spôsobiť**, a to ani v podobe uzročenia (teda vôbec neakceptuje jeho spôsobenie). Na **rozdiel od nepriameho úmyslu** sa totiž páchatel spolieha na nejakú konkrétnu prekážku, ktorá má trestnoprávnemu následku zabrániť.

Namiesto vôľovej zložky však Trestný zákon pri nedbanlivostnom zavinení upravuje **istú mieru opatrnosti**, ktorú ak páchatel nedodrží, dopúšťa sa trestného činu. Túto mieru opatrnosti posudzuje prostredníctvom tzv. primeraných dôvodov, na ktoré sa daná osoba spolieha, že neporuší alebo neohrozí záujem chránený Trestným zákonom. Ak takéto dôvody nie sú primerané, daná osoba bude trestne zodpovedná.²⁶

Primeranosť dôvodov, resp. mieru opatrnosti je potrebné posudzovať na základe **objektívneho a subjektívneho kritéria**.

Objektívna miera opatrnosti v podstate vyžaduje od každého rovnakú mieru opatrnosti. Táto je určená spravidla bežnými, resp. všeobecnými ľudskými vedomosťami či skúsenosťami. Iba pri niektorých kategóriách osôb, ako sú napríklad lekári či vodiči, túto mieru opatrnosti

určujú osobitné predpisy. Posúdenie samotnej objektívnej miery opatrnosti však ešte nebude postačovať na prijatie záveru o existencii alebo neexistencii nedbanlivostného zavinenia.

Taktiež je potrebné skúmať **aj subjektívne kritérium**, ktoré pri posúdení porušenia miery opatrnosti zohľadňuje, akú mieru opatrnosti je schopný vynaložiť daný páchatel' v konkrétnom prípade (tzv. individuálne hľadisko). Na jednej strane sa môžu hodnotiť fyzické a psychické vlastnosti páchatela, jeho intelektuálne schopnosti aj okamžitý stav (v čase činu), jeho kvalifikácia, informovanosť, zamestnanie (a postavenie v ňom) a druhej strane potom konkrétne okolnosti, za ktorých ku skutku došlo, a to aj tie, ktoré existovali nezávisle na páchatelovi (napríklad počasie a pod.).²⁷

Vzhľadom na uvedené možno podstatu zavinenia z nedbanlivosti zhrnúť tak, že nedbanlivostne koná páchatel' vtedy, ak nedodržiava mieru opatrnosti, na ktorú je v rámci okolností povinný a podľa svojich možností schopný.

Člen štatutárneho orgánu teda spácha trestný čin podľa § 238 Trestného zákona vo forme vedomej nedbanlivosti vtedy, ak vie, že svojím konaním (zakladajúcim porušenie fiduciárnych povinností) môže spôsobiť škodu obchodnej spoločnosti. Takýto trestnoprávny následok však nechce spôsobiť, pretože sa spolieha na konkrétne dôvody, pre ktoré by k nemu nemalo dôjsť. Vzhľadom na objektívne a subjektívne kritérium sa však ukáže, že tieto dôvody neboli primerané.

Ohľadom vedomej nedbanlivosti pri trestom čine porušenia povinnosti pri správe cudzieho majetku možno uviesť nasledovný **príklad**:

Člen štatutárneho orgánu vie, že ak si v danom prípade pri vyhotovovaní zmluvnej dokumentácie nezabezpečí pomoc od advokáta, táto skutočnosť môže viesť k vzniku škody na strane obchodnej spoločnosti. Ide totiž o zmluvnú dokumentáciu v právne zložitej záležitosti (napríklad o zmluvu o dielo k investičnej výstavbe rodinných domov), pričom sám nedisponuje právnym vzdelaním.²⁸ Navyše, druhú zmluvnú stranu reprezentuje nový obchodný partner, s ktorým nemá žiadne skúsenosti z predchádzajúceho obchodného styku. Na druhej strane sa však spolieha na to, že vzhľadom na jeho príležitostné vybavovanie nenáročnej zmluvnej agendy a niekoľkoročné pôsobenie v pozícii člena štatutárneho orgánu k takému následku nedôjde. Následne druhá strana poruší svoje zmluvné povinnosti, avšak v dôsledku neurčitého (neplatného) ustanovenia o zmluvnej pokute, ktoré do zmluvy zapracoval člen štatutárneho orgánu, nebude mať obchodná spoločnosť nárok na jej úhradu, čím jej vznikne škoda.

Mieru opatrnosti člena štatutárneho orgánu je následne nutné posúdiť prostredníctvom objektívneho a subjektívneho kritéria. Prostredníctvom objektívneho kritéria možno zohľadniť všeobecnú ľudskú vedomosť či skúsenosť, podľa ktorej pri zvýšenej právnej náročnosti nejakej záležitosti je potrebné vyhľadať pomoc od advokáta (čo však platí aj pre iné odborne náročnejšie činnosti, ako je napríklad účtovanie v podvojnom účtovníctve v rámci veľkej účtovnej jednotky, výstavba obchodného centra a pod.). V rámci subjektívneho kritéria možno v tomto prípade paradoxne poukázať na skutočnosť, že člen štatutárneho orgánu pôsobil vo svojej funkcii dlhšiu dobu, na základe čoho mal byť vo svojom konaní obozretnejší. Príležitostné vybavenie nenáročnej zmluvnej agendy ani niekoľkoročné pôsobenie v pozícii člena štatutárneho orgánu preto v žiadnom prípade nemôže ospravedlniť jeho konanie. Vzhľadom na uvedené by preto bolo možné konštatovať, že člen štatutárneho orgánu v danom prípade nedodržiaval dostatočnú mieru opatrnosti, pretože dôvody, pre ktoré sa spoliehal, že nedôjde k trestnoprávnemu následku, neboli primerané.

Pri nevedomej nedbanlivosti na rozdiel od ostatných foriem zavinenia nie je prítomná vedomostná zložka zavinenia. To znamená, že páchatel' **nevie, že môže spôsobiť trestnoprávny následok**. Vedomostná zložka zavinenia je nahradená **povinnosťou a možnosťou predvídať** hrozbu porušenia alebo ohrozenia záujmu chráneného Trestným zákonom. Páchatel' totiž síce nevedel, že môže spôsobiť daný trestnoprávny následok, avšak vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery to vedieť mal a mohol.

Aj pri nevedomej nedbanlivosti – rovnako ako pri vedomej nedbanlivosti – je preto postihované **nezachovanie určitej miery opatrnosti**, ktorú je tiež nutné posudzovať podľa objektívneho a subjektívneho kritéria. Objektívne kritérium je vyjadrené v spojení „vedieť mal“ a subjektívne kritérium zase v spojení „vedieť mohol“.²⁹ Pre objektívne a subjektívne kritérium posudzovania miery opatrnosti sa v plnom rozsahu uplatní všetko to, čo sme uviedli v rámci vedomej nedbanlivosti.

smyslu.“ Preto tiež *a contrario* platí, že ak by nešlo o laickú osobu, resp. ak by tieto osoby disponovali „viero hodnými signálmi“ o nesprávnosti právnej rady, bolo by možné uvažovať o vedomostnej zložke ich zavinenia.

19 Ako sme uviedli vyššie, vedomostná zložka zavinenia páchatela môže byť daná aj vtedy, ak páchatel' mal aspoň vo všeobecných rysoch utvorenú predstavu o daných skutkových okolnostiach.

20 V tejto súvislosti možno pre zaujímavosť poukázať na príspevok českých autorov F. Púryho a M. Richtera, v ktorom bližšie analyzujú kritériá posudzovania zavinenia laickej osoby spoliehajúcej na nesprávnu radu od odborníka. PÚRY, F. – RICHTER, M.: *Spolehnutí se na správnost odborné rady a její nesprávné poskytnutí z hlediska trestní odpovědnosti*. In *Bulletin advokacie*, č. 10, 2018, s. 20.

21 Trestnoprávny následok je v tomto prípade prostriedkom páchatela na dosiahnutie iného cieľa, ktorý však páchatel' považuje za nevyhnutný. Z toho dôvodu možno usudzovať, že páchatel' ho chcel spôsobiť. Viď KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s. 60 – 61.

22 Ide o tzv. nepravú ľahostajnosť, od ktorej je potrebné odlišovať pravú ľahostajnosť, ktorá je právnou teóriou zaraďovaná k nedbanlivostnej forme zavinenia. Viď viac ŠÁMAL, P. et al. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 173.

23 Spoliehanie sa na náhodu nepostačuje na vylúčenie nepriameho úmyslu. Viď judikát R 43/2002.

24 Uznesenie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 11 Tdo 919/2004, zo dňa 19. 10. 2004.

25 Najvyšší súd ČR v tejto súvislosti uvádza: „Podle § 4

písm. b) tr. zák. je trestný čin spáchaný úmysľne, jestliže pachateľ vedel, že svým jednaním môže spôsobiť porušenie alebo ohroženie zájmu chráneného týmto zákonom, a pro prípad, že je spôsobilý, byl s tím srozuměn. Pojem srozuměn je přitom právní teorií chápán v podstatě jako chtění (trebaže vlastním objektem vůle je něco jiného), s tím, že fakticky může jít o chtění následku pro pachatele nepřijemného. To za situace, kdy se pachatel chtěním tohoto nepřijemného chce vyhnout následku pro něho ještě méně přijemnému. Zmíněná právní teorie vysvětluje, že ve skutečnosti je většina představ provázena smíšenými pocity, což dokládá příkladem, kdy ten, kdo chce zastřelit zvěř, ač si je vědom toho, že může usmrtit člověka, v okamžiku střelby je s tím (podléháje lovecké vášni) srozuměn. Trebaže mu je tento následek nepřijemným, jej sám o sobě chce, nehledě k hrozícímu trestu, in eventum způsobit, protože upustit od střelby je pro něj ještě nepřijemnější.“ Uznesenie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 11 Tdo 919/2004, zo dňa 19. 10. 2004.

26 To znamená, že pri vedomej nedbanlivosti páchatel vlastne nesprávne hodnotí možnosť vzniku trestnoprávneho následku.

27 JELÍNEK, J. et al. *Trestní právo hmotné. Obecná. Zvláštní část.* Praha : Leges, 2010, s. 223 až 227.

28 V tomto momente je evidentné, že člen štatutárneho orgánu porušil svoje fiduciárne povinnosti, a to konkrétne požiadavku odbornej starostlivosti, nakoľko sa mal obrátiť na pomocníka (advokáta). K tejto povinnosti viď predchádzajúcu časť tohto príspevku.

29 KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu.* Bratislava : Wolters Kluwer, 2018, s. 71.

Člen štatutárneho orgánu teda spácha trestný čin podľa § 238 Trestného zákona vo forme nevedomej nedbanlivosti vtedy, ak nevedel, že v danom prípade môže svojím konaním (zakladajúcim porušenie fiduciárnych povinností) spôsobiť škodu obchodnej spoločnosti, avšak vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery to vedieť mal a mohol. To znamená, že člen štatutárneho orgánu bude trestne postihovaný za to, že nerozpoznal hrozbu vzniku škody z jeho konania porušujúceho fiduciárne povinnosti.

V súvislosti s nevedomou nedbanlivosťou možno poukázať na prípad primátora, ktorý bol uznaný za vinného zo spáchania trestného činu porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 238 Trestného zákona.³⁰

Primátor sa mal dopustiť tohto trestného činu v súvislosti s uzavretím zmluvy o službách externého manažmentu k projektu znižovania emisií prostredníctvom modernizácie mestskej MHD. K obstaraniu týchto služieb došlo na základe verejného obstarávania, ktoré vyhrala spoločnosť s ponukou na najnižšiu cenu (suma vo výške 67354 eur). Následne primátor ako štatutárny orgán podpísal s danou spoločnosťou zmluvu k predmetným službám, pričom však v rozpore so súťažnými podkladmi bola v zmluve okrem obstarávacej ceny dohodnutá aj osobitná odmena pre túto spoločnosť vo výške 4 % zo schváleného nenávratného finančného príspevku pre mesto zo strany fondov EÚ. Táto osobitná odmena napokon niekoľkonásobne prevýšila víťaznú ponuku obchodnej spoločnosti (konkrétne išlo o sumu vo výške 364 390,17 eur). Ustanovenie o osobitnej odmene do návrhu zmluvy k predmetným službám vložila obchodná spoločnosť s víťaznou ponukou. Konečný text zmluvy však ešte pred podpisom primátor odsúhlasil zamestnanec mesta zodpovedajúci za jej posúdenie, a to konkrétne vedúci oddelenia strategického rozvoja a vedúca oddelenia komunálneho práva.

Porušenie povinností primátora podľa súdov spočívalo v tom, že tento podpísal zmluvu v rozpore so súťažnými podkladmi. Počas konania však nebolo preukázané, že by primátor vedel o vložení sporného ustanovenia do konečného textu zmluvy. Naopak, bolo zrejmé, že sa spoliehal na zamestnancov obce, v dôsledku čoho si nevšimol túto zmenu zmluvy. Súd však túto okolnosť neakceptoval ako dôvod, pre ktorý by primátor nemal byť trestne zodpovedný. Podľa súdov totiž závažnosť daného projektu neumožňovala primátorovi spoliehať sa na podriadených zamestnancov, ale naopak, mal riadne skontrolovať a overiť správnosť všetkých dokumentov, ktoré zamestnanci pripravovali a ktoré v závere podpisoval.

Zo skutkových okolností uvedených v odôvodnení dotknutých súdnych rozhodnutí teda podľa nášho názoru vyplýva, že primátor nevedel o možnosti vzniku škody z podpisu predmetnej zmluvy. Ak by však dodržal dostatočnú mieru opatrnosti (a teda by túto zmluvu celú skontroloval), tak by sa o tejto skutočnosti dozvedel.³¹

Záver

Na záver tohto príspevku by sme si dovolili v stručnosti zhrnúť tie najdôležitejšie prezentované poznatky z nášho právneho rozboru trestného činu porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku zo strany člena štatutárneho orgánu:

- ide o dištančný delikt s blanketovou skutkovou podstatou a so špeciálnym subjektom;
- pre naplnenie skutkovej podstaty sa vyžaduje porušenie fiduciárnych povinností člena štatutárneho orgánu (odborná starostlivosť/lojalita), ktoré vyplývajú z Obchodného zákonníka a ktorých porušenie je potrebné posúdiť ako predbežnú otázku;
- nepôjde o trestný čin, ak je člen štatutárneho orgánu jediným spoločníkom poškodenej obchodnej spoločnosti;
- kolektívne rozhodnutie štatutárneho orgánu nezbavuje trestnoprávnej zodpovednosti jednotlivých členov štatutárneho orgánu;
- zavinenie páchatel'a (úmysel/nedbanlivosť) sa posudzuje výlučne vo vzťahu k spôsobenému následku a nie aj vo vzťahu k samotnému konaniu páchatel'a porušujúceho mimotrestnú povinnosť (tu vlastne ani nemožno hovoriť o existencii zavinenia v pravom slova zmysle);
- právna neznalosť (obsahu) fiduciárnych povinností zo strany člena štatutárneho orgánu bude irelevantná, nakoľko v tejto otázke sa uplatňuje zásada „neznalosť práva neospravedlňuje“ (*ignorantia iuris nocet*);

- existencia znaleckého posudku by nemala automaticky viesť k záveru o neprítomnosti vedomostnej zložky zavinenia člena štatutárneho orgánu;
- skutočnosť, že člen štatutárneho orgánu pri svojom konaní sledoval zisk poškodennej obchodnej spoločnosti nevylučuje jeho úmyselné zavinenie (v nepriamom úmysle);
- ak člen štatutárneho orgánu podpíše evidentne nevýhodnú zmluvu, ktorú si – spoliehajúci sa na kontrolu podriadených osôb – neprečítal, môže ísť o zavinenie z (nevedomej) nedbanlivosti. ■

RESUMÉ

Trestný čin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku zo strany člena štatutárneho orgánu (2. časť)

Autor sa v článku venuje problematike trestného činu porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku, pričom svoju pozornosť zameriava na konkrétny druh páchatela, člena štatutárneho orgánu kapitálovej obchodnej spoločnosti. V tomto kontexte sa zaoberá podmienkami naplnenia jednotlivých znakov skutkovej podstaty tohto trestného činu z pohľadu člena štatutárneho orgánu, a to najmä jeho objektívnou a subjektívnou stránkou.

SUMMARY

Offence of a Breach of Obligations in the Administration of Third-Party Property by a Member of the Executive Body (Part 2)

The author deals with the offence of a breach of obligations in the administration of third-party property, focusing on a particular type of offender – member of the executive body of a company. In this context, he deals with the requirements for the fulfilment of individual constituent elements of this offence from the point of view of a member of the executive body, in particular its objective and subjective aspects.

ZUSAMMENFASSUNG

Straftat der Verletzung der Pflichten bei der Verwaltung fremden Vermögens durch ein Mitglied des Organvertreters (2. Teil)

Der Autor widmet sich im Artikel der Problematik der Straftat der Verletzung der Pflichten bei der Verwaltung fremden Vermögens, wobei seine Aufmerksamkeit auf eine konkrete Kategorie des Täters, auf ein Mitglied des Organvertreters bei einer Kapitalhandels-gesellschaft gerichtet wird. In diesem Kontext befasst er sich mit den Bedingungen für die Erfüllung einzelner Tatbestandsmerkmale dieser Straftat aus der Sicht eines Organvertretermitglieds, insbesondere mit deren objektiven und subjektiven Seite.

30 Aj napriek tomu, že ide o primátora, tak tento prípad možno analogicky použiť aj vo vzťahu k členovi štatutárneho orgánu, nakoľko primátor vystupuje ako štatutárny orgán mesta, pričom jeho povinnosti sú obdobné fiduciárnym povinnostiam člena štatutárneho orgánu.

31 Viď rozsudok Špecializovaného trestného súdu, sp. zn. 3T/2/2015, zo dňa 16. 12. 2015 a rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 6To/3/2016, zo dňa 25. 1. 2017, ako odvolacieho súdu. Najvyšší súd SR síce v odôvodnení načrtnol, že v danom prípade primátor mal konať vo forme vedomej nedbanlivosti, avšak máme za to, že vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti je evidentné, že tento konal skôr vo forme nevedomej nedbanlivosti.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Zákonnosť prerušenia daňovej kontroly v dôsledku žiadosti o medzinárodnú výmenu informácií

Článok 10 nariadenia Rady (EÚ) č. 904/2010 zo 7. októbra 2010 o administratívnej spolupráci a boji proti podvodom v oblasti dane z pridanej hodnoty v spojení s jeho odôvodnením 25 sa má vykladať v tom zmysle, že nestanovuje lehoty, ktorých prekročenie môže ovplyvniť zákonnosť prerušenia daňovej kontroly stanoveného právom žiadajúceho členského štátu dovtedy, kým žiadaný členský štát neposkytne informácie požadované v rámci mechanizmu administratívnej spolupráce stanoveného týmto nariadením.

Rozsudok Súdneho dvora z 30. septembra 2021 vo veci C-186/20,
Hydina SK – ECLI:EU:C:2021:786

Pri čítaní rozsudkov Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) existuje niekoľko indícií, ktoré čitateľovi umožnia zorientovať sa a urobiť si obraz o význame prejudiciálnej otázky, ktorá dala podnet pre vznik rozsudku, pre právo Európskej únie. Jednou z nich je informácia o rozhodovacej formácii Súdneho dvora, pričom v zásade platí priama úmera medzi počtom sudcov vo formácii a zložitou právnou otázkou. Ďalšou indíciou je skutočnosť, či boli vo veci spracované aj návrhy generálneho advokáta, pretože podľa článku 20 Štatútu Súdneho dvora o návrhy je generálny advokát požiadaný vtedy, ak vo veci vystane nová právna otázka.

O prejudiciálnych otázkach Najvyššieho súdu SR (ďalej len „Najvyšší súd“), ktoré sú v registri Súdneho dvora vedené pod označením C-186/20, rozhodovala desiata trojčlenná komora Súdneho dvora. Vec bola prejednaná bez návrhov generálneho advokáta, z čoho vyplýva, že prejudiciálne otázky nenastolovali novú právnu otázku vo vzťahu k právu Únie. Určite tým nechceme povedať, že prejudiciálna otázka bola zbytočná. Práve naopak, dialóg medzi vnútroštátnymi sudcami a Súdnym dvorom prispieva nielen k rozvoju práva Únie, ale aj vnútroštátneho práva. Toto prejudiciálne konanie a jeho výsledok je skôr ukázkou vplyvu na vnútroštátne právo a aktívnej aplikácie práva. Edukatívna hodnota komentovaného rozsudku je nesporná.

Odpovede Súdneho dvora na prejudiciálne otázky potreboval Najvyšší súd vo vzťahu k argumentu účastníka konania, ktorým spochybňoval procesné aspekty vykonanej daňovej kontroly vo vzťahu k požiadavke maximálnej dĺžky lehoty na vykonanie daňovej kontroly, ktorá je v zmysle § 46 ods. 10 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Daňový poriadok“) jeden rok. Základom tohto argumentu bola konštrukcia, že do lehoty na vykonanie daňovej kontroly sa síce v zmysle § 61 ods. 5 Daňového poriadku nezarátava čas prerušenia daňovej kontroly, ale ak je dôvodom prerušenia potreba získať informácie podľa nariadenia Rady č. 904/2010 o administratívnej spolupráci a boji proti podvodom v oblasti dane z pridanej hodnoty (ďalej len „nariadenie č. 904/2010“), tak doba

prerušená môže byť maximálne tri mesiace, čo je doba, v ktorej, v zmysle článku 10 nariadenia 904/2010, musí žiadaný orgán poskytnúť informácie.

V prípade, o ktorom rozhoduje Najvyšší súd, je evidentné, že medzi začatím (21. marca 2014) a ukončením (7. decembra 2015) daňovej kontroly uplynulo viac ako jeden rok. Kontrola však bola dvakrát prerušená z dôvodu žiadostí o medzinárodnú výmenu informácií v zmysle nariadenia č. 904/2010. Prvýkrát to bola žiadosť adresovaná poľským orgánom, druhýkrát maďarským orgánom. V oboch prípadoch hneď po obdržaní odpovede od žiadaných orgánov sa v kontrole pokračovalo, ale v prípade žiadosti adresovanej poľským orgánom tieto nedodrжали trojmesačnú lehotu na odpoveď plynúcu z čl. 10 nariadenia 904/2010, v dôsledku čoho prerušenie daňovej kontroly trvalo viac ako šesť mesiacov.

Najvyšší súd chce svojimi otázkami zistiť, či lehota na odpoveď v prípade medzinárodnej výmeny informácií obsiahnutá v článku 10 nariadenia č. 904/2010 má taký charakter, že jej nedodržanie spôsobuje, že zákonné prerušenie daňovej kontroly z dôvodu žiadosti o medzinárodnú výmenu informácií môže byť len v rozsahu troch mesiacov. Ak by tomu tak bolo, v danom konkrétnom prípade by daňová kontrola trvala dlhšie ako jeden rok, čo by podľa Najvyššieho súdu malo vplyv na zákonnosť dôkazných prostriedkov v dôsledku nerešpektovania zákonom stanovenej lehoty.

Ide o zaujímavú a lákavú konštrukciu, lenže vychádza z chybného predpokladu, že každé nariadenie zakladá práva a povinnosti pre jednotlivcov. Keď už hovoríme o chybách, vnútroštátny súd by nemal žiadať Súdny dvor o výklad odôvodnenia právnych aktov, ktoré samo osebe slúži na výklad právnych aktov. V dôsledku požiadavky plynúcej z článku 296 Zmluvy o fungovaní Európskej únie má každý právny akt, teda aj každé nariadenie, odôvodnenie, ktoré predchádza samotnému normatívnemu textu a ktoré plní podobnú funkciu ako dôvodová správa v našom právnom systéme. Keď porovnáme znenie prejudiciálnej otázky a následný výrok Súdného dvora, vidíme, že kým Najvyšší súd sa pýtal na výklad odôvodnenia 25 nariadenia č. 904/2010, Súdny dvor ponúkol výklad článku 10 nariadenia č. 904/2010 aj vo svetle jeho odôvodnenia 25.

Súdny dvor v odpovedi najprv upriamil pozornosť na skutočnosť, že samotné nariadenie č. 904/2010 pripúšťa aj iné lehoty na odpoveď žiadanému orgánu a teda normotvorca Únie výslovne počítal s možnosťou daňových orgánov členských štátov odpovedať na žiadosť o informácie aj po uplynutí lehôt stanovených v článku 10 nariadenia č. 904/2010.

Podstata odpovede Súdného dvora je však práve v upozornení, že nariadenie č. 904/2010 aj s ohľadom na jeho cieľ neupravuje vzťahy medzi príslušnými daňovými orgánmi a zdaniteľnými osobami, ale len vzťahy spolupráce medzi týmito orgánmi navzájom. Nedodržanie lehôt stanovených nariadením č. 904/2010 nezakladá zdaniteľnej osobe žiadne právo a nemôže tak ovplyvniť zákonnosť prerušenia daňovej kontroly. V zmysle doterajšej judikatúry by nariadenie muselo obsahovať výslovne ustanovenie v zmysle priznania práv zdaniteľným osobám, a to nie je prípad predmetného nariadenia. Keďže nariadenie č. 904/2010 neupravuje maximálnu dĺžku daňovej kontroly ani podmienky prerušenia takejto kontroly v prípade výmeny informácií medzi daňovými orgánmi, zdaniteľná osoba sa nemôže odvolávať na toto nariadenie v otázke zákonnosti prerušenia daňovej kontroly z dôvodu neprimeranej dĺžky tohto prerušenia.

Rozhodnutie spracovala: **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**

Ústav medzinárodného práva a európskeho práva

UPJŠ v Košiciach, Právnická fakulta

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu SR

Nárok starostu na preplatenie nevyčerpanej dovolenky v prípade opätovného zvolenia do funkcie

Ak je starosta opätovne zvolený do funkcie, jeho predchádzajúce funkčné obdobie musí byť vysporiadané i z hľadiska dovolenky, v súlade s § 2 ods. 2 zákona č. 253/1994 Z. z., ako keby došlo k personálnej výmene vo funkcii starostu. Jeho dovolenka preto neprechádza do ďalšieho funkčného obdobia jeho funkcie, ale jej nevyčerpaný zostatok sa preplatí. Zákonnou podmienkou je, že o tom rozhodne obecné zastupiteľstvo.

*Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 4. mája 2021
sp. zn. 4Usam/1/2020*

1 § 2 ods. 2 zákona č. 253/1994 Z. z.:
Starostovi počas výkonu funkcie patrí dovolenka v rozsahu podľa osobitného predpisu alebo v rozsahu podľa kolektívnej zmluvy, ktorá je záväzná pre obec ako zamestnávateľa; na jej účely sa primerane použije osobitný predpis. Náhradu platu za nevyčerpanú dovolenku možno starostovi poskytnúť, len ak nemohol vyčerpať dovolenku ani do konca budúceho kalendárneho roku a ak o tom rozhodlo obecné zastupiteľstvo.*

**Zákonník práce*

2 § 116 ods. 3
Zákonník práce:
Za nevyčerpané štyri týždne základnej výmery dovolenky nemôže byť zamestnancovi vyplatená náhrada mzdy, s výnimkou, ak si túto dovolenku nemohol vyčerpať z dôvodu skončenia pracovného pomeru.

Dotknuté ustanovenie:

- § 2 ods. 2 zákona č. 253/1994 Z. z. o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest

Napadnutým uznesením krajský súd zamietol žalobu okresnej prokuratúry, ktorou sa domáhala preskúmania zákonnosti uznesenia obecného zastupiteľstva, na základe ktorého bolo schválené vyplatenie náhrady platu starostovi obce za nevyčerpanú dovolenku za rok 2018.

Podľa názoru krajského súdu boli v danom prípade splnené kumulatívne podmienky stanovené v § 2 ods. 2 druhá veta zákona č. 253/1994 Z. z.,¹ konkrétne, že obecné zastupiteľstvo pozitívne rozhodlo o vyplatení náhrady platu za nevyčerpanú dovolenku starostovi a taktiež, že tento si ju nemohol vyčerpať do konca budúceho kalendárneho roka, teda roka 2019, vzhľadom na to, že funkcia starostu, z ktorej mu vyplýval právny nárok na čerpanie dovolenky, mu zanikla v roku 2018. Krajský súd uviedol, že nevyčerpaná dovolenka za skončené funkčné obdobie či už nezvoleného alebo opätovne zvoleného starostu neprechádza do ďalšieho funkčného obdobia. Zároveň zdôraznil, že obdobie výkonu funkcie starostu sa v danom prípade skončilo, čo treba posúdiť ako dôvod na vyplatenie náhrady platu za nevyčerpanú dovolenku v zmysle § 116 ods. 3 Zákonníka práce,² ktorý je potrebné použiť analogicky na účely výkladu § 2 ods. 2 druhá veta zákona č. 253/1994 Z. z.

Žalobca v kasačnej sťažnosti navrhol uznesenie krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Poukázal na to, že nevyhnutnou podmienkou pre náhradu platu za nevyčerpanú dovolenku je okrem rozhodnutia obecného zastupiteľstva aj skutočnosť, že starosta nemohol vyčerpať dovolenku ani do konca budúceho kalendárneho roku, pričom táto podmienka je zákonodarcom formulovaná ako objektívna, t. j. je irelevantné, z akého dôvodu a na strane koho nemohol starosta dovolenku vyčerpať. Preto, ak starosta obce nečerpá dovolenku ani do konca nasledujúceho kalendárneho roka, resp. do konca svojho funkčného obdobia, vystavuje sa riziku, že mu za nevyčerpanú dovolenku nebude poskytnutá náhrada platu.

Z odôvodnenia uznesenia Najvyššieho súdu SR

Kasačný súd poukazuje na § 2 ods. 2 zákona č. 253/1994 Z. z., podľa ktorého sa na účely dovolenky starostu primerane použije osobitný predpis, ktorým je Zákonník práce. Ak starosta dovolenku, na ktorú mu vznikol nárok, nevyčerpá, možno mu ju preplatiť. Podľa zákona č. 253/1994 Z. z. je to však možné len za predpokladu, že obecné zastupiteľstvo o preplatení tejto dovolenky rozhodlo pozitívne.

Nevyčerpaná dovolenka za skončené funkčné obdobie nezvoleného alebo opätovne zvoleného starostu neprechádza do jeho ďalšieho funkčného obdobia a môže sa preplatiť, ak o tom rozhodne obecné zastupiteľstvo. Musí však ísť o kladné (súhlasné) vyjadrenie obecného zastupiteľstva na preplatenie nevyčerpanej dovolenky.

V zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení funkčné obdobie starostu sa skončí zložením sľubu novozvoleného starostu. Týmto okamihom začína plynúť funkčné obdobie novozvolenému starostovi, v ktorom disponuje všetkými právami a povinnosťami, ktoré mu vyplývajú z funkcie starostu. Kasačný súd je toho názoru, že uvedené platí aj v prípade znovuzvolenia toho istého starostu, pretože ide o dve samostatné po sebe nasledujúce funkčné obdobia, kedy sa jedno funkčné obdobie končí okamihom zloženia nového sľubu. Ak je starosta opätovne zvolený do funkcie, jeho predchádzajúce funkčné obdobie musí byť vysporiadané aj z hľadiska dovolenky, v súlade s § 2 ods. 2 zákona č. 253/1994 Z. z., ako keby došlo k personálnej výmene vo funkcii starostu. U takéhoto „staronového“ starostu hoci ide z časového pohľadu síce o plynutie až „splynutie“ a prekrytie dvoch oddelených po sebe nasledujúcich funkčných období, avšak, ak skoršie funkčné obdobie starostu ex lege končí, končia tým aj všetky zákonné nároky, ktoré je potrebné zákonným spôsobom usporiadať a zároveň sa začína nové funkčné obdobie s novými zákonnými nárokmi. Preto jeho dovolenka neprechádza do ďalšieho funkčného obdobia jeho funkcie, ale jej nevyčerpaný zostatok sa preplatiť. Zákonnou podmienkou je, že o tom rozhodne obecné zastupiteľstvo.

Výška platu starostu sa odvíja od priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve vyčíslenej na základe údajov Štatistického úradu SR za predchádzajúci kalendárny rok. Z uvedeného vyplýva, že výška platu starostu, a teda aj prípadnej náhrady za nevyčerpanú dovolenku, je rozdielna v jednotlivých funkčných obdobiach starostu. Rovnako aj rozsah dovolenky môže byť rozdielny v jednotlivých funkčných obdobiach. Je teda potrebné konštatovať, že podmienky na vznik nároku na dovolenku, jej výmeru a výšku náhrady pri jej čerpaní sa spravujú podmienkami, ktoré sú dané v konkrétnom funkčnom období starostu. Podľa Zákonníka práce je možné za nevyčerpanú dovolenku poskytnúť náhradu vždy, pokiaľ sa dovolenka nemohla vyčerpať z dôvodu skončenia pracovného pomeru, potom je potrebné takýto istý princíp primerane analógiou legis použiť aj pri starostoch pri skončení ich funkčného obdobia.

V danom prípade pôvodnému starostovi zanikla funkcia starostu uplynutím funkčného obdobia, čo je prípad, ktorý je možné analogicky subsumovať pod pojem skončenia pracovného pomeru. V takom prípade je logicky daná nemožnosť si dovolenku vyčerpať do konca nasledujúceho kalendárneho roka, ako to vyžaduje § 2 ods. 2 druhá veta zákona č. 253/1994 Z. z. Skutočnosť, že starosta bol opätovne zvolený do funkcie a následne zložil sľub, nemá žiaden právny význam ohľadne existencie tej objektívnej právnej skutočnosti, že pôvodná funkcia starostu mu uplynutím funkčného obdobia zanikla. Nejde teda o predĺženie alebo obnovenie pôvodnej funkcie, ale o zánik pôvodnej funkcie a vznik novej.

Najvyšší súd SR s poukazom na uvedené závery kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú podľa § 461 SSP zamietol.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

Hľadať v ASPI

Zadáte výraz, predpis, judikát, otázku Rozšírené vyhľadavanie

Výšlo v Zbierke zákonov SR
370/2021 Z.z.
vo veci nesúladu ustanovenia Civilného mimosporového poriadku s Ústavou SR

Výšlo v Zbierke stanoviská a rozhodnutia Najvyššieho súdu
Nečinnosť orgánu verejnej správy
Význanie respiky a dlučiek - použitie súdneho súdu

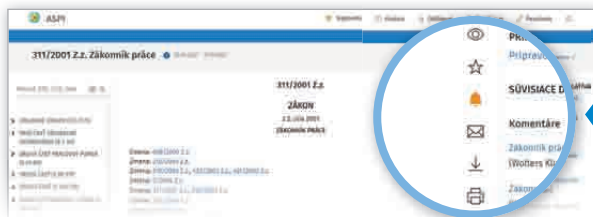
Histoia
40/1964 Zb.
Občiansky zákonník

Objavte ASPI novej generácie

Efektívna práca s dokumentmi

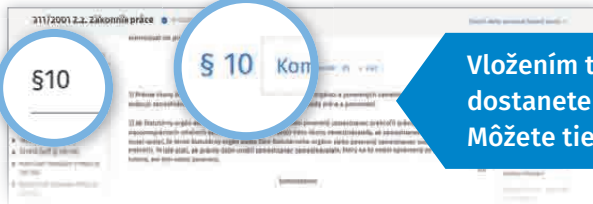
ASPI je moderný, komplexný systém pre prácu s právnymi predpismi a dôležitými súvisiacimi informáciami

Objavujte s nami výhody práce s ASPI novej generácie. Predstavujeme vám novinky pre jednoduchú a efektívnu prácu s dokumentmi. Len kliknete a máte výsledok.

Všetky súvisiace dokumenty, ako sú komentáre, judikatúra, dôvodové správy, vykonávacie predpisy aj články, máte hneď na dosah. A to až na úroveň konkrétneho paragrafu.

Dokument môžete ľahko odoslať, uložiť, vytlačiť alebo kopírovať aj s citáciou.

Vložením textu, ako napríklad „§ 10“ alebo „čl. 10“, sa rýchlo dostanete na danú časť predpisu, a to bez zdĺhavého skrolovania. Môžete tiež zadať vyhľadavanie v celom dokumente.

Obsah predpisu urýchli vašu orientáciu v texte predpisu.

Informačná lišta je stále viditeľná – aj pri prepínaní medzi viacerými záložkami. Vždy viete, na aký dokument sa práve pozeráte.

Vyskúšajte výhody ASPI novej generácie na 14 dní zdarma

+421 2 58 10 20 14 | +421 911 360 782 | obchod@aspi.sk

Wolters Kluwer SR s. r. o., Mlynské nivy 48, 821 09 Bratislava, www.aspi.sk

Aktuálne udalosti

Na sneme ČAK vystúpil aj predseda SAK Viliam Karas a odovzdal ocenenie Vladimírovi Jirouskovi

Dňa 22. 10. 2021 rokoval najvyšší orgán českej advokácie – **8. snem Českej advokátskej komory**, na ktorom si českí kolegovia volili svojich zástupcov do advokátskej samosprávy na najbližšie štvorročné obdobie. Na sneme za Slovenskú advokátsku komoru vystúpil predseda Viliam Karas, ktorý vyzdvihol výbornú dlhoročnú spoluprácu oboch komôr a vyjadril pranie, aby to tak bolo aj v budúcnosti. Zároveň pozval budúce novozvolené Predstavenstvo ČAK, aby jedna z ich prvých zahraničných ciest viedla na Slovensko. Spomenul aj situáciu advokácie na Slovensku a zaželel českým kolegom, aby mali dobrú ruku pri voľbe svojich zástupcov a aby nemuseli zvädzať taký boj za zachovanie slobody a nezávislosti advokácie, ako je to momentálne u nás. Na záver svojho príhovoru **Viliam Karas** odovzdal ocenenie vo funkcii končiacemu predsedovi ČAK **Vladimírovi Jirouskovi** za dlhoročnú spoluprácu so Slovenskou advokátskou komorou a presadzovanie záujmov advokácie na medzinárodnej úrovni.

Nové vedenie Českej advokátskej komory

Na sneme 22. októbra 2021 si advokátky a advokáti v Českej republike zvolili nové vedenie na nasledujúce 4 roky: 11 členov a 5 náhradníkov Predstavenstva ČAK, 70 členov Kontrolnej rady, 83 členov Kárnej komisie a 11 členov Odvolacej kárnej komisie ČAK.

Na svojom prvom zasadnutí 3. novembra si nové Predstavenstvo ČAK zvolilo na dvojročné funkčné obdobie za predsedu **JUDr. Roberta Němca, LL.M.** a za podpredsedníčky/podpredsedov (v abecednom poradí): **JUDr. Martina Maisnera, PhD., MCI Arb.**, **JUDr. Moniku Novotnú, JUDr. Michalu Plachkú, LL.M.** a **JUDr. Petra Tomana, LL.M.**

Od roku 1990 stálo na čele Českej advokátskej komory spolu 7 predsedov, posledným bol JUDr. Vladimír Jirousek (2017 – 2021). Predsedom ČAK bol najdlhšie, celkom 10 rokov v troch (nie po sebe idúcich) volebných obdobiach.

Tomáš Borec dostal ocenenie od Českej advokátskej komory

Česká advokátska komora v predvečer svojho 8. snemu udeľovala ocenenia **Za prínos českej advokácii**. Prvé ocenenie večera dostal za budovanie priateľských vzťahov medzi českou a slovenskou advokáciou bývalý predseda SAK a bývalý minister spravodlivosti SR JUDr. Tomáš Borec.

Videoobhajoby obvinených a odsúdených budú možné?

Tému možnosti porady obvinených a odsúdených s obhajcami prostredníctvom elektronických prostriedkov otvorila SAK hneď na začiatku pandémie na stretnutí s (predchádzajúcim) vedením Zboru väzenskej a justičnej stráže SR, ako aj s ministerstvom spravodlivosti. Na stretnutí s novým vedením ZVJS SR začiatkom tohto roku sme túto tému otvorili opäť. Aj na náš podnet MS SR zriadilo pracovnú skupinu na zmenu zákona o výkone väzby, ktorá pripravila novelu upravujúcu, že rozhovor medzi obvineným a obhajcom sa môže realizovať formou fyzického rozhovoru, alebo – ak to technické podmienky v ústave umožňujú a obvinený s tým súhlasí – formou videoprenosu v čase, v rozsahu a spôsobom určeným riaditeľom ústavu. V Českej republike to podobne funguje už druhý rok a skúsenosti sú dobré.

Spomienka na Hviezdoslava

V tomto roku si pripomíname 100. výročie úmrtia nášho najvýznamnejšieho básnika Pavla Országha Hviezdoslava (2. 2. 1849 – 8. 11. 1921), ktorý bol povolaním advokát. Slovenská advokátska komora o jeho advokátskej práci a aj jej premietnutí do jeho tvorby vydala už dávnejšie zaujímavú

publikáciu *Advokát Pavol Országh Hviezdoslav* autora Štefana Janča. Pri príležitosti výročia SAK rozdala záujemcom na sociálnych sieťach aj svojej webovej stránke spolu 25 kníh. Knihy sú stále k dispozícii, ak máte záujem o túto publikáciu, zašleme vám ju, stačí napísať na ondrisova@sak.sk.

Deň boja za slobodu a demokraciu

Dňa 17. novembra si pripomíname *Medzinárodný deň študentstva* a tiež *Deň boja za slobodu a demokraciu*. Udalosti z roku 1989 priniesli našej spoločnosti slobodu a demokraciu a pre advokáciu znamenali návrat k slobodnému a samostatnému výkonu povolania. Vznikla samosprávna Sloven-

ská advokátska komora a bol prijatý zákon o výkone advokácie. Pred 32 rokmi si však isto nik nemyslel, že i dnes budeme musieť bojovať o udržanie tohto postavenia. Pod arkádami Kaňkovho paláca na Národnej trávě v Prahe (v ktorom v súčasnosti sídli Česká advokátska komora) sa večer 17. novembra 1989 tiesnila časť obrovského davu demonštrantov unikajúcich pred zložkami Verejnej bezpečnosti, ktoré proti nim násilne zasiahli. Túto udalosť pripomína Pamätník na stene Kaňkovho paláca (foto na obálke).

Mgr. Alexandra Donevová

Kancelária SAK

Foto autorka

Profesor Suchoža deväťdesiatročný

Prof. JUDr. Jozef Suchoža, DrSc., profesor emeritus Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, sa 27. septembra 2021 dožil významného životného jubilea – 90. roku veku.

Hoci pán profesor pôsobil v množstve štruktúrnych entít, prevažujúca časť jeho pracovného života sa upína na Univerzitu Pavla Jozefa Šafárika. Z množstva dosiahnutých výsledkov je obzvlášť relevantný jeho prínos pri zakladaní moderného košického právnického vzdelávania. Pán profesor Suchoža aktívne participoval na fundácii košickej právnickej fakulty od úplného počiatku, najskôr v podobe detašovaného pracoviska bratislavskej fakulty, ktoré sa následne transformovalo na svojbytnú fakultu. Práve jeho zásluhou ako dekana mohli na novovzniknutej fakulte pôsobiť osobnosti vtedajšej právnej vedy i aplikačnej praxe, ktoré boli z politických dôvodov v rámci iných akademických inštitúcií proskribované. Možno spomenúť napríklad prof. Planka či doc. Rašlu. Žiada sa upriamiť pozornosť na záslužné pôsobenie jubilanta ako prorektora pre rozvoj a rehabilitácie vtedajšieho rektora UPJŠ prof. Korca. Z titulu avizovanej pozície sa prof. Suchoža v rokoch 1990 – 91 podieľal na celospoločenskej transformácii formou zabezpečovania agendy rehabilitácie osobností, ktoré boli poškodené zásahom totality. Naostatok, v tom čase nepriaznivú politickú situáciu a jej vplyv aj na akademickú pôdu pocítil pre svoje pevné životné postoje na vlastnej koži i sám pán profesor. Ideový kompas tejto doby bol totiž niekedy iný, ako bolo ideové nastavenie jubilanta.

Pokiaľ ide o vedeckú, pedagogickú a právo-aplikačnú činnosť, jubilant dlhodobo pôsobí v odvetviach obchodného práva a hospodárskeho práva. Tu si svojou znamenitou erudíciou získal prirodzený rešpekt v pospolitosti (nielen) česko-slovenských komercialistov. Šírka jeho publikačného zamerania je priam grandiózna. Z pozície doyena komercialistov sa podieľal na obnove tradičných sympózií z oblasti

práva, obchodu a ekonomiky, ktoré kontinuálne nadväzujú na semináre organizované od polovice 70. rokov do začiatku 90. rokov. V aplikačnej praxi bol pán profesor dlhé roky činný nielen v advokácii (aj ako školiteľ koncipientov), ale aj v iných sférach, napríklad vo viacerých tuzemských i zahraničných arbitrážnych tribunáloch. To dokladuje jeho nielen domáce, ale i zahraničné renomé. Nadväzne na to možno poukázať na dlhoročné a stále aktuálne pedagogické pôsobenie jubilanta. Z tejto pozície aktívne ovplyvňuje celé generácie (nielen) advokátov. Jeho právne názory sú prijímané a hojne využívané nielen na akademickej pôde, napr. pokiaľ ide o všeobecno-teoretické aspekty obchodných záväzkov alebo zmluvné právo, ale predovšetkým aj v aplikačnej praxi.

Na záver budem zrejme trochu osobný. Obchodné právo, hospodárske právo – tu zďaleka nekončí tak právno-doktrinálny záber jubilanta, ako ani jeho nesporne pozitívny vplyv na mladších kolegov. Prejavuje sa to v mnohých smeroch. Mám na mysli napr. diskusie, keď navštívim pána profesora, často v nedeľu po latinskej bohoslužbe v košickej katedrále, obvykle celebrovanej prof. Drabom. Tieto dišputy mi neraz ako mladému neskúsenému uchu otvárajú pomyselné vrátka do dosiaľ nepoznaných dimenzií práva (osobitne akademickej samosprávy), katolicizmu (najmä východného obradu), histórie či filozofie. Profesor Suchoža, to nie je „len“ právo. To je životná filozofia. Viem, o čom hovorím.

Do ďalších rokov života prajem Ti, vážený pán profesor, predovšetkým veľa zdravia, neutíchajúcej životnej energie, širokospektrálnej pohody a vedeckej invencie.

Ad multos annos!

JUDr. Lukáš Tomaš

Foto Mgr. Dušan Rostaš, PhD.

Zo zasadnutia Predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory rokovalo dňa **7. a 8. októbra 2021** v hybridnej forme.

Predsa SAK JUDr. Karas, PhD. informoval ■ o záverech **okružného stola najvyšších predstaviteľov justičných inštitúcií na Slovensku**, ktorý komora zorganizovala v nadväznosti na situáciu v bezpečnostných zložkách štátu v kontexte budovania ochrany atribútov právneho štátu s ambíciou prispieť k budovaniu vzájomnej inštitucionálnej dôvery. Prítomní **zástupcovia justície, prokuratúry a advokátskej komory** prijali **spoločné vyhlásenie**, ktoré bolo uverejnené na webovej stránke SAK; ■ o medzinárodnej vedeckej konferencii **X. ústavné dni** na tému *Základné práva a slobody a ich ochrana v núdzovom stave a iných osobitných právnych režimoch* organizovanej Ústavným súdom SR a Právnickou fakultou UPJŠ v Košiciach; ■ o vydaní série piatich kníh pod spoločným názvom *Povedané – napísané*, ktorej obsahom je reedícia známejších i dosiaľ nezverejnených vedeckých aj publicistických prác, článkov a spomienok **Antona Rašlu**.

Predsedníctvo SAK vyslovilo **dôveru tajomníkovi komory** JUDr. Andrejovi Popovcovi.

Členovia P SAK schválili **doplnenie uznesenia**, ktorým sa **schvaľujú poradné orgány komory** (pozri Vestník č. 72). V tejto súvislosti vymenovali **nových regionálnych zástupcov** a s účinnosťou do 30. 6. 2022 bola kreovaná aj **nová komisia pre veci koncipientske**. JUDr. Karas, PhD. ako predsa skúšobnej komisie pracuje na **vytvorení novej skúšobnej komisie**. Je zámer vymenovať aktívne senáty so zoznamom náhradníkov, ktorí budú prizývaní *ad hoc*. Kritériami sú napr. personálna obnova skúšobnej komisie, kontinuita, dôveryhodnosť na strane partnerských inštitúcií a kredibilita navonok. Pri tvorbe senátov budú používané tri pravidlá – predsedom skúšobného senátu bude preferenčne člen voleného orgánu komory, členmi senátov budú preferenčne advokáti a iné osoby, ktoré aktívne vykonávajú svoje povolanie, pri

nominácii iných osôb ako advokátov sa preferenčne použijú nominácie Ústavného súdu SR, Najvyššieho súdu SR, Najvyššieho správneho súdu SR a Generálnej prokuratúry SR.

Členovia P SAK na septembrovom rokovaní navrhli **personálne obsadenie väčšiny poradných orgánov komory**. Kancelária komory následne všetkých navrhovaných členov oslovila so žiadosťou o udelenie súhlasu. Zámerom P SAK je posilniť funkciu predsedov poradných orgánov, rozšíriť jednotlivé pracovné skupiny a komisie a do ich činnosti zapojiť aj nových členov s rôznym názorovým spektrom. Na jednotlivých zadaniach však nebude pracovať poradný orgán ako celok, budú vybraní len niektorí členovia na základe rozhodnutia predsedu poradného orgánu. Zásadná je aj otázka finančnej efektívnosti zasadnutí. V októbri 2021 niektoré novo dezignované orgány zasadli hybridne, ich členovia boli informovaní o systéme realizácie zadaní. Predsedníctvo SAK bude priebežne vyhodnocovať činnosť poradných orgánov a sledovať náklady na výkon im zverených úloh.

Predsedníctvo SAK doplnilo **uznesenie o vedení verejného zoznamu odborného zamerania advokátov** zapísaných v zozname vedenom komorou o tri zamerania (pozri Vestník č. 72).

Predsedníctvo SAK poverilo pracovnú skupinu pre elektronizáciu výkonu advokácie predložiť **ponuku na vypracovanie správy o stave informačného systému SAK** s návrhom **alternatívnej architektúry informačných systémov** a vzalo na vedomie informácie o stave prípravy **online platformy na poskytovanie právnych služieb**. V zmysle zákona o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy (**zákon proti byrokracii**) bude s účinnosťou od 1. januára 2022 medzi ďalšie informačné systémy patriť aj **informačný systém SAK v časti týkajúcej sa zoznamu advokátov**. Orgány verejnej moci sú pri svojej úradnej činnosti povinné a oprávnené získavať a používať údaje evidované v informačných systémoch verejnej správy a v informačných systémoch a vyhotovovať si z nich výpisy a tieto údaje a výpisy si v nevyhnutnom rozsahu navzájom bezodplatne poskytovať. Získané údaje a výpisy v rozsahu nevyhnutnom na naplnenie účelu podľa osobitných predpisov, na ktorý sa poskytujú, sú orgánu verejnej moci známe z úradnej činnosti a sú použiteľné na právne účely. Keďže ide o zákonnú povinnosť komory, je

DRAŽBY REALIT s.r.o.
dražby a aukcie nehnuteľností

**VÝKON ZÁLOŽNÉHO PRÁVA
SPEŇAŽOVANIE MAJETKU
PREDAJ MAJETKU PRI ROZVODE**

www.drazbyrealit.sk | info@drazbyrealit.sk | +421 948 167 168

potrebné práce v systéme komory zrealizovať bezodkladne tak, aby bol zachovaný bezpečný prenos dát zo strany SAK dopytujúcim orgánom verejnej moci. Vzhľadom na uvedené predsedníctvo schválilo **realizáciu prepojenia databázy komory s platformou oversi.sk**.

V kontexte informácií o súčasných **legislatívnych aktivitách** sa predsedníctvo venovalo návrhu **zákona o riešení hroziaceho úpadku** (preventívna reštrukturalizácia) a návrhom zákonov k **reforme súdnej mapy**.

Predsedníctvo SAK schválilo **výročnú správu o činnosti Slovenskej advokátskej komory za obdobie 1. júla 2020 až 30. júna 2021**, ktorá bude uverejnená v privátnej zóne webovej stránky www.sak.sk.

Členovia P SAK schválili **stanoviská** s úpravami na základe diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktoré spadajú do pôsobnosti **pracovnej skupiny pre veci advokátske a komisie pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, resp. koncipientskej praxe s inými povolaniami**. Poverili pracovnú skupinu pre trestné právo spracovať podklady o trestných stíhaniach advokátov v úzkej súvislosti s poskytovaním právnych služieb **na účely odborného spracovania a zaujatia principiálneho stanoviska SAK**.

V súvislosti s meniacou sa epidemiologickou situáciou v jednotlivých okresoch dostal odbor výchovy a vzdelávania od koncipientov dopyty k možnosti absolvovať hlavný seminár na jeseň 2021 dištančnou formou. V nadväznosti na to odbor **zmenil niektoré termíny hlavných seminárov advokátskych koncipientov pôvodne plánovaných prezenčne na dištančnú formu**.

V rámci ekonomických otázok P SAK rozhodlo o doručení **žiadostiach** a vzalo na vedomie informáciu o príprave **rozpočtu komory na rok 2022**. V kontexte úvah o kancelárskych priestoroch sídla komory v Bratislave P SAK súhlasilo so spracovaním architektonickej štúdie a rozpracovaním iných alternatív.

Členovia P SAK vzali na vedomie informácie o **mediálnej prezentácii komory**. Komunikácia bola zameraná na stretnutie s delegáciou Benátskej komisie, na okrúhly stôl (pozri vyššie), na analýzu situácie v súvislosti s § 363 Trestného poriadku, na vyhlásenie k nenávisťným prejavom voči advokátom, na Deň ústavy a na vzdelávacie podujatia organizované komorou.

Právne preklady, s.r.o.

- Úradné preklady dokumentov z/do anglického jazyka
- Odborné preklady právnych dokumentov (neúradné) z/do anglického a francúzskeho jazyka

Odbornosť

14 ročná prax

Spokojní klienti

Martina Seneši

prekladateľka z/do anglického a francúzskeho jazyka

- Som externá freelance prekladateľka s právnickým vzdelaním a praxou na Slovensku aj v zahraničí.

web : www.pravnepreklady.sk
e-mail : senesi@pravnepreklady.sk
tel. číslo : +421918607404

Predsedníctvo SAK vzalo na vedomie informácie o stave **súdnych konaní v statusových veciach**, ktorých účastníkom je komora, a o stave **vymáhania pohľadávok**.

Predsedníctvo SAK vzalo na vedomie informácie o **dianí na úrovni CCBE**, o záveroch **konferencie Európskej komory obhajcov** a o príprave **kurzu HELP o etike** pri príležitosti Európskeho dňa advokácie.

Členovia P SAK rozhodovali o žiadostiach súvisiacich s matrikou advokátskych koncipientov, advokátov a usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností. Osobitne rozhodovali o návrhoch na pozastavenie výkonu advokácie podľa § 8 ods. 2 písm. b) zákona o advokácii.

—km—

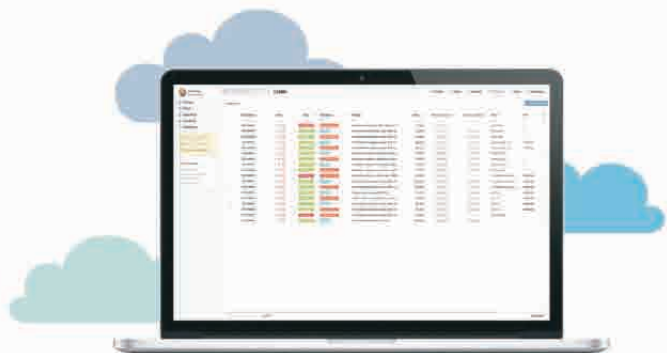
Clerk.

VÁŠ NOVÝ KONCIPIENT

Jednoduchý nový softvér pre malé a stredné advokátske kancelárie.

Dohodnite si **bezplatnú prezentáciu alebo vyskúšajte Clerka na 30 dní zdarma**.

www.clerk.sk

Stanovisko Európskej komisie pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátska komisia)

k dvom otázkam týkajúcim sa
organizácie advokátskeho povolania
a úlohy najvyššieho správneho súdu
v disciplinárnych konaniach vedených proti advokátom

prijaté Benátskou komisiou na jej 128. plenárnom zasadnutí
(Benátky/online, 15 – 16. októbra 2021) na základe pripomienok, ktoré spracovali
Nicos ALIVIZATOS (člen, Grécko),
Monika HERMANNNS (náhradná členka, Nemecko),
Veronika HERRER (expertka)

I. Úvod

1. Listom z 2. júna 2021 požiadala ministerka spravodlivosti Slovenskej republiky pani Mária Kolíková Benátsku komisiu o stanovisko k dvom otázkam týkajúcim sa organizácie advokátskeho povolania v Slovenskej republike a úlohy Najvyššieho správneho súdu SR v disciplinárnych konaniach vedených proti advokátom. Šlo o nasledovné otázky:

Prvá otázka: *Bolo by v súlade s princípmi právneho štátu a demokratického zriadenia, ak by Najvyšší správny súd SR vykonával pôsobnosť ako druhostupňový odvolací orgán pri preskúmaní neprávoplatných disciplinárnych rozhodnutí disciplinárneho orgánu Slovenskej advokátskej komory (ak sú v súčasnosti v správnom súdnictve preskúmané len právoplatné rozhodnutia disciplinárnych orgánov Slovenskej advokátskej komory)?*

Druhá otázka: *Bolo by v súlade s princípmi právneho štátu a demokratického zriadenia, ak by právne predpisy umožnili založiť niekoľko profesijných komôr advokátov alebo niekoľko advokátskych komôr z vlastnej vôle samotných advokátov, napr. na základe regionálneho princípu alebo sektorového princípu (ak je v súčasnosti zriadená iba jedna Slovenská advokátska komora s povinným členstvom advokátov)?*

2. Nicos Alivizatos, Monika Hermanns a Veronika Herrer (expertka) vystupovali vo vzťahu k tomuto stanovisku ako spravodajcovia.

3. V dňoch 9. a 10. septembra 2021 delegácia Benátskej komisie v zložení pán Alivizatos a pani Herrer v sprievode pána Dikova zo sekretariátu pricestovala do Bratislavy a absolvovala stretnutia so zástupcami Ministerstva spravodlivosti SR, Najvyššieho správneho súdu SR, Národnej rady SR, Súdnej rady SR, Slovenskej advokátskej komory, ako aj s advokátmi, predstaviteľmi akademickej obce a zástupcami občianskej

spoločnosti. Komisia ďakuje ministerstvu spravodlivosti za vynikajúcu organizáciu návštevy.

4. Stanovisko bolo vypracované na základe pripomienok spravodajcov a výsledkov návštevy v Bratislave. Po výmene názorov s pani ministerkou spravodlivosti ho Benátska komisia prijala na svojom 128. plenárnom zasadnutí (15. – 16. októbra 2021).

II. Základné informácie

A. Rozsah stanoviska

5. Ako vysvetlila pani ministerka spravodlivosti, o kontúrach prípadnej reformy advokátskeho povolania na Slovensku sa v rámci ministerstva stále diskutuje. Pred prípravou konkrétnejšieho legislatívneho návrhu sa pani ministerka rozhodla požiadať o pomoc Benátsku komisiu a sformulovala dve otázky (pozri bod 1 vyššie).

6. Benátska komisia je pani ministerke vďačná za možnosť prispieť k reformnému procesu v takomto skorom štádiu. Táto forma pomoci zároveň predstavuje určité výzvy. Bez toho, aby Benátska komisia mala k dispozícii konkrétny legislatívny návrh, je pre ňu ťažšie získať primeranú spätnú väzbu od zainteresovaných strán na vnútroštátnej úrovni a zasadiť návrhy do širšieho kontextu. Za týchto okolností budú mať odpovede Benátskej komisie nevyhnutne skôr všeobecný charakter. Stanovisko by sa nemalo chápať ani ako bezvýhradný súhlas ani ako bezvýhradný nesúhlas s akýmkoľvek budúcim legislatívnym návrhom, ktorý môže pochádzať z dielne ministerstva. Keď sa návrhy pani ministerky pretavia do návrhu zákona, Benátska komisia je pripravená, ak bude o to požia-

daná, posúdiť návrh zákona a doplniť toto stanovisko o pripomienky ku konkrétnym ustanoveniam, ktoré bude legislatívny návrh obsahovať.

B. Východiská a odôvodnenie navrhovaných zmien

7. Národná rada Slovenskej republiky schválila 9. decembra 2020 zásadnú novelu ústavy spolu s legislatívnym balíkom, ktorý prináša komplexnú reformu súdnictva. Reforma z roku 2020 bola reakciou novej vlády (zvolenej vo februári 2020) na sériu korupčných afér, ktoré odhalili údajné prepojenia niektorých sudcov a prokurátorov na veľké podniky, prípadne na neetické alebo korupčné správanie a pod. Reforma sa dotkla najmä zloženia súdnej rady a ústavného súdu, stanovila preverovanie majetkových pomerov všetkých sudcov, zrušila imunitu sudcov voči trestnému stíhaniu atď. Niektoré prvky reformy – napríklad reorganizácia súdnej mapy vo vzťahu k všeobecným súdom – sú stále v štádiu prípravy.

8. Jedným z prvkov reformy z roku 2020 bolo zavedenie dvojstupňovej sústavy správnych súdov s Najvyšším správnym súdom Slovenskej republiky (NSS) na jej vrchole. NSS začal svoju činnosť od 1. augusta 2021 a v súčasnosti je najvyšším súdnym orgánom v oblasti správneho súdnictva. Na účely tohto stanoviska je najdôležitejšie, že podľa ústavy bude NSS rozhodovať ako disciplinárny súd s pôsobnosťou pre sudcov, prokurátorov a ak tak ustanoví zákon, aj iných osôb.

9. Programové vyhlásenie vlády sa sústredilo na problémy v rámci slovenského súdnictva a prokuratúry a nespomínalo advokátov a iných odborníkov z právnej praxe (ďalej len „advokáti“). Podľa pani ministerky spravodlivosti sa však ani advokáti nevyhli korupcii a/alebo neetickému správaniu. Niektorí z nich boli údajne zapojení do korupčných schém. Dôvera verejnosti v súdny systém zostala na veľmi nízkej úrovni, čo sa odrazilo na povesti advokátskeho povolania. Podľa ministerstva bola Slovenská advokátska komora (SAK) uzavretou štruktúrou a nezdalo sa, že by vyvodzovala dostatočnú zodpovednosť svojich členov. Ministerstvo tvrdilo, že disciplinárne konania boli zdĺhavé a ťažkopádne a voči advokátom bola iba zriedkavo vyvodená zodpovednosť v dôsledku príliš ochrannárskeho prístupu SAK. Podľa názoru pani ministerky by reforma súdnictva nebola úplná, ak by sa právne predpisy upravujúce advokátske povolanie ponechali v nezmenenej podobe.

C. Súčasné predpisy a náčrt navrhovaných zmien

10. V súčasnosti je advokácia upravená zákonom číslo 586/2003 Z. z. Týmto zákonom sa zriaďuje SAK ako jediná samosprávna stavovská organizácia s povinným členstvom. Členstvo v SAK je podmienkou výkonu advokácie v konaní pred súdmi alebo v postavení súkromných poskytovateľov právnych rád a právnej pomoci. Zákon č. 586/2003 Z. z. stanovuje pravidlá správania sa advokátov a disciplinárne opat-

renia v prípade ich porušení (vrátane vyčiarknutia zo zoznamu advokátov). Okrem toho SAK schvaľuje Disciplinárny poriadok SAK, ktorý dopĺňa ustanovenia zákona.

1. Disciplinárne konanie proti advokátom

11. Disciplinárne konanie sa začína na základe návrhu podaného predsedom revíznej komisie (RK) alebo ministrom spravodlivosti; konajú buď z vlastného podnetu alebo na základe podanej sťažnosti. Členov RK volí spomedzi advokátov konferencia advokátov. RK dohliada na riadny výkon advokátskeho povolania. V rámci disciplinárneho konania pôsobí RK ako filtračný orgán; podľa štatistík, ktoré poskytla SAK, sa veľká väčšina sťažností podaných revíznej komisii ďalej nerieši, pretože sú zjavne nedôvodné.

12. Podľa zákona existujú štyri stupne disciplinárneho konania proti advokátovi. Po prvé, o návrhoch podaných predsedom RK alebo ministrom rozhoduje senát Disciplinárnej komisie SAK (DK). Členov DK, ktorá je prvostupňovým disciplinárnym orgánom SAK, volí konferencia advokátov.

13. Po druhé, proti rozhodnutiam DK môže dotknutý advokát alebo minister podať odvolanie odvolacej disciplinárnej komisii (ODK), ktorá je tiež orgánom zriadeným SAK.

14. Po tretie, proti rozhodnutiam ODK možno podať správnu žalobu prostredníctvom preskúmania rozhodnutia na krajskom súde. Podľa súčasného systému je rozsah takéhoto preskúmania obmedzený na právne otázky. Ako bolo spravodajcom vysvetlené, správne súdy opätovne nepreskúmajú dôkazy a opätovne nezisťujú skutkový stav veci. Preskúmanie sa podobá „kasácii“ v iných právnych poriadkoch.

15. Napokon, proti rozhodnutiu krajského súdu možno podať opravný prostriedok na NSS (pred 1. augustom 2021 o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam krajského súdu rozhodovalo správne kolégium najvyššieho súdu). Krajské súdy aj správne kolégium najvyššieho súdu sa skladajú len zo sudcov.

16. Pani ministerka vysvetlila, že reforma disciplinárneho konania bude spočívať v nasledovnom: po prvé, v rámci SAK bude existovať len jeden disciplinárny orgán, podobne ako v súčasnosti DK. Tento orgán bude zložený z advokátov zvolených konferenciou advokátov a bude rozhodovať o veciach na návrh RK alebo na návrh ministra spravodlivosti.

17. (Podľa návrhu pani ministerky) ODK bude zrušená. Namiesto toho proti rozhodnutiam DK bude možné podať odvolanie priamo disciplinárnemu senátu NSS, ktorý bude vydávať právoplatné rozhodnutia. Disciplinárne senáty NSS, ktoré sa budú zaoberať týmto typom agendy, budú zložené z troch sudcov a dvoch advokátov, ktorých buď vymenuje advokátska komora, alebo budú vybraní zo zoznamu advokátov zostaveného advokátskou komorou. Preskúmajúci súd tak už nebude zložený len zo sudcov a poskytne advokátom lepšie zastúpenie. Okrem toho, na rozdiel od súčasného systému, bude NSS v budúcnosti vykonávať úplné pre-

skúmavanie disciplinárnych rozhodnutí DK, t. j. bude mať právomoc skúmať skutkové aj právne otázky. Celkovo sa súčasný štvorstupňový systém s obmedzeným („kasačným“) súdnym preskúmaním nahradí dvojstupňovým systémom s úplným preskúmaním zmiešaným orgánom.

2. Fragmentácia samosprávnych štruktúr

18. Druhá otázka adresovaná Benátskej komisii sa týkala možnosti zrušiť jednu SAK a nahradiť ju niekoľkými menšími komorami. V súčasnosti je SAK zriadená zákonom ako „nezávislá stavovská organizácia a právnická osoba“. Členstvo v SAK je povinné a existuje monopol advokátov zapísaných do zoznamu SAK na poskytovanie právneho poradenstva klientom a na zastupovanie klientov v konaní pred súdmi. Konferencia advokátov prijíma interné stavovské predpisy a volí ostatné orgány komory vrátane predsedníctva (ktoré priebežne riadi činnosť komory), RK, DK a ODK.

19. Pani ministerka spravodlivosti by chcela otvoriť diskusiu o možnom rozdelení jednej SAK na niekoľko nezávislých advokátskych komôr. Ministerstvo v súčasnosti skúma niekoľko alternatívnych modelov. Prvý spočíva v tom, že by existovalo niekoľko alternatívnych advokátskych komôr na základe dobrovoľného členstva. Znamená to, že podmienkou výkonu advokácie by naďalej bolo povinné členstvo v jednej z advokátskych komôr, ale advokáti by si mohli vybrať, ku ktorej komore chcú patriť. Ďalší model spočíva v existencii špecializovaných advokátskych komôr v závislosti od hmotnoprávnej oblasti právnej praxe (občianske právo, trestné právo, rodinné právo, daňové právo atď.). Tretí model spočíva v existencii regionálnych advokátskych komôr, do ktorých by advokáti patrili v závislosti od geografickej oblasti, v ktorej vykonávajú prax. Uvažuje sa aj o kombinácii druhého a tretieho modelu, kde by regionálne advokátske komory pre advokátov „so všeobecnou praxou“ existovali súčasne s jednou alebo dvoma celoštátnymi advokátskymi komorami pre advokátov „so špecializáciou“, ktorí vykonávajú prax v určitej úzko profilovanej oblasti práva.

20. Napokon sa ešte len rozhodne, či v budúcnosti bude alebo nebude existovať v istej forme celoštátna advokátska komora, ktorá by si mohla ponechať niektoré právomoci SAK a vykonávať dohľad nad regionálnymi a/alebo špecializovanými komorami.

III. Analýza

A. Odôvodnenie a proces prerokovania zmien navrhovaných pani ministerkou

21. Pani ministerka spravodlivosti argumentovala, že korporatistická kultúra v rámci SAK spôsobuje, že disciplinárne konania vedené proti advokátom sú zdĺhavé a neefektívne. Preto by sa SAK mala reformovať. Vedenie SAK bolo naopak spokojné so súčasným stavom a trvalo na tom, že aj keď existuje priestor na zlepšenie, všetky problémy by sa dali ľahko

odstrániť v rámci existujúcej štruktúry. Z pohľadu SAK by navrhované kroky mohli oslabiť advokátsku obec a ohroziť nezávislosť advokátov. Rovnaký názor mali aj poslanci parlamentnej opozície.

22. Pani ministerka počas návštevy Bratislavy poskytla spravodajcom obmedzené dôkazy o tvrdení, že SAK príliš chránila svojich členov. Zo štatistík, ktoré poskytla SAK, vyplýva, že v uplynulých rokoch bola voči advokátom častejšie vyvodená zodpovednosť ako voči sudcom, v niektorých z týchto disciplinárnych vecí boli uložené vysoké peňažné pokuty alebo dokonca trest vyčiarknutia zo zoznamu advokátov. Neexistujú žiadne viditeľné známky toho, že SAK je preťažovaná svojimi úlohami alebo neschopná poskytovať svojim členom kvalitné služby.

23. Na druhej strane, aj keby chýbali dôkazy o údajnej nefunkčnosti súčasného systému, úlohou ministerstva spravodlivosti je predovšetkým posúdiť miestne podmienky a reagovať na požiadavky širokej verejnosti. Otázka opodstatnenosti tejto reformy je politická a v konečnom dôsledku by sa mala prerokovať v Národnej rade SR. Benátska komisia sa vždy zasadzovala za inkluzívnosť parlamentných diskusií, do ktorých by sa mali zapojiť príslušné zainteresované strany a nezávislí odborníci. Počas stretnutí v Bratislave sa spravodajcovia dozvedeli, že iniciatíva začať diskusiu o budúcnosti advokátskeho povolania na Slovensku vyšla z ministerstva spravodlivosti, a nie zo SAK alebo z právnickej obce. Zdá sa, že ani súdnictvo – a najmä NSS – zatiaľ nemalo možnosť prispieť do tejto diskusie. Pre Benátsku komisiu je nevyhnutné, aby ministerstvo získalo zmysluplné podnety od všetkých relevantných zainteresovaných strán, najmä od advokátov a sudcov, ktorí sa venujú správnej agende. Okrem toho by prijatie zákona mala predchádzať dopadová štúdia, najmä pokiaľ ide o dodatočné zdroje, ktoré môžu byť potrebné na vytvorenie nezávislých advokátskych komôr a na poverenie NSS novými funkciami. Nakoniec by sa mali dôkladne posúdiť náklady navrhovanej reformy a porovnať ich s predpokladanými prínosmi.

B. Súlad s európskymi štandardmi a osvedčenými postupmi

24. Prvá otázka pani ministerky sa týka navrhovanej reformy disciplinárneho mechanizmu. Konkrétne sa má znížiť počet stupňov disciplinárneho konania (zo štyroch na dve) a zabezpečiť úplné preskúmanie disciplinárnych rozhodnutí prostredníctvom NSS.

25. Komisia však nemôže posúdiť otázku počtu stupňov disciplinárneho konania bez toho, aby vedela, ako bude organizované advokátske povolanie, či pôjde o dvojstupňový model, v ktorom budú regionálne alebo špecializované komory koexistovať s celoštátnou advokátskou komorou, alebo o decentralizovaný systém iba s viacerými komorami. Komisia teda začne odpovedať na druhú otázku pani ministerky, ktorá sa týka možnej fragmentácie súčasného systému.

26. Benátska komisia na úvod poznamenáva, že neexistuje všeobecne uznávaný model riadenia advokátskej profesie. Medzinárodné zmluvy o ľudských právach implicitne vyžadujú nezávislosť a profesionalitu obhajcov – záruku, ktorá slúži najmä záujmom obvinených v trestných veciach. Medzinárodné nástroje odporúčacej povahy (*soft law*) sú konkrétnejšie: odporúčajú vytvorenie nezávislých advokátskych komôr. Myšlienka „samosprávy“ alebo „samoregulácie“ advokátskej profesie sa spomína aj v dokumentoch renomovaných medzinárodných profesijných združení, ako sú Medzinárodná advokátska komora (*International Bar Association*) (IBA) a Rada advokátskych komôr Európy (*Council of Bars and Law Societies of Europe*) (CCBE). Nie je však vylúčená možnosť, aby v danej oblasti existovalo viac takýchto komôr ako jedna. Konkrétne zásada 17 Štandardov IBA (*IBA Standards*) stanovuje, že „v každej jurisdikcii sa zriadi jedna alebo viac nezávislých samosprávnych organizácií advokátov uznaných zákonom, ktorých predsedníctvo alebo iný výkonný orgán slobodne volia všetci členovia bez akéhokoľvek zasahovania akéhokoľvek iného orgánu alebo osoby. Tým nie je dotknuté ich právo zakladať ďalšie profesijné združenia advokátov a právnikov, alebo sa k nim dodatočne pripojiť“.

27. Vo väčšine členských štátov Rady Európy je existencia viac ako jednej nezávislej samosprávnej organizácie advokátov skôr výnimkou ako pravidlom. Tieto nezávislé samosprávne organizácie buď spravujú iné právnické profesie, alebo sa historicky vyvinuli s cieľom spravovať veci advokátov pochádzajúcich z rôznych kultúrnych prostredí. Najbežnejším modelom v Európe je jednotná advokátska profesia riadená jednou samosprávnou organizáciou, ktorá môže pozostávať z regionálnych/lokálnych advokátskych komôr zastrešených národnou/federálnou advokátskou komorou.

28. Za predpokladu, že sa jasne pomenujú dôvody tejto reformy, môže byť rozdelenie jedinej národnej advokátskej komory na menšie subjekty legitímnym riešením. Hlavnou otázkou sú však kritériá takéhoto rozdelenia a vplyv, ktorý môže mať fragmentácia na nezávislosť a profesionalitu advokátov, na kvalitu právnych služieb, ktoré poskytujú svojim klientom, a na verejné poslanie advokátskeho povolania.

1. Vytvorenie viacerých stavovských komôr na základe dobrovoľného členstva

29. Jedným z návrhov, o ktorom sa diskutovalo v rámci ministerstva, je umožniť advokátom slobodne si vybrať, do ktorej advokátskej komory chcú patriť. Ministerstvo tvrdí, že pluralita viacerých advokátskych komôr zvýši konkurenciu medzi nimi a zlepší kvalitu služieb, ktoré komory poskytujú svojim členom. Podľa názoru Benátskej komisie je však tento argument nesprávny: logika „voľného trhu“ sa nedá uplatniť na vzťahy medzi advokátmi a advokátskou komorou (komorami), prinajmenšom nie tam, kde advokátska komora funguje ako regulačný orgán.

30. Podobne ako vo väčšine európskych krajín, SAK je orgánom samosprávy advokátov. Ako taká by SAK mala byť nezá-

vislá od štátu, alebo by mala mať aspoň značnú autonómiu. Jedna z hlavných funkcií SAK je reprezentatívna – je jej zverená úloha chrániť práva a záujmy svojich členov voči štátu.

31. SAK zároveň nie je súkromným združením. SAK nevzniká zo slobodnej vôle svojich členov, ale zo zákona a je založená na povinnom členstve. SAK nevykonáva žiadnu hospodársku alebo podnikateľskú činnosť. SAK presadzuje záujmy advokátskej obce voči štátu z titulu svojej reprezentatívnej funkcie, ale zároveň presadzuje verejný záujem v mene štátu. SAK teda musí vyvažovať presadzovanie záujmov svojich členov so svojou regulačnou funkciou a funkciou dohľadu. SAK dbá na to, aby advokáti riadne spĺňali kvalifikačné predpoklady na výkon povolania, aby sa poskytovala bezplatná právna pomoc v situáciách vymedzených v platnej právnej úprave, aby sa dodržiavali pravidlá profesionálneho správania atď.

32. Je zrejmé, že aj keby sa SAK mala reformovať, ministerstvo by pri jej reforme nemalo neúmyselne narušiť alebo oslabiť verejnoprávne poslanie advokátskej komory a jej regulačnú funkciu/funkciu dohľadu. Ak sa povolí existencia viacerých advokátskych komôr, ktoré si následne začnú vzájomne konkurovať, mali by byť štruktúrované a regulované spôsobom, ktorý nepôjde na úkor kvality verejnej služby, ktorú poskytujú, napríklad prijatím štandardom nezodpovedajúcich podmienok na zápis do zoznamu, ponukou nedostačujúceho vzdelávania alebo zhovievavým prístupom k profesijným pochybeniam.

33. Ako už predtým uviedla Benátska komisia, hoci advokáti majú právo mať politické názory a dokonca sa zúčastňovať na politickom živote, advokátske komory by sa nemali stať politickými aktérmi a na pozadí politického napätia existuje riziko, že vytvorenie viacerých advokátskych komôr s dobrovoľným členstvom by mohlo zmeniť advokátske komory na politické kluby a ohroziť politicky neutrálny status týchto orgánov. Ministerstvo navrhuje, aby viaceré advokátske komory „vytvorili priestor na združenia advokátov s podobnými záujmami, zameraním a hodnotami“. Hoci uznávajú a rešpektujú slobodu združovania a prejavu, na ktorú majú advokáti právo, a ich prípadné názory, že konkrétna advokátska komora neplní svoju verejnú funkciu adekvátne alebo neutrálne, musia všetci advokáti zdieľať rovnaké základné hodnoty – nezávislosť, lojalita (absencia konfliktu záujmov), mlčanlivosť, záväzok dodržiavať princípy právneho štátu a ústavu atď. A hlavným účelom advokátskej komory je dbať na dodržiavanie týchto základných hodnôt a zároveň ponechať členom advokátskej komory slobodu zakladať súkromné združenia, skupiny, zoskupenia, politické kluby atď. a vstupovať do nich s cieľom presadzovať svoje konkrétne záujmy. Tieto združenia atď. by však mali zostať súkromné a čisto reprezentatívne z pohľadu záujmov svojich členov a nemali by nahrádzať samosprávne organizácie s regulačnou funkciou a funkciou dohľadu, ako aj funkciou zastupovať záujmy všetkých advokátov.

34. Na záver Benátska komisia odporúča slovenskej vláde a zákonodarnému zboru, aby nepokračovali vo vytváraní

viacerých advokátskych komôr založených na dobrovoľnom členstve.

35. Ak sa však vláda rozhodne postupovať týmto smerom, mala by zaviesť legislatívne, regulačné, transparentné a zodpovednostné záruky, ktoré zabezpečia, že fragmentácia systému neohrozí vyššie uvedené základné štandardy advokátskej profesie (nezávislosť, lojalita, mlčanlivosť, záväzok dodržiavať princípy právneho štátu a ústavu). V nasledujúcich častiach tohto stanoviska sa Benátska komisia bude zaoberať niektorými z týchto záruk a predovšetkým potrebou existencie centrálného subjektu („zastrešujúcej organizácie“), ktorý by zabezpečoval minimálne profesijné štandardy naprieč celou advokátskou obcou a ktorý by mal reprezentovať všetkých advokátov v krajine a/alebo všetky advokátske komory (pozri najmä body 41 a 49 nižšie).

2.

Vytvorenie špecializovaných advokátskych komôr

36. Alternatívny návrh, o ktorom sa diskutovalo v rámci ministerstva, spočíva v existencii viacerých advokátskych komôr pre advokátov vykonávajúcich prax v rôznych oblastiach práva (občianske právo, trestné právo, rodinné právo, daňové právo atď.).

37. Tento model prichádza do úvahy iba vtedy, ak by advokáti patriaci do jednotlivých špecializovaných advokátskych komôr nemohli vykonávať prax mimo svojej špecializácie. V takom prípade nehrozí riziko konkurencie medzi jednotlivými advokátskymi komorami a následné tzv. konkurenčné „znižovanie nárokov“ (*race to the bottom*), minimálne teoreticky.

38. Vzhľadom na uvedené skutočnosti má vytvorenie viacerých špecializovaných advokátskych komôr mnoho úskalí. V prvom rade môže viesť k vzniku tried vysoko špecializovaných advokátov, ktorí sa budú pomerne dosť odlišovať od zvyšku advokátskej komunity, budú mať svoje vlastné záujmy a priority a vyvinú si vlastné prístupy k samoregulácii a vlastné etické pravidlá. Špecializácia advokátskych komôr tak môže viesť k roztriešteniu profesijných štandardov. V tomto modeli sa špecializované advokátske komory pravdepodobne stanú čistými lobistami, ktorí budú zastupovať len konkrétne a veľmi úzko vymedzené záujmy svojich členov. Schopnosť advokátskej profesie regulovať sa, hovoriť jedným hlasom a navonok vystupovať jednotne sa zníži, ak nie úplne stratí. Tento model neponúka dostatočnú flexibilitu: čo ak advokát, ktorý predtým poskytoval právne služby v oblasti daňového práva, bude chcieť zmeniť svoju profesijnú orientáciu na občianske právo, pretože jeho klienti oveľa častejšie požadujú právne poradenstvo v oblasti občianskeho práva? Musel by zmeniť advokátsku komoru alebo poslať svojich klientov ku kolegovi?

39. Benátska komisia si je vedomá, že v niekoľkých európskych krajinách existujú špecializované advokátske komory pre advokátov, ktorí vykonávajú prax v určitej úzko profilovanej oblasti práva alebo pred konkrétnym súdom. Napríklad

v Nemecku majú advokáti vykonávajúci prax v občiansko-právnych veciach na Spolkovom súdnom dvore (*Federal Court of Justice*) vlastnú advokátsku komoru. Vo Francúzsku existuje osobitná advokátska komora pre advokátov vykonávajúcich prax pred *Conseil d'État* a na Kasačnom súde (*Court of Cassation*). Tieto špecializované advokátske komory však vznikli za veľmi špecifických historických okolností každej krajiny a v každom prípade sú tieto špecializované komory veľmi malé v porovnaní s veľkou „všeobecnou“ advokátskou komorou.

40. Spomínané samostatné advokátske komory sa nevenujú konkrétnym právnym veciam, ale skôr konkrétnym súdom na najvyššej úrovni. Najbežnejším modelom v Európe je mať jednotné advokátske povolanie a nemať povinnú špecializáciu advokátov. A dokonca aj v krajinách, kde sa špecializácia uznáva alebo vyžaduje de iure, vždy existuje národná zastrešujúca organizácia, ktorá združuje všetkých advokátov všetkých druhov a ktorá je zodpovedná za vypracovanie a presadzovanie spoločných profesijných štandardov.

41. Celkovo možno konštatovať, že hoci v niektorých krajinách existujú špecializované advokátske komory a hoci by takýto model mohol byť odôvodnený v špecifickom historickom kontexte daného právneho poriadku, podľa názoru Benátskej komisie je spravdla užitočné mať centrálny subjekt, ktorý zastupuje záujmy všetkých advokátskych komôr a všetkých advokátov v krajine a ktorý presadzuje rovnaké minimálne profesijné štandardy naprieč celou advokátskou komunitou. Ministerstvo a zákonodarca by mali starostlivo posúdiť možné praktické dôsledky vytvorenia špecializovaných advokátskych komôr predtým, ako sa budú ďalej uberať týmto smerom.

3.

Vytvorenie regionálnych advokátskych komôr

42. Najzreteľnejším kritériom fragmentácie systému samosprávy je geografické kritérium, keď sa pre advokátov vykonávajúcich prax v každom regióne vytvárajú samostatné advokátske komory. Výhodou tohto modelu je vytvorenie silnejších väzieb medzi advokátskou komorou a jej členmi. Uvedený model môže mať opodstatnenie najmä vo veľkých krajinách so značným počtom advokátov, kde existencia jednej národnej advokátskej komory môže byť na ujmu záujmom niektorých advokátov zo vzdialených oblastí, ktorí sa môžu cítiť odtrhnutí od vedenia centrálnnej advokátskej komory.

43. Napríklad v Nemecku sa historicky vytvorili regionálne advokátske komory v sídle vyšších krajských súdov a jedna advokátska komora pri Spolkovom súdnom dvore (*Federal Court of Justice*). Regionálne advokátske komory v Nemecku spravujú advokátske povolanie vo svojich príslušných regiónoch a zabezpečujú, aby regionálne záujmy ich členov na celoštátnej úrovni zastupovala Nemecká spolková advokátska komora (*German Federal Bar*). Nemecká spolková advokátska komora zastupuje záujmy všetkých nemeckých ad-

vokátskych komôr. Regionálne advokátske komory existujú aj v iných európskych spolkových krajinách (napríklad v Rakúsku).

44. Podobný model možno nájsť v menších krajinách, ktoré nemajú federálnu (spolkovú) štruktúru, napríklad v Slovinsku. Slovinská advokátska obec je menšia ako slovenská, ale advokátske povolanie v prvom prípade spravuje jedenásť regionálnych zhromaždení advokátov naprieč celou krajinou. Zastupovanie regionálnych záujmov zabezpečuje zastrešujúca organizácia v Ľubláne. V Grécku je advokátska profesia tiež spravovaná v podstate regionálnymi advokátskymi komorami.

45. Existencia viacerých regionálnych advokátskych komôr namiesto jednej národnej advokátskej komory by teda mohla byť prijateľným riešením v prípade, ak národná advokátska komora dostatočne nezastupuje regionálne záujmy, alebo ak má problémy so správou profesie v regiónoch. Ministerstvo spravodlivosti však argumentačne nepodložilo svoj názor, že regionálne záujmy nie sú Slovenskou advokátskou komorou dostatočne zastúpené. Zdá sa, že to tak nie je: hoci približne polovica všetkých slovenských advokátov má sídlo v Bratislave a sídlo SAK sa tiež nachádza v Bratislave, advokáti z regiónov sa aktívne podieľajú na práci SAK. Viac ako polovicu členov orgánov SAK tvoria advokáti z regiónov. Okrem toho v rámci SAK podľa jej slov funguje sieť regionálnych zástupcov a SAK organizuje pravidelné stretnutia Predsedníctva SAK s advokátmi v regiónoch.

46. Plán rozdelenia SAK na viaceré regionálne advokátske komory predstavuje niekoľko vážnych úskalí. V prvom rade a predovšetkým by mohli v dôsledku rozdelenia vzniknúť dodatočné finančné náklady v súvislosti s vytvorením nových administratívnych štruktúr, ktoré by musela hradiť advokátska obec. Zrušenie SAK by mohlo viesť k strate inštitucionálnej pamäte a trvalo by určitý čas, kým by sa regionálne advokátske komory stali plne funkčnými. Je tiež dôležité zabezpečiť, aby advokáti vykonávali prax a zriadili si kancelárie v rámci geografickej pôsobnosti advokátskej komory, ku ktorej patria. V opačnom prípade by sa mohli dať zapísať do advokátskej komory na jednom mieste a vykonávať prax na inom mieste, čo by mohlo viesť k taktizovaniu pri výbere súdu (*forum shopping*) a vyústiť do problému konkurenčného „znižovania nárokov“ (*race to the bottom*) (pozri bod 37 vyššie).

47. Najdôležitejšie je zabezpečiť, aby všetky regionálne advokátske komory mali podobné štandardy, pokiaľ ide o zápis do zoznamu advokátov, pravidlá profesionálneho správania a povinnosti atď. a aby sa tieto štandardy uplatňovali jednotne naprieč celou krajinou. Túto jednotnosť možno dosiahnuť dvoma spôsobmi.

48. Po prvé, jednotnosť by sa mohla dosiahnuť prostredníctvom väčšej miery štátneho dohľadu a menšej miery samoregulácie. V zásade je možné urobiť zákon o advokácii oveľa podrobnejším a kazuistickejším a odobrať advokátskym komorám právomoc rozhodovať o zápisoch do zoznamu ad-

vokátov, v disciplinárnych veciach atď. a preniesť túto právomoc na zákonný orgán mimo advokátskej obce alebo priamo na súdy. Do určitej miery ide o model, ktorý je predmetom skúmania v ďalšom texte – pozri odpoveď na prvú otázku formulovanú pani ministerkou. Sám o sebe tento model externej regulácie nie je v rozpore s medzinárodnou praxou. Benátska komisia však už skôr varovala pred „prílišnou reguláciou“ zo strany zákonodarcu a vyjadrila jasnú preferenciu samoregulácie (s výnimkou niektorých základných regulácií v zákone, ktoré vyžaduje princíp demokracie, princíp rovnosti a princíp právneho štátu). Komisia najmä uviedla, že „samoregulácia je najúčinnnejším a zároveň najprísnejším prostriedkom regulácie [advokátskeho] povolania“. Benátska komisia toto stanovisko opakuje v slovenskom kontexte: neexistujú dôkazy, že model samoregulácie na Slovensku nefunguje a že je potrebný väčší dohľad štátu.

49. Ďalším spôsobom zabezpečenia jednotných štandardov by bolo vytvorenie centrálného subjektu, ktorý by zastupoval všetky advokátske komory alebo všetkých advokátov v krajine. Tento subjekt by vypracoval spoločné pravidlá a dohliadal na ich dôsledné uplatňovanie – napríklad tým, že by slúžil ako odvolacia inštancia v disciplinárnych veciach, alebo by vykonával dohľad nad záležitosťami súvisiacimi s odbornými skúškami. Krajiny ako Rakúsko, Nemecko, Rumunsko, Bulharsko, Chorvátsko a Holandsko majú regionálne a národné advokátske komory, ale všetky sú súčasťou jedného a toho istého systému samoregulácie. Toto riešenie odporúča aj osobitný spravodajca OSN, ktorý uviedol, že „je vhodnejšie vytvoriť jednu stavovskú organizáciu regulujúcu advokátske povolanie“.

50. Funkcie takéhoto centrálného subjektu sa líšia v závislosti od krajiny. V niektorých starších európskych demokraciách s dlhoročnou tradíciou samoregulácie advokátskej profesie sa národné alebo federálne advokátske komory nezapájajú do správy profesie a sú iba zástupcami záujmov advokátskej obce. V tomto modeli sú regionálne advokátske komory nezávislé od národnej advokátskej komory a od seba navzájom a svoju činnosť (napríklad zápis do zoznamu advokátov, ukladanie disciplinárnych opatrení, vyčiarknutie zo zoznamu advokátov) vykonávajú na vlastnú zodpovednosť a v súlade s platnými právnymi predpismi. Úkony týchto regionálnych advokátskych komôr (napríklad nezapísanie do zoznamu advokátov, uložené disciplinárne opatrenia) sú potom predmetom súdneho preskúmania. Ide o model, v ktorom centrálna advokátska komora (alebo iná podobná zastrešujúca organizácia) plní v podstate reprezentatívne funkcie.

51. V mnohých krajinách s komunistickou minulosťou a relatívne nedávnym systémom samoregulácie preberajú národné alebo federálne advokátske komory úlohu koordinácie a dohľadu nad činnosťou regionálnych advokátskych komôr s cieľom zabezpečiť rovnaký vývoj regionálnych advokátskych komôr a rovnaké uplatňovanie profesijných štandardov. V tomto modeli centrálna organizácia kombinuje repre-

zentatívnu funkciu so silnou regulačnou funkciou a funkciou dohľadu. Vzhľadom na historický kontext by bolo na Slovensku prirodzenejšie zvoliť druhý model.

52. Ani druhý model však nie je bez nedostatkov. Existencia centrálného subjektu, ktorému by boli podriadené regionálne komory, predstavuje riziko predĺženia postupov a vytvorenia objemnejších a finančne nákladnejších štruktúr riadenia. Okrem toho by centrálny subjekt mal dostatočne reprezentovať advokátske povolanie. Preto zostáva praktická otázka – ak má zostať zachovaná centrálna organizácia (podobná SAK) so všetkými svojimi funkciami, má zmysel dodatočne vytvárať regionálne advokátske komory?

53. Celkovo možno konštatovať, že vytvorenie regionálnych advokátskych komôr alebo viacerých špecializovaných advokátskych komôr (popri „všeobecnej“ advokátskej komore) nie je samo osebe v rozpore s medzinárodnými štandardmi, ak sú splnené určité kritériá. Ak sa má vytvoriť niekoľko advokátskych komôr, nemali by medzi sebou súťažiť o advokátov, pretože takéto súťaženie môže viesť k oslabeniu profesijných štandardov. Okrem toho je potrebné zabezpečiť spoločné profesijné štandardy a ich jednotné uplatňovanie v celej krajine. To možno dosiahnuť buď znížením úrovne samoregulácie, čo Benátska komisia neodporúča, alebo zachovaním centrálnej organizácie zastupujúcej všetkých advokátov a všetky advokátske komory (podobnej SAK) s reprezentatívnu funkciu, regulačnou funkciou a funkciou dohľadu vo vzťahu k regionálnym (a/alebo špecializovaným) advokátskym komorám. V tomto prípade by sa mala dôkladne posúdiť potreba tohto systému, ako aj administratívne a finančné náklady spojené s existenciou takéhoto dvojstupňového systému samoregulačných orgánov.

4.

Úplné preskúvanie disciplinárnych rozhodnutí advokátskej komory NSS

54. Prvá otázka položená pani ministerkou sa týka možnej reformy disciplinárneho konania, ktoré sa vzťahuje na advokátov. Spočíva v tom, že sa disciplinárnemu senátu NSS zverí právomoc preskúmať rozhodnutia disciplinárneho orgánu advokátskej komory. Toto preskúvanie sa bude týkať skutkových a právnych otázok a bude ho vykonávať zmiešaný disciplinárny senát zložený z troch sudcov NSS a dvoch advokátov. Dvaja advokáti budú buď vymenovaní advokátskou komorou alebo vybraní zo zoznamu advokátov zostaveného advokátskou komorou.

55. Z Jedným z argumentov v prospech tohto riešenia je, že zrkadlovo kopíruje model preskúvania disciplinárnych vecí týkajúcich sa sudcov, prokurátorov a (potenciálne, keďže návrh zákona v tomto ohľade ešte nebol predložený) aj notárov a súdnych exekútorov. Benátska komisia však nevidí potrebu dokonalej symetrie v týchto veciach. Rôzne disciplinárne systémy môžu popri sebe existovať súčasne za predpokladu, že každý z nich samostatne zodpovedá ústavným zásadám a potrebám profesie.

56. Benátska komisia už skôr vyjadrila preferenciu, aby sa disciplinárne konania viedli v rámci samotnej advokátskej komory. Uvedené však nevyklučuje možnosť súdneho preskúvania disciplinárnych rozhodnutí alebo vedenia disciplinárneho konania nezávislým orgánom za predpokladu, že sa na ňom advokátska komora zúčastňuje; takéto súdne preskúvanie je dokonca žiaduce, pretože predstavuje dodatočnú záruku pre advokátov. Každý disciplinárny systém, ktorý spĺňa tieto dve podmienky (nezávislosť a dostatočná účasť advokátskej komory), by bol prijateľný.

57. Pokiaľ ide o nezávislosť, partneri, s ktorými sa spravodajcovia v Bratislave stretli, boli presvedčení, že NSS teoreticky aj prakticky funguje ako nezávislý súd. Pokiaľ ide o účasť advokátskej komory na rozhodovaní, tá je zabezpečená účasťou dvoch advokátov, ktorí zasadať v zmiešanom disciplinárnom senáte NSS. Benátska komisia má za to, že dvaja advokáti budú buď vymenovaní advokátskou komorou alebo vybraní zo zoznamu advokátov spracovaného advokátskou komorou. Títo dvaja advokáti by mali mať dostatočné skúsenosti a mali by byť vymenovaní transparentným spôsobom, ktorý vylučuje akúkoľvek svojvôľu. Mali by existovať dostatočné záruky ich nezávislosti a nestrannosti. V prípade splnenia týchto podmienok model navrhovaný pani ministerkou by bol v súlade s medzinárodnými štandardmi a osvedčenými postupmi.

58. Súčasný systém – so správnymi súdmi, ktoré majú iba obmedzenú právomoc preskúmať rozhodnutia správnych orgánov – je však tiež v súlade s medzinárodnými štandardmi. A aj keď nový systém nezničí nezávislosť advokátov a môže prípadne znížiť riziko korporativizmu, určite oslabí vplyv advokátskej komunity pri rozhodovaní o disciplinárnych veciach. V mnohých európskych krajinách rozhodujú o disciplinárnych opatreniach orgány advokátskej komory a súd môže preskúmať iba ich zákonnosť. Uvedené opätovne vyvoláva otázku, či je táto reforma opodstatnená alebo nie.

59. Najviditeľnejším prínosom tejto reformy je možné zrýchlenie disciplinárnych konaní. Súčasný štvorstupňový systém (DK – ODK – krajský súd – NSS) sa môže naozaj zdať príliš zdĺhavý a finančne nákladný a môže byť potrebné znížiť počet inštancií. Takéto zjednodušenie však možno dosiahnuť bez toho, aby bola NSS zverená pôsobnosť v plnom rozsahu preskúmať rozhodnutia disciplinárnych orgánov advokátskej komory. NSS si môže ponechať obmedzenú právomoc preskúvania, ktorá nebude zahŕňať de novo hodnotenie dôkazov a zisťovanie skutkového stavu, ako je to v súčasnosti (preskúvanie „kasačného“ typu), pričom preskúvanie dôkazov, zisťovanie podstatných skutočností a ich výklad zostanú v rukách samosprávneho orgánu.

60. Okrem toho, ako bolo zdôraznené vyššie, Benátska komisia odporúča nezrušiť národnú advokátsku komoru, a to ani v prípade, ak by sa mali vytvoriť regionálne/špecializované advokátske komory. Jednou z hlavných funkcií tejto národnej advokátskej komory by bolo zabezpečiť jednotné uplatňovanie disciplinárnych pravidiel. Na plnenie tejto fun-

kcie by národná advokátska komora musela preskúmať disciplinárne veci buď ako jediná inštančia alebo ako odvolacia inštančia predtým, ako sa dostanú na NSS. Ak by sa národná advokátska komora podieľala na vedení disciplinárnych konaní spolu s regionálnymi/špecializovanými advokátskymi komorami, zníženie počtu inšancií by nebolo také dramatické. V každom prípade by malo byť možné znížiť počet inšancií a zároveň zostať v rámci súčasného systému, v ktorom súdy vykonávajú len formálne preskúmanie zákonnosti rozhodnutí orgánov SAK.

61. Existujú aj ďalšie faktory, ktoré môžu znížiť užitočnosť návrhu pani ministerky. Predovšetkým nie je jasné, či je NSS pripravený zvládnuť nápor disciplinárnych vecí týkajúcich sa advokátov, keďže ich bude musieť skúmať de novo a nebude sa môcť opierať o zistenia disciplinárnych orgánov advokátskej komory. Do úvahy prichádza rozlišovanie medzi dôležitými vecami, v ktorých môžu byť uložené prísne sankcie (napr. trest vyčiarknutia zo zoznamu advokátov), proti ktorým by bolo možné podať odvolanie priamo na NSS, a menej závažnými vecami, ktoré môže rozhodnúť disciplinárny senát druhého stupňa vytvorený v rámci národnej advokátskej komory.

IV. Závery

62. Dňa 2. júna 2021 položila ministerka spravodlivosti Slovenskej republiky Mária Kolíková Benátskej komisii dve otázky týkajúce sa organizácie advokátskeho povolania v Slovenskej republike. Prvá otázka sa týkala možnosti vytvorenia niekoľkých advokátskych komôr namiesto jednej Slovenskej advokátskej komory (SAK). Druhá otázka sa týkala úlohy Najvyššieho správneho súdu SR (NSS) v disciplinárnych konaniach vedených proti advokátom.

63. Keďže Benátska komisia nebola požiadaná o posúdenie konkrétneho legislatívneho návrhu, ale bola požiadaná o posúdenie dvoch abstraktných otázok, hoci je výhodou, že je zapojená do reformného procesu v takom skorom štádiu, odpovede Benátskej komisie budú mať nevyhnutne skôr všeobecný charakter. Stanovisko by sa nemalo chápať ani ako bezvýhradný súhlas ani ako bezvýhradný nesúhlas s akýmkoľvek budúcim legislatívnym návrhom, ktorý môže pochádzať z dielne ministerstva.

64. Pokiaľ ide o obe otázky, návrh ministerstva zostáva v rámci prijateľných riešení. Je v súlade s medzinárodnými štandardmi a osvedčenými postupmi, aby v danej krajine existovalo viacero advokátskych komôr a aby bolo rozhodovanie o disciplinárnych veciach zverené do pôsobnosti zmiešaného senátu zloženého zo sudcov a advokátov. Dôvody tejto reformy však nie sú úplne jasné a navrhované riešenia musia poskytovať určité dodatočné záruky.

65. Pokiaľ ide o možnú fragmentáciu SAK, najväčším rizikom spojeným s vytvorením viacerých advokátskych komôr s dobrovoľným členstvom by bolo možné spolitizovanie

advokátskeho povolania v dôsledku súťaženia medzi komorami o členov a zníženie profesijných štandardov. Ak by sa slovenská vláda rozhodla postupovať týmto smerom, musela by tieto riziká riešiť prostredníctvom legislatívnych, regulačných, transparentných a zodpovednostných záruk a mechanizmov, ktoré zabezpečia dodržiavanie základných profesijných štandardov a hodnôt – nezávislosť, lojalita, mlčanlivosť, záväzok dodržiavať princípy právneho štátu a ústavu.

66. Vytvorenie niekoľkých špecializovaných advokátskych komôr alebo regionálnych advokátskych komôr je prijateľnejším riešením, ale predstavuje tiež vážne výzvy. Najdôležitejšie je zabezpečiť, aby existovali spoločné profesijné štandardy pre celú advokátsku profesiu a aby sa tieto štandardy uplatňovali jednotne na všetkých advokátov bez ohľadu na to, kde vykonávajú prax a na akú oblasť práva sa špecializujú.

67. Existujú dva spôsoby, ako dosiahnuť takéto spoločné štandardy/jednotnosť. V zásade možno jednotnosť dosiahnuť väčšou mierou štátneho dohľadu a menšou mierou samoregulácie advokátskej profesie, ale Benátska komisia takéto riešenie nepodporuje.

68. Alternatívnym spôsobom zabezpečenia jednotnosti by bolo mať centrálnu zastrešujúcu organizáciu zastupujúcu všetkých advokátov a všetky advokátske komory s regulačnou funkciou a funkciou dohľadu, ktorá by vypracovala spoločné pravidlá a dohliadala na ich uplatňovanie. Toto riešenie viac rešpektuje samosprávu advokátskej profesie.

69. Druhá otázka súvisí s návrhom pani ministerky zveriť NSS právomoc v plnom rozsahu preskúmať disciplinárne rozhodnutia týkajúce sa advokátov. Tento model je ako taký legitímny; je pozitívne, že disciplinárny senát NSS by bol zložený zo sudcov a advokátov. Napriek tomu by sa týmto návrhom znížil rozsah samosprávy advokátskej profesie a nie je úplne jasné, aké výhody by to prinieslo. Ak je cieľom znížiť počet stupňov disciplinárneho konania a urýchliť ho, možno to dosiahnuť v rámci súčasného systému, v ktorom sa preskúmanie správnymi súdmi obmedzuje na otázky zákonnosti. Okrem toho nie je jasné, či je NSS pripravený prevziať nové funkcie.

70. Je veľmi dôležité, aby sa do akejkoľvek ďalšej diskusie o výhodách a nevýhodách týchto návrhov zapojili zástupcovia advokátskej obce a sudcovia. Benátska komisia je naďalej k dispozícii slovenským orgánom v prípade potreby akejkoľvek ďalšej súčinnosti v tejto veci a je pripravená poskytnúť svoje odborné znalosti, ak sa vyššie analyzovaný návrh pretaví do legislatívneho návrhu.

Správu predkladáme v plnom znení v preklade z pôvodného anglického oruginálu. Správa je krátená len o vysvetlivky a odvolania v poznámkach pod čiarou.

Celé znenie správy v anglickom či slovenskom jazyku nájdete na webovej stránke SAK.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Povinnosť advokáta zdržať sa poskytovania právnych služieb počas prerušenia výkonu advokácie

Advokát, ktorý v období pozastavenia výkonu advokácie prevezme od klienta peňažné zálohy za právne služby, spočívajúce v právnom zastúpení klienta v konaní o správnej žalobe, vedenej na krajskom súde, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 ZoA, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 9 ods. 1 písm. a) ZoA.

Rozhodnutie I. disciplinárneho senátu SAK z 15. januára 2018,
sp. zn. DS I-5/2017:662-2017

Dotknuté ustanovenie:

- § 9 ods. 1 písm. a) zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v platnom znení (ďalej len „ZoA“)

Rozhodnutím I. disciplinárneho senátu SAK z 15. januára 2018, sp. zn. DS I-5/2017:662-2017 bola disciplinárne obvinená advokátka (ďalej len „DO advokátka“)

uznaná za vinnú

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 ZoA, pretože zavinené závažným spôsobom porušila povinnosti advokáta podľa § 9 ods. 1 písm. a) ZoA,

tým, že

prijala v období od 20. 7. 2016 do 19. 9. 2016 od pani A. B. peňažné zálohy na právne služby v právnej veci evidovanej pod vlastným číslom, a ktoré mali spočívať v jej právnom zastúpení v administratívnom spore na krajskom súde, hoci mala v čase od 5. 2. 2016 do 7. 12. 2016 podľa § 8 ods. 2, písm. c) a d) ZoA výkon advokácie pozastavený,

za čo jej bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) ZoA disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške **1 000 eur**.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola DO advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške 480 eur v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Podľa výpisu z matriky Slovenskej advokátskej komory mala DO advokátka pozastavený výkon advokácie od 5. 2. 2016 do 7. 12. 2016.

Dňa 24. 1. 2017 bola SAK doručená žiadosť krajského súdu, obsahom ktorej bola žiadosť o poskytnutie informácie ohľadom pozastavenia výkonu advokácie DO. Z odôvodnenia rozsudku vo veci vedenej na krajskom súde je zrejmé, že žaloba sťažovateľky ako žalobkyne bola spísaná dňa 21. 7. 2016 a odoslaná krajskému súdu poštou dňa 1. 8. 2016. Podaním zo dňa 2. 12. 2016 sťažovateľka oznámila súdu, že DO zrušila splnomocnenie na zastupovanie v konaní, z čoho možno vyvodiť, že sťažovateľka sa po celú dobu trvania zastúpenia domnievala, že je v konaní zastúpená advokátkou aktívne vykonávajúcou činnosť. Krajský súd mal za preukázané, že žalobu spísal a podal na súd advokát, ktorý nebol v čase podania žaloby oprávnený poskytovať právne služby podľa ZoA. Tvrdenie DO, že A. B. DO poučila o tom, že v danom čase poskytuje služby iba ako realitná kancelária, neobstojí. DO podľa vlastných tvrdení upozornila v danom čase na túto skutočnosť klientku prostredníctvom C. D., ktorý mal byť v tom čase splnomocnený zastupovať pani A. B. Osoba oprávnená vykonávať služby realitnej kancelárie na základe živnostenského oprávnenia však nie je oprávnená vykonávať tiež právne služby. V súlade s § 1 ods. 3 ZoA právne služby na území SR poskytujú advokáti, ako aj ďalšie fyzické osoby a právnické osoby uvedené v § 30 písm. b), c), d), e) a i) ZoA. Disciplinárne obvinená nepredložila v konaní žiadny dôkaz o tom, že sťažovateľa poučila o skutočnosti, že má prerušený výkon advokácie, avšak DO v danom čase nebola oprávnená pre-

vziať zastupovanie klientky v danom spore, pretože Súdny správny poriadok výslovne v § 49 ods. 1 uvádza povinné zastúpenie žalobcu výlučne advokátom. Disciplinárne obvinená teda nebola oprávnená prevziať zastupovanie klientky v danom spore ani v prípade, ak by klientku skutočne poučila o tom, že má pozastavený výkon advokácie, pretože pre pozastavený výkon advokácie nemohla konať v prospech klienta a v súlade s jeho záujmom.

Podľa názoru senátu si DO musela byť vedomá, že klientka, pani A. B. nemala dôvod spochybňovať skutočnosť, že DO pracuje ako činná advokátka, a to z viacerých dôvodov. Jednak z dvoch samostatných informačných tabúl označujúcich umiestnenie jej kancelárie pred vstupom do budovy vyplýva, že DO má oprávnenie poskytovať služby advokácie aj služby realitnej kancelárie. Jednak sťažovateľka sa na DO obrátila, aby DO zastupovala sťažovateľku ako žalobkyňu v administratívnom spore vedenom na krajskom súde, teda vo veci, kde sa v súlade s § 49 ods. 1 Správneho súdneho poriadku vyžaduje povinné zastúpenie žalobcu advokátom a na daný prípad nemožno aplikovať vo vzťahu k DO § 51 ods. 2 Správneho súdneho poriadku. DO vystavila sťažovateľke niekoľko príjmových pokladničných dokladov, kde ako príjemca finančných súm vystupuje advokátska kancelária DO, pričom súčasne účelom platieb je úhrada záloh na právne služby alebo na trovy.

Disciplinárny senát tiež považoval pri rozhodnutí za potrebné poukázať aj na porušenie tých zákonných ustanovení – § 18 ods. 2 a 3 ZoA a § 3 AP SAK, ktoré nie sú Revíznou komisiou SAK DO kladené za vinu, no DO sa ich porušenia dopustila a sú disciplinárnym senátom vnímané ako priťažujúce okolnosti.

Senát vidí porušenie týchto ustanovení v tom, že DO prevzala zastupovanie klienta v čase, kedy mala pozastavený výkon advokácie a opakovane od klienta prijala finančné zálohy za právne služby, ktoré však nebola oprávnená poskytnúť. Disciplinárne obvinená napriek pozastaveniu výkonu advokácie voči klientovi vystupovala ako činná advokátka, svoju kanceláriu mala aj v čase pozastavenia výkonu advokácie označenú ako advokátsku kanceláriu, zálohy na právne služby preberala od klienta ako advokátka, súhlasila s vypracovaním a podaním žaloby v správnom konaní, v ktorom Súdny správny poriadok vyžaduje povinné zastúpenie žalobcu advokátom. DO tak voči sťažovateľke nepostupovala čestne, uviedla ju do omylu ohľadom možnosti jej zastupovania v správnom konaní a dokonca prijala od sťažovateľky za zastupovanie preddavky na právne služby a na trovy v celkovej výške 1 700 eur, čím zneužila dôveru klientky. Zastupovanie v administratívnom spore navyše prevzala v čase, kedy si musela byť vedomá, že nie je možné žalobu podať v zákonnej lehote, lebo táto uplynula už v roku 2015. DO teda porušila svoje povinnosti závažným spôsobom.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková, advokátka

Pýta(j)te sa predsedníctva

Akým spôsobom má advokát preukázať, že skutočne venoval klientskej veci počet hodín, ktorý uviedol vo vyúčtovaní pre klienta, keď klient tieto hodiny rozporuje?

Akým spôsobom možno nahlásiť komore neplatiaceho klienta za účelom jeho zápisu do zoznamu dlžníkov, resp. osôb odmietajúcich uhradiť advokátsku odmenu?

K otázke č. 1

Na preukázanie počtu hodín venovaných klientskym veciam možno použiť viaceré dôkazy, pričom na tieto účely je možné použiť internú evidenciu a samotný výstup, ktorý bol klientovi predložený, a to na porovnanie rozsahu a výsledku práce vo vzťahu k počtu vykonaných (vyfakturovaných) hodín.

Vzťah klienta a advokáta je založený na vzájomnej dôvere. Práca s klientom a budovanie dôvery klienta k advokátovi patrí do základnej výbavy advokáta. Ak klient odmieta advokátovi uhradiť odmenu, o sporoch v týchto prípadoch majú právomoc rozhodovať sudy, kde bude tiež vecou dokazovania, či čas účtovaný bol aj reálne vykonaný pri práci.

K otázke č. 2

Na webovej stránke Slovenskej advokátskej komory www.sak.sk v privátnej sekcii stránky v časti *Užitočné informácie – Zoznam klientov neplatiacich odmenu* má advokát možnosť takeého klienta označiť. Záznam je možné modifikovať podľa stavu veci, resp. stavu úhrady zo strany klienta.

Už vám neuniknú žiadne informácie!

Dôležité informácie a aktuality z diania v advokácii a na komore nájdete na našich sociálnych sieťach:

www.facebook.com/advokatinavasejstrane
pridajte sa do uzavretej skupiny pre advokátov
Advokáti spolu - SAK

www.linkedin.com/company/sak-sk
sledujte aj našu oficiálnu stránku na profesnej
sieti LinkedIn

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Nečinnosť advokáta vo veci klienta

Je disciplinárnym previnením, ak advokát ako zástupca klienta zostane v jeho veci nečinným.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disc. komisie ČAK z 19. mája 2017, sp. zn. K 39/2016¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1, 2, 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1, 2 a čl. 9 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení; § 6 ods. 1 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK schváleného konferenciou advokátov 11. júna 2021

Disciplinárne obvinený JUDr. M. P., Ph.D., advokát, sa dopustil disciplinárneho previnenia,

tým, že

potom, čo dňa 27. 10. 2011 uzavrel s V. R. zmluvu o poskytovaní právnych služieb, ktorej predmetom bolo zastupovanie J. Š. v konaní, vedenom na okresnom súde o zaplatenie 17 507 Kč s prísl., a týmto súdom bol riadne upovedomený o termíne konania pojednávania, nariadeného na deň 20. 4. 2015, sa na toto pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, ktorý vyznel pre V. R. nepriaznivo, bez ospravedlnenia nedostavil a potom, čo sa s V. R. dohodol, že proti rozsudku podá v jeho zastúpení odvolanie, a potom, čo mu bol doručený rozsudok okresného súdu z 20. 4. 2015, o doručení tohto rozsudku ani o plynutí odvolacej lehoty V. R. neinformoval, s obsahom rozsudku ho nezoznámil a sám odvolanie proti nemu nepodal, v dôsledku čoho rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 5. 6. 2015,

čím porušil

§ 16 ods. 1, 2, § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1, 2 a čl. 9 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **pokuta** vo výške **100 000 Kč**.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny senát na základe vykonaných dôkazov konštatoval, že disciplinárne obvinený prevzal dňa 27. 10. 2011 právne zastúpenie V. R. v konaní, vedenom na okresnom súde, a že sa disciplinárne obvinený na pojednávanie nariadené na deň 20. 4. 2015 bez ospravedlnenia nedostavil. Disciplinárny senát ďalej dospel k jednoznačnému záveru o tom, že hoci mal disciplinárne obvinený povinnosť proti doručenému rozsudku v uvedenej veci podať odvolanie, toto v zákonnej lehote nepodal.

V tejto súvislosti disciplinárny senát nepovažoval za dôvodnú obhajobu disciplinárne obvineného, ktorú urobil v doplnenom konaní, že nemal povinnosť odvolanie proti rozsudku podať, pretože v dôsledku toho, že jeho klient mu nezaplatil požadovanú zálohu na zastúpenie, došlo k ukončeniu právneho zastúpenia klienta, a teda nemal povinnosť odvolanie podať.

Disciplinárny senát v tejto súvislosti zdôrazňuje, že aj keby skutočne došlo k ukončeniu právneho zastúpenia klienta v tejto veci, mal disciplinárne obvinený povinnosť proti doručenému rozsudku podať odvolanie z toho dôvodu, že aj po skončení právneho zastúpenia klienta je povinný urobiť neodkladné úkony tak, aby neboli poškodené záujmy klienta v tomto konaní. Bolo nepochybne zistené disciplinárnym senátom, že disciplinárne obvinený svojho klienta o doručení rozsudku v uvedenej veci a o priebehu odvolacej lehoty neinformoval, a teda ani nedal možnosť svojmu klientovi, aby podal odvolanie do rozsudku sám.

Disciplinárny senát v tomto prípade dospel k záveru, že disciplinárne obvinený porušil svoje povinnosti advokáta stanovené mu v § 16 ods. 1, 2 a § 17 zákona o advokácii v spojení s článkom 4 ods. 1, 2 a článku 9 ods. 1 etického kódexu.

Ďalej disciplinárny senát posudzoval, či protiprávne konanie disciplinárne obvineného dosahuje takú mieru zavinenia, že je možné takéto konanie hodnotiť ako disciplinárne previnenie. Podľa názoru disciplinárneho senátu závažnosť porušenia právnych povinností disciplinárne obvineným v danej veci dosahuje vysoký stupeň zavinenia, potrebný na naplnenie všetkých znakov disciplinárneho previnenia.

Prí úvahe o druhu disciplinárneho opatrenia, disciplinárny senát vychádzal zo zistení z výsluchu disciplinárne obvineného o jeho osobných a majetkových pomeroch. Disciplinárny senát zvažoval na jednej strane veľmi vysoký stupeň porušenia právnej povinnosti advokáta a na strane druhej potom jeho osobné pomery a okolnosti, za ktorých k porušeniu právnej povinnosti došlo. Disciplinárne obvinenému prirážala skutočnosť, že sa disciplinárneho previnenia do-

pustil opakovane, a najmä, že sa nesnažil vzniknutý následok porušenia právnej povinnosti v spolupráci s klientom odstrániť. Disciplinárny senát preto ako primerané disciplinárne opatrenie, vyjadrujúce mieru porušenia povinností disciplinárne obvineným, uložil disciplinárne obvinenému disciplinárne opatrenie peňažnú pokutu vo výške 100 000 Kč, zodpovedajúce majetkovým pomerom a príjmovým schopnostiam disciplinárne obvineného.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

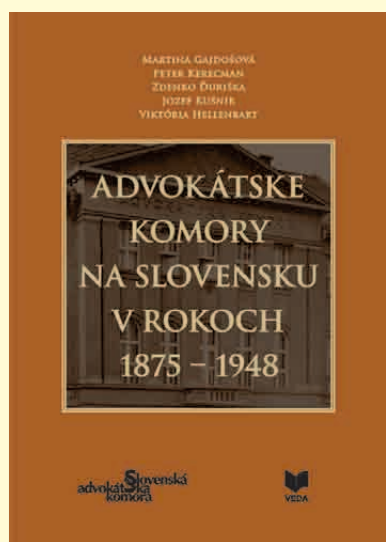
Poznámka

1 Preložené a spracované podľa Syka, J.: **Z kárné praxe.**
In: Bulletin advokacie, č. 9/2017, s. 63 – 64.

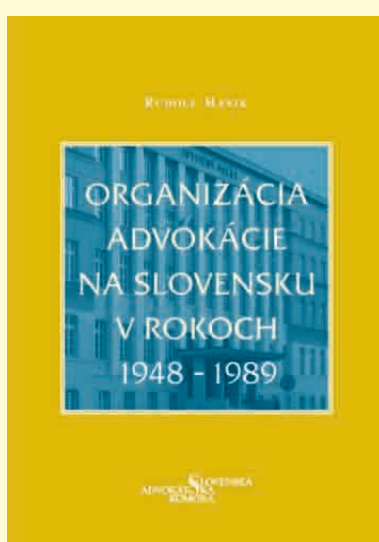
Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátka

Tri zväzky o histórii advokátskych komôr

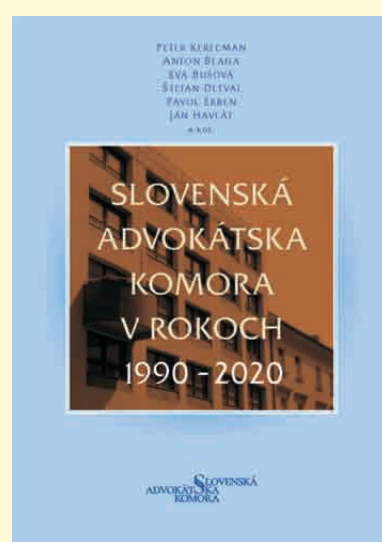
Slovenská advokátska komora vydala reprezentatívnu sériu troch publikácií v pevnej väzbe, ktoré mapujú históriu advokácie na území Slovenska. Ide o prvé komplexné spracovanie tejto témy u nás doplnené množstvom fotografií, faksimílií a prehľadných tabuliek. Súčasťou je aj biografický slovník osobností advokácie.

24,- vrátane DPH

20,- vrátane DPH

25,- vrátane DPH

Záujemcovia o kúpu kontaktujte:
PhDr. Ondrišová – 02 204 227 28 ondrisova@sak.sk
Darina Stračinová – 02 204 227 26, stracinova@sak.sk

Všetky tri publikácie spolu ako balík za zvýhodnenú cenu!

59,- vrátane DPH

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 10/2020 českého Bulletinu advokacie

Namiesto tradičného úvodníku je v prvom „posnemovom“ čísle uverejnené poďakovanie JUDr. Antonína Mokrého už bývalému predsedovi ČAK Vladimírovi Jirouskovi.

Časť **Aktuality** prináša kompletne výsledky volieb do orgánov ČAK, ktoré sa konali na 8. sneme ČAK. Ďalej obsahuje informáciu, že ČAK stanovila jasné kritériá na zápis zahraničných žiadateľov do zoznamu advokátskych koncipientov.

Časť **Z judikatúry** obsahuje ■ **Nález Ústavného súdu ČR z 28. 6. 2021, sp. zn. II. ÚS 671/21** k právu na prístup k súdu a elektronický podpis, ktorého platnosť nemožno overiť, ktorý hovorí, že *ak všeobecný súd nesplní povinnosť informovať odosielateľa o tom, že podanie, ktorým sa navrhovateľ domáha súdnej ochrany je opatrené elektronickým podpisom, ktorého platnosť nemožno automaticky overiť, porušuje jeho právo na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Charty*; ■ **Rozsudok Najvyššieho správneho súdu ČR z 21. 5. 2021, č. j. 6 Ao 22/2021-44**, k preskúmaniu opatrení pri epidémii alebo nebezpečenstve jej vzniku z pohľadu pandemického zákona a zákona o ochrane verejného zdravia. *Opatrenia pri epidémii alebo nebezpečenstve jej vzniku podľa § 69 ods. 1 písm. b) zák. č. 258/2000 Zb. o ochrane verejného zdravia možno vydať iba vtedy, ak je ich cieľom zákaz či obmedzenie styku skupín fyzických osôb podozrivých z nákazy. Nedá sa pritom predpokladať, že osobou podozrivou z nákazy je bez ďalšieho každý*; ■ **Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 15. 7. 2021 v spojených veciach C-804/18 a C-341/19, WABE a MH Müller Handel** k zakazu nosiť na pracovisku viditeľnú formu svojho presvedčenia. *Zákaz nosiť na pracovisku akúkoľvek viditeľnú formu vyjadrenia politického, filozofického alebo náboženského presvedčenia môže byť odôvodnený potrebou zamestnávateľa prezentovať sa voči zákazníkom neutrálnym spôsobom, alebo predchádzať spoločenským konfliktom. Toto odôvodnenie však musí zodpovedať skutočnej potrebe zamestnávateľa*; ■ **Rozsudok Veľkého senátu ESĽP z 25. 5. 2021 vo veci Big Brother Watch a ostatní v. Spojené kráľovstvo [GC], sťažnosti č. 58170/13, 62322/14, 24969/15** k hromadnému sledovaniu elektronickej komunikácie osôb spravodajskými službami.

Rubrike **Z odbornej literatúry** obsahuje recenzie publikácií *Zákoník práce: Komentár s judikatúrou podľa stavu k 7. květnu 2021* (A. Kottbauer, L. Jouza, P. Hušková, V. Sládek, H. Úlehlová, J. Vácha), *Zákon o znalcích. Komentář* (L. Dörfel, M. Lehká, R. Visinger, A. Krysl), *Kriminologie* (J. Jelínek a kol.), *Kolektivní správa v kontextu moderních technologií* (L. Smolka), *Náhradní mateřství v českém právu a související otázky* (J. Sivák). *Právní dějiny mimoevropských zemí (stručný nástin)* (S. Balík, S. Balík ml., S. Balík jr.).

Časť **Z kárnej praxe** obsahuje ■ **Rozhodnutie kárneho senátu ČAK z 20. 9. 2019 v spojení s rozhodnutím odvolacieho senátu z 24. 2. 2021, sp. zn. K 16/2018** k neplneniu povinnosti školiteľa. *Obvinená advokátka sa dopustila kárneho previnenia tým, že ako školiteľka pripustila, aby jej advokátska koncipientka na základe neplatného substitučného splnomocnenia požiadala úrad o nahliadnutie do spisu, a ďalej mimo svoju právnu prax na základe plnej moci v zastúpení ako obecný splnomocnenec nazrela do spisu v rámci správneho konania a zaobstarala kópiu z tohto spisu*; ■ **Rozhodnutie kárneho senátu ČAK z 12. 2. 2021, sp. zn. K 105/2010** k nevyúčtovaniu právnych služieb. *Advokát sa dopustil previnenia tým, že ako právny zástupca sťažovateľa prijal na svoj účet čiastku predstavujúcu plnenie poskytnuté sťažovateľovi na náhradu škody a sumu predstavujúcu náhradu trov konania. Prijatú sumu sťažovateľovi nevyplatil, pričom ju bez súhlasu sťažovateľa jednostranne započítal proti svojej pohľadávke z titulu odmeny za právne služby a ani napriek opakovaným výzvam sťažovateľa mu sumu nevydal. Zároveň po tom, ako bol sťažovateľom vyzývaný na riadne vyúčtovanie sumy predstavujúcej náhradu nákladov, to neurobil.*

Príspevky z právnej teórie a praxe:

prof. JUDr. Luboš Tichý

Ke dvěma základním otázkám odpovědnosti za škodu způsobenou budovou

Problematika zasluhující si pozornost sú väčšinové názory na charakter tejto zodpovednosti, ktorú považujú za najprísnejšiu formu objektívnej zodpovednosti, teda za zodpovednosť absolútnu. Autor považuje tento prístup za nesprávny.

JUDr. Radim Kříž, Ph.D.

Statusová otázka právní úpravy působnosti valné hromady akciových společností

Príspevok sa zaoberá otázkou dispozitívnosti noriem právnej úpravy akciovej spoločnosti vo vzťahu k statusovej otázke s prihladnutím na pôsobnosť valného zhromaždenia akciovej spoločnosti, a to predovšetkým po novelizácii zákona o obchodných korporáciách účinnnej od 1. 1. 2021.

doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.

K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu

Po dosiaľ poslednej novelizácii *Třetího řádu* môže prokurátor od 1. 10. 2020 označiť obvineného za spolupracujúceho nielen v obžalobe, ale po novom tiež v dohode o vine a treste. V článku sa autor zaoberá niektorými aktuálnymi problémami objavujúcimi sa v praxi pri uplatňovaní tohto inštitútu.

JUDr. Miroslav Sedláček, Ph.D., LL.M., Mgr. Dominik Matuška

Pokyn zajištěného věřitele v insolvenčním řízení

Autori rozoberajú pravidlá pre pokyny udeľované zaisteným veriteľom osobe s dispozičným oprávnením k správe či speňaženiu predmetu zaistenia – pre výšku nákladov na správu či zaistenie, postupy pri väčšom počte zaistených veriteľov, pri popretí pohľadávky a pod.

Mgr. Alexandra Donevová

Kancelária SAK

Lawyers + Exchange = Lawyex

Slovenská advokátska komora sa zapojila do projektu medzinárodnej výmeny advokátov s názvom LAWYEREX, ktorého cieľom bola realizácia krátkodobých výmenných stáží začínajúcich mladých advokátov v Európskej únii v priebehu rokov 2019 – 2020.

Hoci kvôli pandémie sa koncept projektu musel zmeniť, aj v novom šate ponúkol účastníkom medzinárodný networking a hodnotné informácie.

Dňa 5. novembra 2021 sa uskutočnil posledný z webinárov projektu LAWYEREX, tentoraz v réžii Slovenskej advokátskej komory. Seminár mal dobrú účasť, prezentovalo sa viac ako 30 účastníkov zo všetkých partnerských krajín – Grécka, Talianska, Španielska, Cypru, Poľska, Francúzska, Rumunska a Českej republiky.

Koordinátorom projektu je *European Lawyers Foundation* – ELF (Nadácia európskych advokátov) a projekt je z veľkej časti spolufinancovaný Európskou komisiou.

Pandémia neumožnila pokračovať v konaní zahraničných stáží pre advokátov (bolo ich len niekoľko, SAK vyslala a prijala 2 advokátov), Európska komisia však schválila premenu projektu na on-line webináre organizované partnerskými komorami, ktoré medzinárodným účastníkom predstavili právny poriadok danej krajiny. Podmienkou Komisie bolo, aby sa zachoval interaktívny rozmer projektu. Každý webinár bol preto len pre obmedzený počet účastníkov, aby sa aj v on-line priestore umožnila aktívna spolupráca účastníkov na prípadových štúdiách, ktoré nasledovali po prednáškach.

Úlohy moderátorky webinára sa zhostila riaditeľka odboru medzinárodných vzťahov SAK **Michaela Chládeková**. Po úvodnom privítaní vo svojej prezentácii predstavila advokáciu na Slovensku a Slovenskú advokátsku komoru. Poskytla aj prehľad podmienok pôsobenia euroadvokátov na Slovensku a praktické informácie, ktoré sa účastníkom v budúcnosti môžu zísť – ako postupovať pri príležitostnom poskytovaní právnych služieb na Slovensku a pri zápise do zoznamu usadených euroadvokátov,

Po všeobecnej úvode dostali priestor traja slovenskí rečníci, ktorí počas približne 30-minútových prednášok predstavili 3 odborné témy.

Doc. JUDr. Zuzana Mlková Illýová, PhD. predstavila právny rámec z historického a štátoprávneho hľadiska a následne aj slovenský justičný systém. Vybrané inštitúty z oblasti slovenského civilného práva priblížila **JUDr. Ing. Zuzana Hnatová, LL.M.**, ktorá sa zamerala na špecifiká, s ktorými sa advokáti môžu stretnúť na Slovensku. Trestnému právu procesnému sa venoval **JUDr. Lukáš Michalov, PhD.**, ktorý otvoril aj diskusiu na tému restoratívnej justície.

Všetci traja rečníci svoju prednášku doplnili prezentáciou, ktorá pomohla udržať si prehľad v prednášanej téme. Každá z nich bola totiž veľmi široká a prednášajúci sa do vyčleneného času snažili vložiť čo najviac faktických informácií. Účast-

níci ocenili, že sa dozvedeli aj o konkrétnych problémoch, s ktorými sa slovenskí kolegovia stretávajú v aplikačnej praxi, alebo o niektorých „medzerách“, či nedostatkoch v legislatívnej oblasti.

Posledná hodina webinára bola venovaná interaktívnemu workshopu. Účastníci boli rozdelení do 3 skupín (v on-line prostredí sa na to využili tzv. break-out rooms) tak, aby v každej bolo pestré zastúpenie advokátov z partnerských komôr. Každú zo skupín viedol jeden z prednášajúcich, ktorý účastníkom zadal prípadovú štúdiu. Kolegovia v skupinách najskôr dostali priestor krátko sa predstaviť, následne ostatným vysvetlili riešenie prípadovej štúdie z pohľadu svojej krajiny a konfrontovali to so slovenským hosťom.

S účastníkmi sa rozlúčil a za realizáciu projektu poďakoval podpredseda SAK **doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.** Na záver za spoluprácu poďakoval aj zástupcu koordinátora projektu, nadácie ELF, **Vasileios Stathopoulos**. Informoval, že v uplynulých týždňoch Európska komisia rozhodla o udelení grantu tretej série výmenných stáží pre advokátov – projekt LAWYEREX II, ktorý nasleduje po projektoch MULTILEX a LAWYEREX. Ako povedal, „už je vidieť svetlo na konci tunela pandémie COVID-19“ a tak ELF dúfa, že v roku 2022 bude možné ďalší projekt spustiť opäť v prezenčnej forme výmenných stáží. Keďže Slovenská advokátska komora je opäť partnerom projektu, už teraz vás srdečne pozývame zapojiť sa a využiť možnosť prežiť dva týždne v advokátskej kancelárii inej krajiny Európskej únie.

Mgr. Lucia Strečanská

Odbor medzinárodných vzťahov SAK

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Hľadáme obraz advokáta a spravodlivosti v slovenskej literatúre

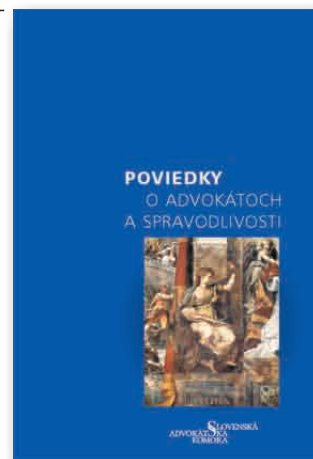
Poviedky o advokátoch a spravodlivosti.

Bratislava : Slovenská advokátska komora, 2021, 334 s. ISBN 978-80-99913-06-7

Slovenská advokátska komora vydala ďalšiu knihu pre advokátov. V predslove predsedu SAK, Viliama Karasa, nachádzame účel – vydanie výberu poviedok slovenských autorov viažucich sa na postavu a prácu advokáta, a to ako jeden prostriedok na odovzdávanie tradícií a hodnôt povolania ďalšej generácii.

Za vznikom knihy stojí **Peter Kerecman**, advokát, ktorý sa téme histórie advokácie i širším kultúrnym vplyvom významných advokátov – spisovateľov publikačne venuje celé desaťročie (samozrejme, popri iných výsostne právnických témach). Jeho záber sa preto postupne posunul ďalej, do obrazu advokáta v našej literatúre. V doslove *Advokát v slovenskej literatúre* opisuje cca 120 postáv advokátov a koncipientov – od advokátov zemanov, advokátov ako nositeľov deja v národných témach predprevratových aj poprevratových, ako nositeľov deja zvyčajne sociálne témy, i všeobecne spoločenské témy, cez socialistických advokátov až po súčasnosť, a to približne v stovke diel slovenských autorov od konca 19. storočia (prítom vyberá „z nepochybne väčšieho množstva diel“). Prirodzene, opisuje v dejových skratkách nielen advokáta a advokátskeho koncipienta, ale aj sudcu, notára, podnotára, študenta práv, štátneho žalobcu, vyšetrovateľa, osoby zúčastnené na súdnom pojednávaní, atď.

Výber konkrétnych poviedok o advokátoch a spravodlivosti od slovenských spisovateľov bol finalizovaný – s cieľom vybrať to najcennejšie aj z literárneho hľadiska – v spolupráci s literárnou vedkyňou **Janou Kuzmíkovou** z Ústavu slovenskej literatúry SAV, ktorá pridala svoju štúdiu *Obraz advokáta v modernistickej literatúre*. Zvýraznila, že „sebavedomá spoločnosť podnecuje sebareflexiu, aj tú z literatúry, pretože ju potrebuje pre svoj rozvoj“ (s. 287). Vo svojej štúdii prišla k niektorým záverom, pričom analyzovala poviedky v členení od spisovateľov – neadvokátov (neprávnikov) a od spisovateľov – advokátov, pred rokom 1918 a po vzniku Československa. Potvrdila tušený fakt, že obraz advokáta v literatúre závisí predovšetkým od autora, akokoľvek, spisovateľa – neprávnicki napospol považujú „právnik ako status so závažnou spoločenskou úlohou“ (s. 293). Na druhej strane advokáti – spisovatelia píšuci o advokátoch a ďalších právnikoch neredukujú charakteristiku právnik na jeho spoločenský profil, ale majú širší záber na „literárno-estetické modelovanie“ (s. 299).

K samotným vybraným poviedkam: do výberu z výberu je vložených 23 próz od 11 autorov vzniknutých v rokoch 1898 – 1946. Tí, čo poznajú našich právnikov (i advokátov) – spisovateľov, akiste čakajú, že poviedky budú rámcované Janom Jesenským a Ivanom Horváthom. Samozrejme, pridala sa k nim aj Ján Poničan. Zo spisovateľov – neprávnikov, ale vždy s istými väzbami na právnikov, sa tu ocitli Tido J. Gašpar, Milo Urban, Ján Čajak, Jozef Gregor Tajovský, Ladislav Nádaši-Jégé, Albert Martiš, Gustáv Maršall-Petrovsky a Peter Jilemnický – ako vidno, aj všeobecne známi a uznávaní spisovatelia, aj takí, ktorých si nepamätáme z hodín slovenskej literatúry.

Nepôjdem do podrobností, no prezradím, že čitateľa čaká veľa poézie – i keď ide o prózu. Ťažko definovať, čo musí byť v umelcovej duši, aby jeho dielo pretrvalo a aj po desaťročiach sa dobre čítalo. To si dopĺňa čitateľ. Čitateľ dostáva vskutku krásnu literatúru, z ktorej si skladá obraz advokáta a všeobecne právnik a súdobé predstavy o práve a spravodlivosti.

Pre čitateľa – právnik je jasné, že ak si má čítať o právnikovi – o advokátovi – a o spravodlivosti, najistejší pohľad vidí očami spisovateľa – právnik, spisovateľa, ktorý právo zažil zblízka, ktorý právo robil ako svoje povolanie. Verí mu aj v jednotlivostiach, vie si priblížiť cez jeho text realie (dnes už) právnych dejín i podrobnosti každodennej pracovnej rutiny, procesné kroky, vzťahy naprieč právnickými povolaniami, vzťahy k štátnej moci, prácu so spisom, komunikáciu s klientom, atď. Popritom spisovateľovi uznáva pre jeho príbeh autorskú licenciu. Pre čitateľa – právnik je dielo od spisovateľa – právnik o práve, právnikoch a spravodlivosti svojím spôsobom blízke, rozumie mu. Práve takáto čitateľsko – autorská právnická vzájomnosť mu dotvára pohľad na dej, vstupuje doňho z prostredia, ktoré dôverne (v obmenách dnešného dňa) pozná a nechá sa obohatiť literárnym zážitkom.

Ak čitateľ – právnik číta dielo od spisovateľa – neprávnik, dotýkajúce sa svojím dejom, dialógmi, či okolnosťami právnikov, práva a spravodlivosti, vie, že od neho nečaká pohľad právnik. Ale vie si ho dotvoriť. Veď v umení sú večnými témami láska a nenávisť, i žiarlivosť, bohatstvo a chudoba, duchaplnosť a zadubenosť, pravda a lož, spravodlivosť a nespravodlivosť, dobro a zlo, vina a trest, hľadanie a obhajova-

nie ideálu, hodnoty sveta pozemského a toho nad ním. Týmto témam rozumie každý. Ale právnik trochu inak. Čitateľ – právnik má pre témy jemne či tuho prepletené s právom a spravodlivosťou hlboké predporozumenie. Vie, že od spisovateľa – právnika môže čakať v osudoch postáv či v monológovi rozprávača vyjadrené staronové konflikty práva a morálky, otázku elasticity i rigidity práva, sudcovského dotvárania práva, problém dostupnosti práva, požiadavku spravodlivého súdneho rozhodovania, problematiku etického výkonu právnického povolania i bežnej rutinnej praxe. A aj ich tam nájde. Takéto nuansy od spisovateľa – neprávnika nečaká, no vie ich medzi riadkami *vyhmatať* i tam. Spisovateľ – právnik nemusí literárnu postavu právnika vystavať vonkajšími znakmi, je preňho prirodzenou persónou s formou i obsahom. V tejto prirodzenosti stavia dej a sprostredkúva odkaz čitateľovi. Práve možnosť takéhoto dvojrovinového pohľadu čitateľa – právnika je ďalším efektom knihy.

Po knihe isto siahnu aj neprávnici. Pre čitateľa – neprávnik viac menej splýva, či je autorom právnik alebo neprávnik, lebo *nemá právo priamo v krvi*, no predsa ho berie ako súčasť sveta, v ktorom žije. Umelecký zážitok z diela sa však nepomeriava výlučne vzdelaním a povolaním čitateľa, tu zaväzujú iné individuálne premenné.

Najvybrúsenejšie zrkadlo advokátom, právu a spravodlivosť v knihe poskytol Pavel Holländer. To najaktuálnejšie a azda aj najpálčivejšie. Nielen pre rámcovanie provokatívnu Shakespearovu replikou vloženou do úst mäsiara z diela Henrich VI. – *najskôr zabijeme všetkých advokátov!*, či právnikov, či ktorú *profesijnú skupinu právnikov* – v prenesenom oblúku našich recentných ústavných zmien. Kniha takto získava najlepší možný úvod pre celkové pochopenie témy a navodenia tej správnej dávky citlivosti vo vnímaní. Úvod od právnika, vedca, spisovateľa, emeritného ústavného sudcu Českej republiky, od rešpektovanej autority akademického prostredia v oblasti teórie práva a filozofie práva, ktorý sa skúmaniu hlbších presahov vied, predovšetkým však právnej vedy, a umenia venuje dlhodobo. Pripomeniem len pár: Holländer, P.: *Priesečníky umenia a práva*. (Plzeň : Aleš Čeněk, 2019); Holländer, P.: *Básnikova múdrosť – právnikovo poznanie*. (In: Lalíková, N., Soukeníková, D. (eds.): *Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie – Umenie a právo*. SAP – Slovak Academic Press s. r. o., Bratislava 2016).

Hľadáme status slobodného povolania advokáta, hľadáme jeho spoločenský a právny rámec, hľadáme jeho význam pre fungovanie práva, hľadáme formy presadzovania spravodlivosti a zamýšľame sa nad takýmto zrkadlením v umení. Pavol Holländer ako spolutvorca knihy ponúka svoju úvahu *Umenie v advokácii a advokácia v umení*, ktorej žáner pokojne možno označiť – medzi krásou, múdrosťou, skúsenosťou, vedou a umením *siahnuť do živého*. Využíva poéziu, prózu, drámu, výtvarné umenie, filmy (naše i zahraničné), skúsenosti svoje i svojich kolegov, poukazuje na zobrazovanie *negatívneho klíše* (advokát – povýšenecký, odmeraný, teatrálny, schopný využiť slabosť druhého, obdobne i sudca), *pozitívneho étosu zápasu o spravodlivosť a pravdu* a súčasne na zobrazovanie jeho *ratio* ako argumentačnej obratnosti

(s. 16 – 19). Ak čitateľ čaká od knihy výber z najhodnotnejšej slovenskej krásnej literatúry dotýkajúcej sa advokátov a spravodlivosti, takto dostáva ďaleko viac. Dostáva kontext zasahujúci rozum i ducha, presahujúci obraz advokáta a spravodlivosti v umení.

Prelínanie umenia a práva je stále častejšie sa objavujúca téma, nielen v osobných rozhovoroch zainteresovaných, ale tiež na vedeckých konferenciách, na pultoch kníhkupectiev, dokonca tvorí aj obsah predmetov obohacujúcich štúdium práva. (*Príkladom môže slúžiť učebnica kolektívu autorov Gyurász, Z., Kasinec, R., Mészáros, T., Meteňkanyč, O. M., Mrva, M. Šuška, M., Turčan, M.: Právo vo filmovom umení. Osobitná časť. Šamorín : Heuréka, 2020; Mészáros, T., Kasinec, R. (eds.): Trezorové filmy – interdisciplinárny pohľad. Bratislava : PF UK, 2019; Vladár, V. (ed.): Právny štát – medzi vedou a umením. Právne aspekty zriadenia Rímskej ríše a Katolíckej cirkvi. Trnava : PF TU, 2018 – pozn. aut.*) Preto niet divu, že Slovenská advokátska komora sa rozhodla vydať knihu so širokými kultúrnymi dimenziami. Kniha je určená najmä právnikom, tí si z nej vyberú najviac. Môžu sa z nej občerstviť, poučiť, zabaviť, chvíľami však aj zahaliť *chmármi úzkosti*, či naopak, posilniť vnútornú odvahu nasledovať hodnoty spravodlivosti a čestnosti. No najmä – kniha dáva právnikovi vážnu otázku: Čo to vlastne prenáša z minulosti cez súčasnosť do budúcnosti – cez reálny život a prácu, cez slovo a aj cez odraz v umení?

doc. JUDr. Mgr. Martina Gajdošová, PhD.

Právnická fakulta UK Bratislava
Katedra teórie práva a filozofie práva

Advokát Vojtech „Tatenko“ Rampášek nestor slovenskej advokácie

Publikácia podrobne mapuje život JUDr. Vojtecha Rampášeka v tesnej väzbe na aktuálny vývoj v spoločnosti aj v advokácii. Zachytený je pomerne dlhý a rôznorodý časový úsek 57 rokov – od obdobia česko-slovenskej advokácie z konca 30. rokov až po znovuzrodenie slobodnej advokácie po roku 1990. Autorom je advokát **JUDr. Michal Rampášek**, vnuk JUDr. Vojtecha Rampášeka.

V prípade záujmu kontaktujte:

Cena: 5 eur

stracinova@sak.sk alebo ondrisova@sak.sk

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE platný od 1. januára 2021

Charakteristika

Bulletin slovenskej advokácie je **odborný recenzovaný časopis pre právnu vedu a prax** vydávaný Slovenskou advokátskou komorou.

V tlačenej podobe je distribuovaný do všetkých advokátskych kancelárií na Slovensku, poslancom NR SR, na súdy a ďalšie inštitúcie.

V elektronickej podobe je zasielaný advokátom s pozastavenou činnosťou, ako aj budúcim advokátom – advokátskym koncipientom.

Mesačný náklad je 5 000 ks, spolu s elektronickej podobou **zasahuje takmer 8 000 osôb**. Z marketingového hľadiska je *Bulletin slovenskej advokácie* **najväčším právnickým médiom s dobre definovanou cieľovou skupinou**.

Špecifikácia

Periodicita: mesačník (8 čísel + 2 dvojčísla)

Náklad: mesačne 5 000 ks výtlačkov + 3 000 ks zasielaných elektronickej

Formát: A4 (210 × 297 mm)

Rozsah: 64 – 96 strán + obálka

Ceny inzercie

Vnútorne strany

– vid' obrazové schémy

2./3. strana obálky – 1 000 eur

rozмеры: 210 × 297 mm

(+ 3 mm dookola na orez)

Farebnosť inzerátu nerozhoduje.

4. strana obálky – 1 400 eur

rozмеры: 210 × 297 mm

(+ 3 mm dookola na orez)

Farebnosť inzerátu nerozhoduje.

Vkladaná inzercia – 0,15 eura/ks

Ide o distribúciu inzerentom dodaných tlačovín spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je A4.

Špeciálny inzerát – 17 eur

Výlučne pre advokátov a advokátske kancelárie, ktorého účelom

je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku, má jednotnú úpravu a rozmer štvrtiny strany (kvadrant).

Inzerát pre koncipientov/ky,

ak si hľadajú prácu v AK – **zadarmo**

Riadková inzercia sa neuvěřňuje.

Zľavy z opakovania

Ceny sú uvedené bez DPH 20 %

a sú zmluvné, pre množstevné zľavy sa informujte na ondrisova@sak.sk alebo telefonicky: **02 204 227 28**.

Podklady

v elektronickej podobe musia byť definitívne spracované pre tlač vo formátoch EPS, PDF, JPG, TIF... a spĺňať **technické parametre**:

nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť CMYK, texty v krivkách. Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok.

Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent a doručí ho na adresu, ktorú mu oznámi redakcia. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu podkladov.

Osmina strany
83 x 58 mm (š x v)

čb 50 eur
cmyk 100 eur

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 100 eur
cmyk 200 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
174 x 58 mm (š x v)

čb 100 eur
cmyk 200 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 400 eur
cmyk 800 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 400 eur
cmyk 800 eur

beck-online

rýchlosť | spoľahlivosť | kvalita

**JUDr. Ing. Veronika
Puškár Škodová, PhD.**
advokátka

ŠKODA LEGAL
ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA - ATTORNEYS AT LAW

„Beck-online je zatiaľ najprehľadnejšie spracovaný právny systém s vynikajúcim vyhľadávaním aj v judikatúre.“

Jednoducho si to vyskúšajte
na www.beck-online.sk